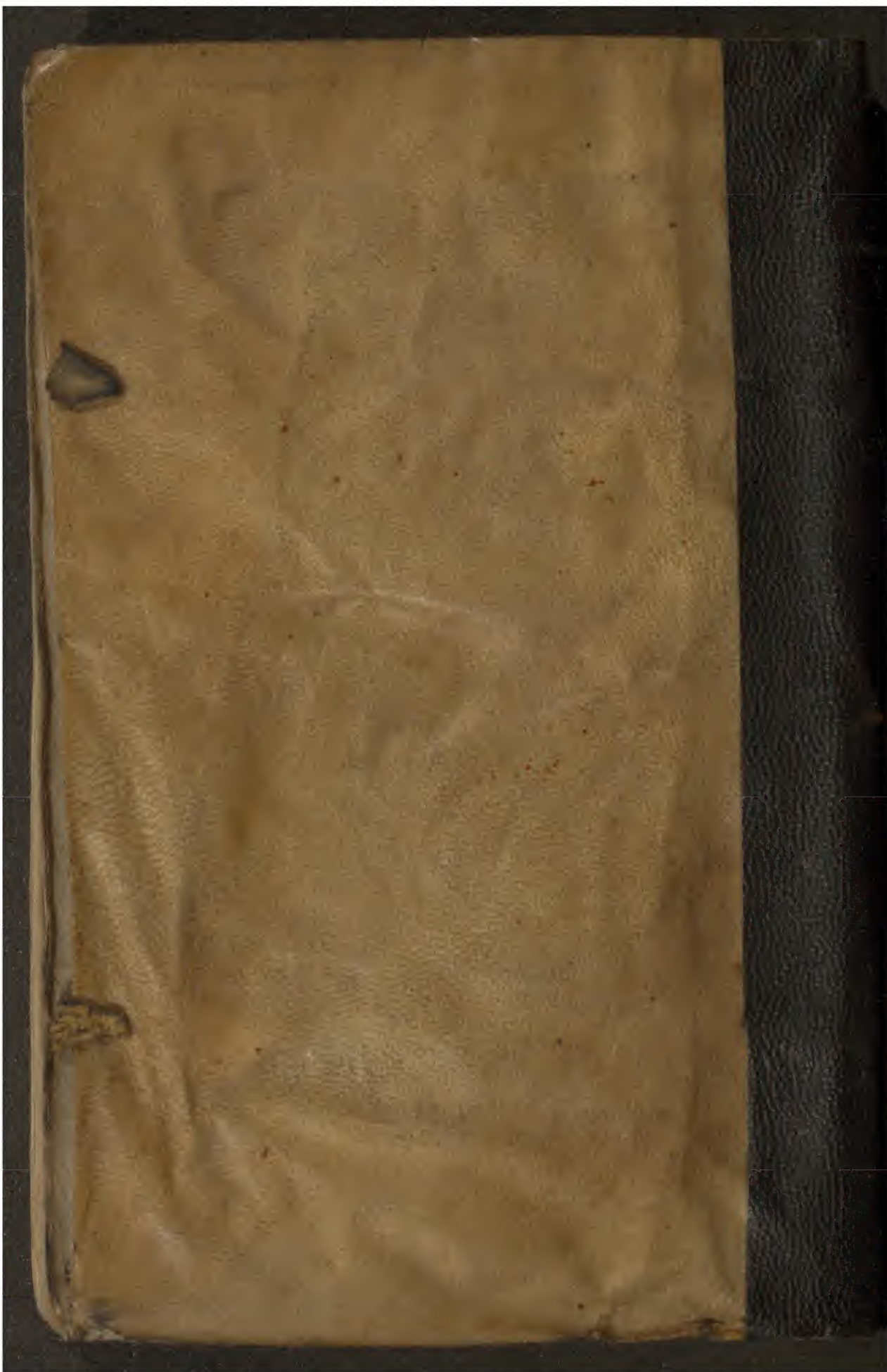

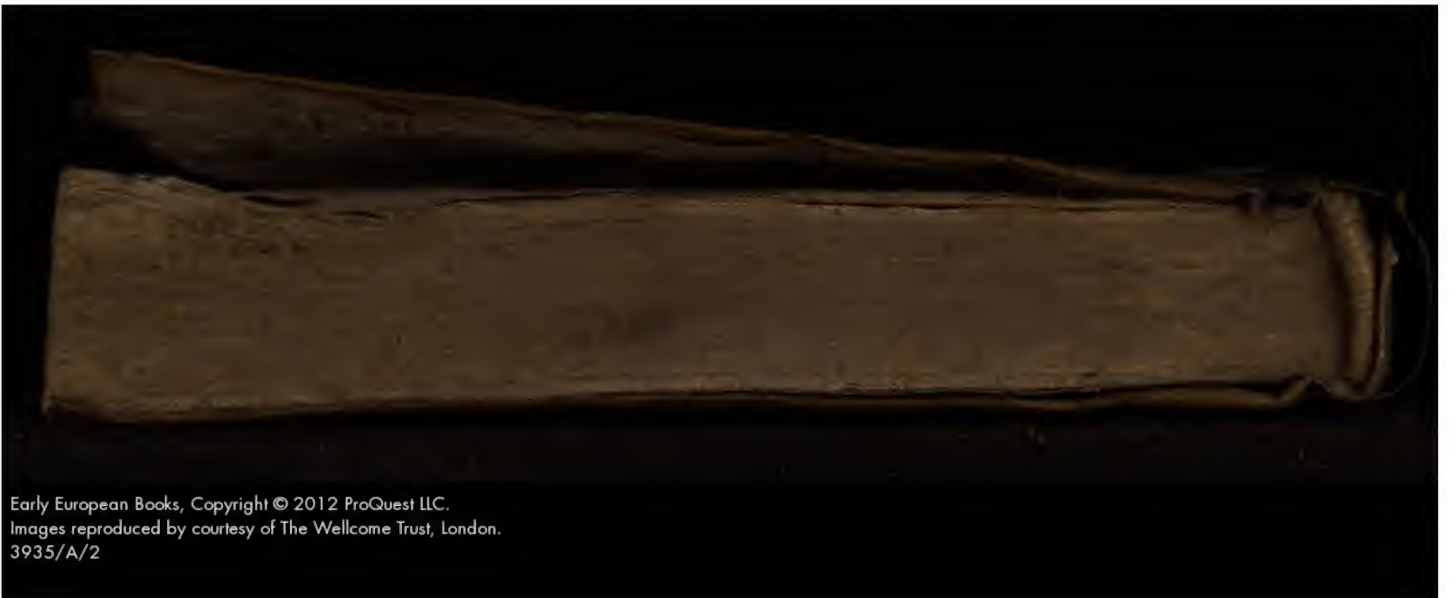

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/2

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/2

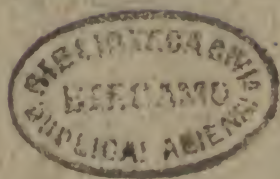
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/2

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/2

3935⁽²⁾ N. XV. Mac
A/2

7081

DE HERBA
RVM VIRTUTIBVS Æ-
MILII MACRI VERONENSIS ELE-
gantissima poësis, cum succincta admo-
dum difficilium & obscurorum locorum,
D. Georgij Pictorij Villingani doctoris
Medici, & apud Cæsaream curiam Ensis-
hemij archiatrum, expositione,
antea nunquam in
lucem edita.

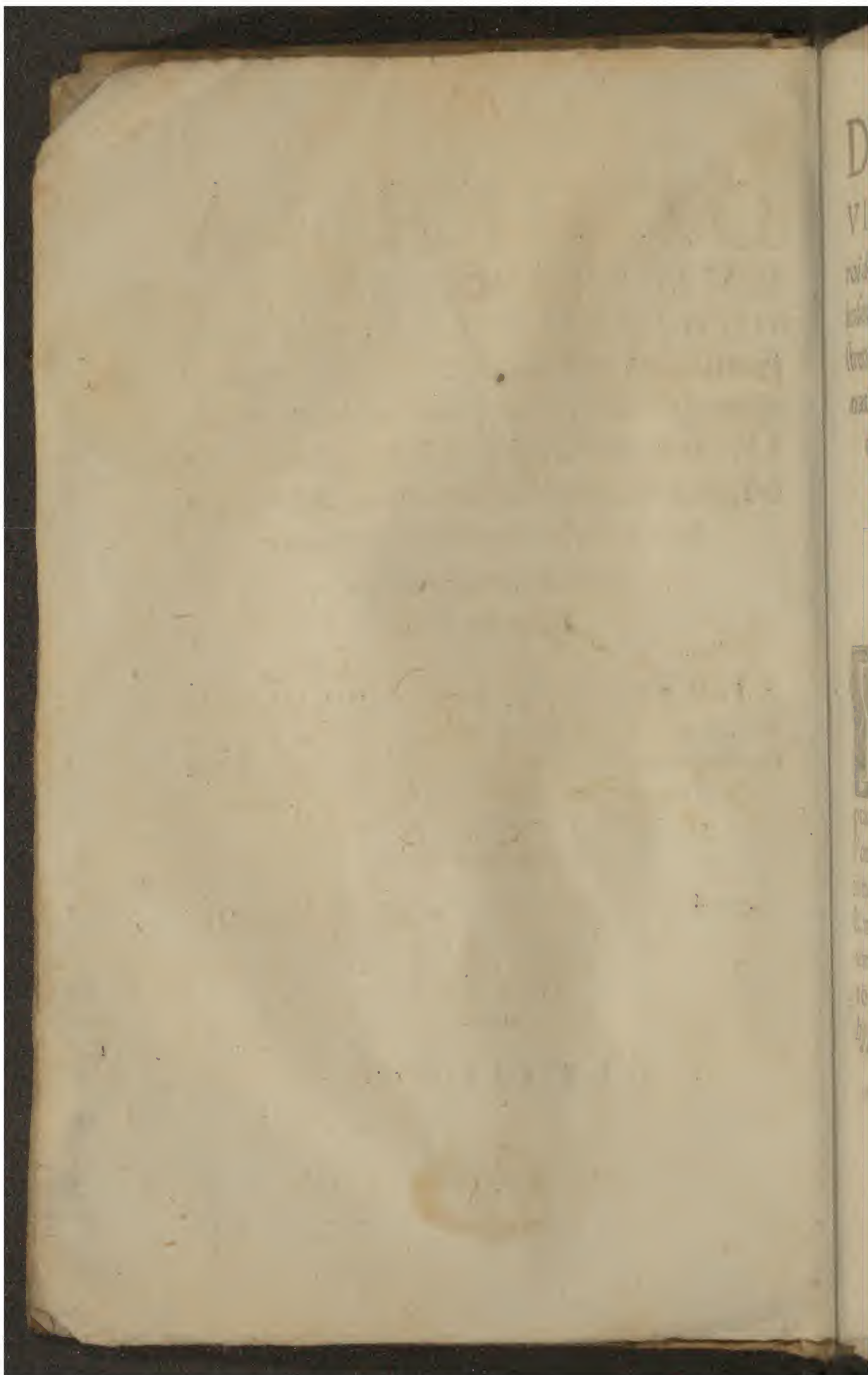
AD HAERENTIBVS GRADVVM
compendiosa tabula, omniumq; hic contentorum
fructuoso indice, & in fine elencho, ut quisq; facile
ex eo percipiat omnium morborum a sum-
mo uertice, ad imos pedes me-
dicinalem curam.

CVM CARMINE DE HERBA QVADAM
exorica, cuius nomen mulier est rixo-
sa, eodem D. Georgio Picto-
rio Villingano au-
thore.

B A S I L E A E.

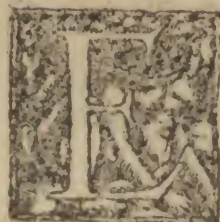
DIGNISSIMO

VIRO, ET STRENUO HE-

roidomino Vuilhelmo Bôctlin à Bed-
linsouu, præposito Magdenburgensi, ac
strenuo militiaurato, domino & Meccœ-
nati suo, Georgius Pictorius Villinga-
nus, Doctor medicus & Cæsareæ
curiæ Englishemij superioris

Alsatix archiater,

S. D.

N tibi donamus, dignissime uir,
& strenue Meccœnas, non Ado-
nidis, de quib. Pausanias, ad bre-
uem saltem, præsentemq; uolu-
prate hortulos: sed Lucullianos potius uel
Pompeianos, qui tã à publicis quàm priua-
tis negocijs dimisso, lene diuerticulum sint;
& macellum quandoq; seu pharmacopoli-
um in annos durabile potius. Neq; est, he-
roster maxime, quod munus nostrum ceu
hypoemium uel Caricum asperneris, aut
nihil.

E P I S T O L A

nihili habeas, quia herbæ sunt, & flores, uirginibus aut delicatulis amatoribus munus tam conueniens, quàm apta sunt tela Marti. Trifariam enim herbarum florumque exaggeremus auctoritatem. Primò, quòd à rerum initio artis herbulariæ cognitio maximè in pretio fuerit, & Adam suæque coniugi Heuæ, ductu pneumatis desuper elargita: ac quòd Solomon per philosophiã naturalem à Deo Opt. Max. datam, hanc, ut tertio Regum habetur, à cedro tractarit ad hyssopum usque. Etiam si taceam Orpheum, Hesiodum, Homerum, Pythagoram, Peonem, Podalirium, Machaonem, Hippocratem, & alios doctrinarum athletas, quos etiam multorum annorum serie libithina sacrauit, & herbularij fuerunt. Secundo, quòd deos herbas tractasse maximè pateat, qui triumphum egisse rati sunt, si unam aut alteram inuenissent. Partenion enim Atlantis nepos Mercurius inuenit, hyosciamum Apollo, panacem Aesculapius, atque aurea Venus mirtum. Tertio, quòd rerum omnium magistram, naturam quippe, animalia bruta eò pertraxisse comperitum habeamus, ut humanos in usus herbas ostende-

D E D I C A T O R I A.

ostenderent. Quis enim dictami usum contra phalangis ictū docuit quā cerui? Quis chelidoniam oculis mederi quā hirundines? Qui cognouissemus rutā uenenis obfistere, si mustela defuisset? Quomodo cuniculā serpentis ictum curare potuisset coclea non doctrice? Serpentes fœniculum dederunt, ursi hederam, anseres syderitim, grues portulacam, & ciconiæ origanum. Accipe igitur, amplissime uir, Macri hortulum, uel magis enchiridion, cum nostris scholijs eo animo, quo nos donamus. Donamus autem satis beneuolo, ut Attici Pomponij ritu à cœna quandoq; animum relaxandum seu refo-cillandum potius in horto, quē ædibus tuis contiguum habes, legas & relegas. Quam enim horum quæ nos delectant, proficua sit lectio, Alexander Seuerus propensius declarat, qui mensæ finem nunquā expectans, semper in mēsa legebat, optimum ciborum lectionem ratus condimentum. Tiberius item, qui ex quotidiana lectione cōuiuiis excerptas quæstiones proponebat, ut epicuriceon, hoc est, iocundam haberent confabulationem, quam uerius animi hilaritatem inducere

† 3 ducere

E P I S T. D E D I C A T.

ducere affirmabat, quam uel Homericā Ne-
pentem uel Buglossam. Id si feceris, am-
plissime uir, dabis nimirum alijs, etiā doctio-
ribus, uerè tesseram aut symbolum, ut Me-
cœnatem te Hetruscum facile agnoscant, &
uberius scribant. ualeat interim dominatio
tua felix, quo diutius honorificè sue ditioni,
& multis Christianis prodesse queat. Datū
Ensisheimij anno Virginei partus sesquimil-
lesimo quinquagesimo octauo, die
mēsis Septembris uigesi-
mo sexto.

Simplicium

Simplicium quæ hic continentur graduatio.

Artemisia			1						Bugel
Αρτεμισία		2							Beifuß
Abrotanum		3							Gertwurcz
Αβρότονον			3						Lutzel wurcz
Absinthium		2							Wermut
Αψίνθιον			1						
Urtica			3						Nessel
Ακίνθην		2							Brennessel
Allium		4							Knoblauch
Σκόροδος			4						
Plantago			3						Wegerich
Αρνολώσος		3							Schaffzung
Ruta			3						Ruten
Ρίγανον		3							
Erpium			3						Epffich
Σέλινον		3							
Malua			1						Bappel
Μαλαχί		2							Kesli Kraut
			Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida
Folio	1	4	7	12	15	17	22	27	29

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Anetum		2							Dillen
Arundem	1								Hochkraut
Benionica		1							Päthenien
Κισσος	1								Braun Betonic
Sabina		3							Seuenbaum
Brachis	3								Schneek palm
Porrum		3							Schnittlauch
Περσικον	1								Brislauch
Camomilla		1							Camulen
Ανθισ	1								Gel camillen
Nepeta		3							Katzenkraut
Καλαμίντη	3								Acterminien
Pulegium		3							Polay
Γαίχων	3								Herzbleich
Feniculum		2							Fenchel
Μάραθρον	2							3	
Acidula							3		Hufzwuriz
Αίσσον									Donderbar
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	32	34	38	39	42	45	47	50	52

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Portulaca								1	Börgel
Ανδράχνη								3	Burzel
Lactuca								3	Lattich
Οπιδανα								1	Lactuc
Rosa							1		Rosen
Ρόδον					1				
Lilium		2							weisgilgen
Κρίνον	2								
Saturegia		1							Kirch isop
Θάμβρα	3								Sergen kraut
Salvia		1							Salbey
Ελελίσφαρος	2								
Ligusticum		3							Leubsticket
Σμόρνιον	3								
Ostrucum		3							Maister wurz
Σίλβριον	3								
Cerisfolium		3							Körbelkraut
Γίργιδιον	1								
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	55	57	58	61	63	65	67	69	70

†

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Asioplex							1	Sche sztraut
A τράφαξις						2		Melten
Coriandrum							2	Coriander
Κόριον								
Nasturtium	4							Kressich
Κάριδαμον		4						Garte kressich
Eruca		2						weis senff
Εύωριον	2							
Papauer					1			Klapper rosen
Μίκον				1				Korn rosen
Cepe		4						Zibel
Κρόμμυον	4							
Buglossus		1						Ochsen zung
Βόγλωρον	1							
Sinapi		4						Senff
Σίρκι	4							
Caulis		1						Kot
Κράμβη	2							Kabis traute
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida
Folio	72	73	75	77	79	82	84	86 90

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Origanum		3								wolgemüt
Orixavos	3									Kosten
Serpillum		1								Quendel
Εριχον	3									Hüner töl
Viola								1		Violaten
Λιχοιον							1			Merigē negelin
Aristolochia		1								Holwuriz
Αρραρον	2									Osterlucy
Marrubium		2								Andorn
Πράσιον	2									Apffeltraut
Iris		2								blauw gilgen
Ιρις	2									Viol wuriz
Ynula				1						Alant wuriz
			2							
Ysopus		3								Kirchen Ysop
	3									Ysopen
Azarum		3								Hasel wuriz
Ασάρων	3									
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida	
Folio	96	98	99	102	105	106	108	109	111	

Simplicium quæ hic habentur graduatio.

Mentha		2							Kraus münz
H. Anagallis									Biment
Cyperus									wilder galgen
Kompos	3								
Thymus		2							Beningen rosen
Thymus	2								Gicht wurtz
Borrago				1					Burreich
Senecio		1	1						Grind kraut
H. H. H. H.	2								kreutz wurtz
Cheiridonia		4							Scho: wurtz
Xanthoxylon	4								Schwalbē kraut
Centaurea		2							Tausen gulden
	2								
Colubrina						2			Nater wurtz
Δρακόντιον					3				
Isatis						2			Perb lattich
					1				
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	115	116	117	119	121	123	124	125	128

Simplicium quæ hic continentur graduatio.

Hellebor. alb.		3							weiß nieswurz
Ελεβ. λευκ.	1								
Elleborus nig.		3							schwarz nieswurz
	3								
Verbena								2	Isentraut
Chamedris		3							Camenderlin
Κάμουδρος	3								Vergis nit mein
Morelia						1			Nachtschatt
Στρογγύλον					2				
Malua								1	Bappel
								2	
Paratella						2			Mengelwurz
					1				Minch reubarb.
Hioscyamus								4	Büsenkraut
Ηόσκόμος								4	
Lolium		3							Rauten kraut.
	2								
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	118132133135136140142147144								

Simplicium quæ hic continentur graduatio.

Cicuta					4				Wietrich
Κόμινον					4				mundischer'ino
Piper		3							Pfeffer
	3								
Piretrum		3							Bertram
	3								
Zingiber				3					Imber
Cuminum		3							Römisch kumich
	3								
Galanga		3							Galgen rouriz
	3								
Zedoaria		3							Zuwanng
	2								
Gariophilon		2							Negelein
	2								
Cinamon		1							Zunet
	1								
Costum		3							Bitter Costen
	3								
Thus		2							
	2								
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida
Folio	146	147	148	149	150	151	152	153	154

GEORGIVS PICTORIVS DOCTOR ME

dicus candido Lectori
S. D.

E tantum mihi placuisse Macrum credas, optime Lector, en eiusdem uitam hic habes per Crinitum doctiss. literarum athletam, in libro de Latinis poetis ad Cosmum Pacium pontificem Arretinum libro tertio, capite quinquagesimo primo descriptam. Ex quo eundem non usque quaque uirum indoctum fuisse liquido tibi constabit, qui & alijs quoque, etiam doctissimis placuerit. Fatemur unum & alterum uersum leoninum, ac lima indigentem: non tamen adeo deplorandum, ut totum inde Macri opus repudiandum censuerim. Phrasi quid donandum asserimus, dum cōtenti substantia nō a uero degeneret. Crinitus sic habet:

Aemiliū Macri, poetæ Veronensis uita, ex Petri Criniti absolutissimæ doctrinæ uiro tertio de Latinis poetis libro compendiose conscripta, Aemilius Macer patria Veronensis fuit, ut quidam existimant, ingenio & doctrina traditur præstitisse, quod eius carmen satis indicat. Floruit hic maxime temporibus, quibus Messala Coruinus & Asinius Pollio in Latina eloquentia claruerunt.

Id cum

E P I S T O L A.

Id cum ex alijs multis colligitur, tū ex Publio Ouidio, qui comes illi fuit, dū iter faceret in Asiam, ac Siciliae regionem perlustraret. Amicos præcipue habuit Albium Tibullum, & Ovidium ipsum, cum quibus propter suauitatem morum, atque communia studia, magna familiaritate uersatus est. Idem Macer præter opus de bello Troiano, scripsit etiam libros de uenenatis animantibus, ac de herbis, secutus Nicandrum poetam Colophonium, in quibus non mediocrem laudem tulit suæ diligentiae atque laboris. Fabius Quintilianus elegantiam carminis in hoc poeta commendauit, ac legenda quidem esse illius opera refert, etsi ad eloquentiam oratoris non multum pertinere uideantur. Nonius Marcellus Aemilium Macrum citat in Theogonio, referens hoc carmen:

Et nunc agresteis inter Picunni habetur.

Obiit in Asia paucis annis post Publium Vergilium, ut ab Eusebio relatum est. Hæc Crinitus.

Contemporaneum Ouidio fuisse, ex istis Ouidianis scriptis facile quiuis deprehendet:

Sæpe suas uolucres legit mihi grandior æuo,
Quæque nocet serpens, quæ iuuat herba Macer.

Item:

Tu canis æterno quicquid restabat Homero,

Ne careant summo Troica bella manu.

Sunt qui ab hoc alium fuisse Macrum testantur, & hunc ex poetarū collegio propter phrasim expungendum censent; quibus planè non subscribimus,

E P I S T O L A.

mus, dum omnia quæ scribit, bonorum autorum
ductu scribit, neminem quæ hactenus uerborum læ-
nocinio curatum pateat. Autorum nomina, quos
imitatus est, quorum item suffragio scholia nos
addimus, sequuntur. Tu saltem boni cō-
sule Lector optime,
& uale.

AUTORES HI SVNT.

Apollodorus	Francis. Florid.	Nicander
Auicenna	Galenus	Oribasius
Agrippa.	Guainerius	Ostaph. Cleoph.
Auerrois	Georg. Valla	Petrus Crinit.
Angel. Polit.	Helianus	Plinius
Arnoldus	Hippocrates	Pythagoras
Anaxilaus	Hemefon	Palladius
Aesclepius	Iustus	Paul. Aegin.
Aristoteles	Iulius Pollux	Plato
Bart. Angl.	Iouianus Pont.	Rases
Cor. Celsus	Ianucensis	Serenus
Cælius Aurelian.	Iustus	Simphorianus
Cassius Fælix	Leonh. Fuchs	Syluaticus
Columella	Lucius Apul.	Serapio
Christ. de Honest.	Laertius	Strabus Gallus
Cato Censor.	Meniacus	Theophrastus
Chrysippus	Mesue	Vergilius
Constantinus	M. Varro	Vlscenius
Conrad. Gesn.	Math. de Gradib.	Varignana
Diocles	Marfil. Ficinus	
Dioscorides	Melinius	

FINIS.

OMNIVM QVÆ IN SCO

LIIS HABENTVR FRV.

Stuosus Index.

A

Blinthium f.7.	ἀβρα	20
abrotanum fo.4.	arnoglossa.	21
adonid. fabula 60	artetica	25
aconitum 97	argolici	65
ἀχαρ fol.	16 aristolochia	102
agilops fol.	45 aristoloch. unde dicta	104
αμυδία	56 ἄσμα	6
aizeon fol.	54 ascarides	7
agersten aug.	63 asklite	143
agiptii cepas non terigere.	atriplex	72
fol.	84 azarum	111
atras Catonis frugi.	92	
alvus quid	3 Berthonica	34
album	15 borrago	119
alcola	21 brionia	127
alcides	28 burzel	50
alumen scissum	93 bupthalmon	54
alumen iameni	ibidem	
alumen de roche	ibid.	
aloe	157 CAtaplasma	14
ambrosia	54 cancer	ibid.
anetum	32 cauterium	12
ἀνθημια	39 carica	25
anthera	44 carbunculus	39
apium	60 camemila	42
apozima	27 calamintha	47
aqua pluuiatis	29 cardamon	54
artemisia	10 caulis	90
ἀρταμια	1 cardiaca passio	85
	3 canson	50

B

C

came-

INDEX.

amedris	136	crambe	93
epe gradus uariat	6.82	creta Cimolxa	157
ephelargia	55		D
ephalxa	ibid.	D	Iffenterici
entaurea	124		diagridum
erussa quomodo	26	doll Vortz	97
estron	37	diopax	89
erifolium	70	dropadismon	ibidem
era uirginca	71		E
ehora	17	E	λεπαντίας
chrysanthemion	45		enzomon
chrysofermon	54	ephialta	118
chrysippus de brassica	93	epiphora	147
chelidonia	123	cin roscu	31
timinum athiopicum	145	eruca	77
cicuta pœna Athenis	11.147	eschara	12
timinum	26.150	exanthima	45
cinama	152		F
cicuta bezoar	147	F	Auus
cimices coriandro nomen fe-			scilis seruandi ratio
cisse	74	fœniculum	50
circūforancorū imposturę	113	fœniculum serpentes inuene-	
cyperus	116	runt	52
climata distinguenda	114	fungorum bezoar	12
ciematitis	104	furunculi	78
clauus pedum	63		G
colici	14	G	Albula
comitialis morbus	21		Gangrena
coronandi mos	28	gaisdone	128
condiloma	34	gamaandrea	135
coriandrum	71	gargarizo	144
coriambion	74	galanga	151
coliaci	120	gariophili	152
colubrina	125	git	145
costus	154	γαστρον	20
		† 2	gradus

INDEX.

gradus simp. quatuor	5	lemma	55
H		λεχίνος	65
H eraclius morbus	21	lethargus	65
herculeus morbus	ibid.	libros defendi à muribus	11
hæmophthifici	ibid. & 17	lilium	61
herpes	26	lirinum oleum	63
hæmorrhoids	34	lilium Iunonis flos	95
helleborus albus	118	lichena	77
hellebor. niger	132	ligusticum	67
hippocrates	41	lithargyron	75
hippocondria	42	limphaticus	137
hisopus	109	lolium	124
hierobotanes	135	lumbricorum genera	7
hyosciamus	138	M	
I		M atrix	6
I Nula	108	malua	29. 140
iris	106	malua cur solsequium	30
iæterus	14	malacha	31
ἰαίρα	4	marathrum	52
ἰαίρα	6	marrubium	105
isatis	6	mania	139
isenkrut	125	medico quæ tenenda	112
iulquiamus	137	menta	115
K		mengel uurtz	143
K Eiri	101	minthes	116
καρκίνωμα	14	myriophilon	135
κοιλιακοί	21	morbus caducus	21
κλιθήριορ	25	morella	136
καύσθρ	56	multinernia	27
L		N	
L Aduca		N ardus Celtica	16
laser uurtz	57	nausea medela	11
lentigo	70	nasturtium	57
leucanthemion	39	nasturtium unde	77
	44	νεφρίτις	17
		pitrum	

INDEX.

nitrum

nepta

O Bolus

opium

opij bezoar

ὀρθοπνοία

oxilaphaton

oxalidis

oxithema

P Arthenis

parotis

oapauer

pastinaca

paralysis

papula

paratella

panaritia

pernio

peristeron

peffarium

periodica feb.

πίζανον

peptica uirtus

peonia

pfaff hœdlin

piper

piretrum

phlegmon

phrenes

phrenesis

pleuritis

πλιούρα

26 plantago

45 platerkrut

portulaca

133 polypus

4 polymeron

4 ποδάγρα

6 porrum

143 præcordia

144 pulegium

34 ptisis

ptisana

3

14 R Agadiz

79 ranis ineffe uenena

94 ranula quid

104 rhodolzum

108 rosarum aqua

142 romę medici expulsi

157 ros Syriacus

127 ruta

135

141 S Anitas

22 sacer ignis

26 sabina

68 S. Barblen plater

117 sampfichon

124 satyri

147 scrophularia

148 scropha

151 scorasis

6 scrupulus

6 sclyrosis

15 satiregia

21 septum transuersum

31 secundina

†

3

ibidem

124

85

127

21

35

39

6

47

22

48

R

102

9

21

60

ibid.

92

97

32

S

22

21

38

39

45

66

124

21

118

132

70

65

4

17

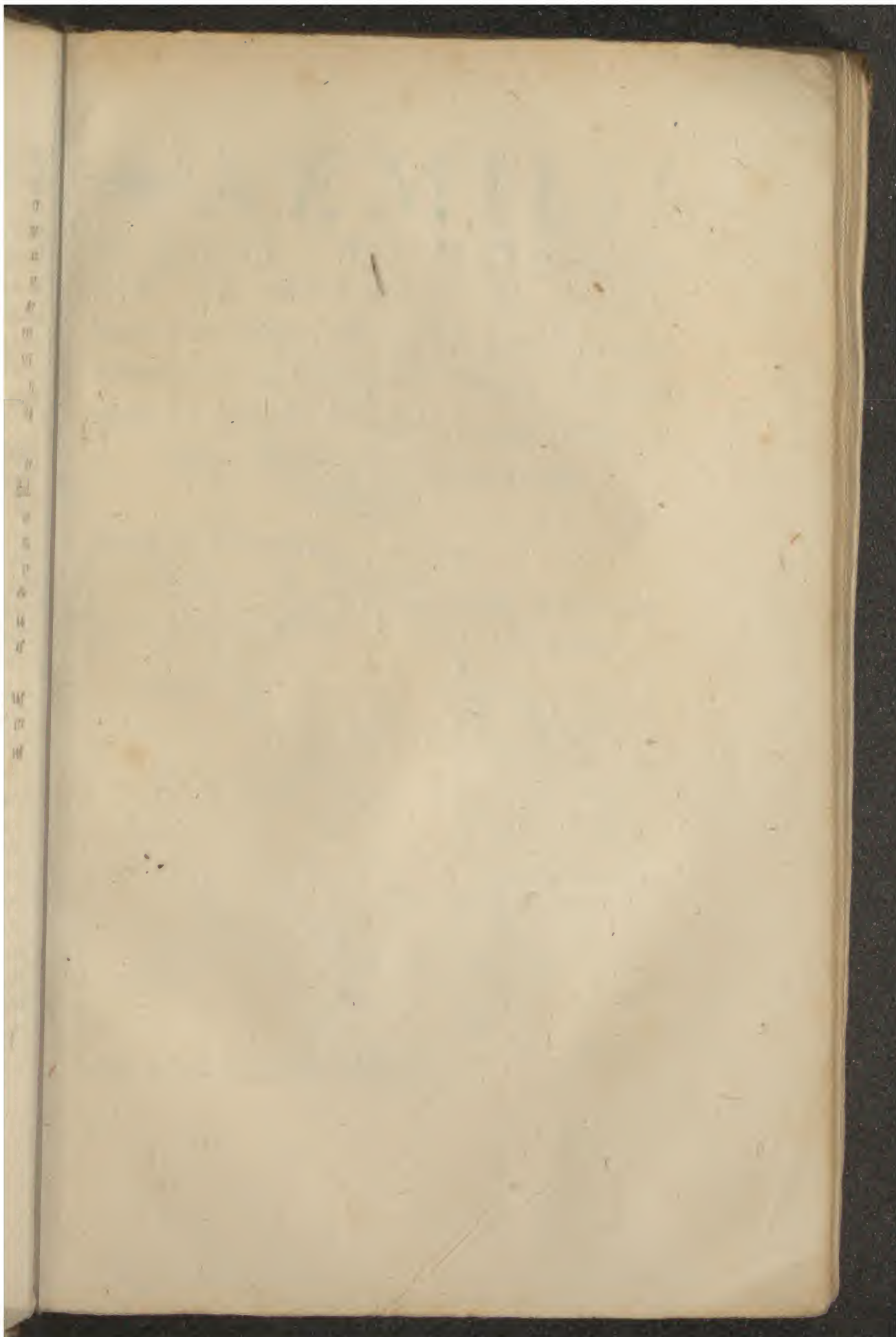
πλιούρα

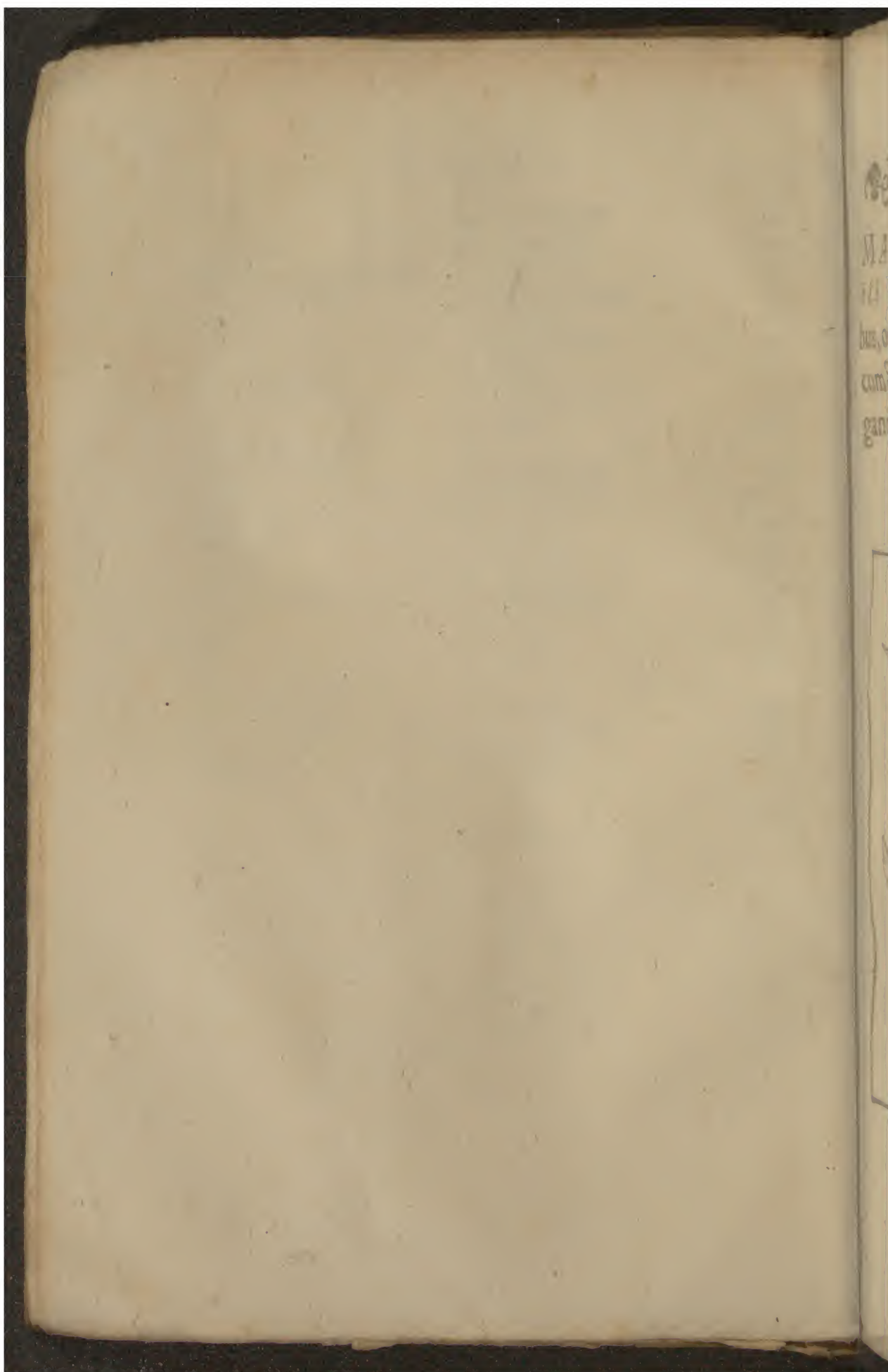
INDEX.

<i>sinus</i>	38				
sedum	54	T	T Enasmus	17	
serpillum	98		tetanus	131	
seplafiorum impostura	113		themison	22	
sexus cur herbis	118		therebinthum	15	
senecio	121		thimus	65	
schiafis	6		therentabin	131	
siler montan.	10		thus	155	
<i>siropyis</i>	22		tineas quæ arcene	11	
singultus	47		typus	154	
filij Italici mor	63				
silphion	70	V	V Eronica	37	
sinapium	86		uctones	ibid.	
smirnon	68		uertigo	131	
sozusa	3		uerbena	135	
socratis mor	11		uomica	37	
sperma	22		uocalis uena	60	
spica	155		urtica	14	
siera	11		uulua	15	
stomachi feruor	52				
strabus Gallus	68	Z	Z Erna	145	
succida lana	97		edbaria	151	
suggillata	11		zingiber	149	

FINIS.

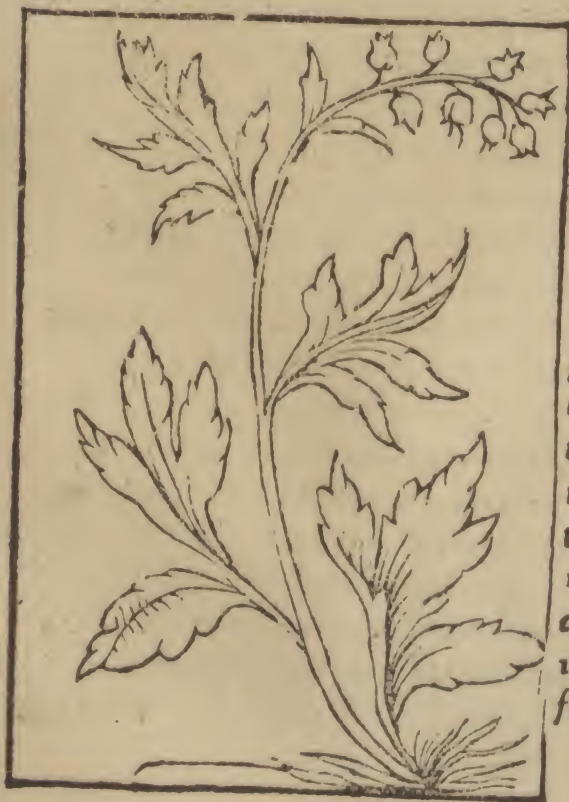

A E M I L I I

MACRI VERONEN-
SIS DE HERBARVM VIRL-

bus, opus tam utile quàm necessarium,
cum Scholijs Georgij Pictorij Villina-
gani, Doctoris Medici longè utilissi-
mis, & antea nunquam pu-
blicatis.

DE ARTEMI-
sia. Cap. I.

DE Artemisia
scribit Gale-
nus lib. 6. sim-
plic. medic. Dioscor.
lib. 3. cap. 118. Aegine-
ta lib. 7. cap. 1. Luci-
us Apuleius de uirtu-
tibus herbarum cap.
10. Plinius libro 15.
cap. 7. Anglicus lib.
17 cap 16. uulgo bey-
fuss.

A Herba-

AEMILIUS MACER

Erbarum varias dicturus carmine vi-
res,

Herbarum matrem (dedit artemissa
nomen,

Cui græcus sermo) iustum puto po-
nere primo,

Huius opem fertur prior inuenisse Diana,
Artemis græcè, quæ dicitur: indeq; nomen
Herba tenet, quia sic inuētrix dicitur eius,
Præcipuè morbis mulieribus ipsa medetur,
Menstrua deducit eius decoctio sumpta,
Hocq; facit matrix si sæpe fouetur eadem,
Vel si cruda mero sociata terendo bibatur,
Aut si trita uirens super alium nocte ligetur,
Pellit abortiuum potu, uel subdita tantum
Duritias soluit stericas, pellitq; tumores,
Vrinam potata ciet, lapidesq; repellit,
Ictericosq; iuuat cum uino sæpius hausta.
Hanc adipi iunctā strumis opponere laudat

Plinius li Plinius, atq; iubet cum uino sumere tritam.
bro 22 Hæc opium nimium si quemq; læserit haustum
cap. 30. Subuenit eximiè, si uino iuncta bibatur,
Affirmant etiam quisquis gestauerit illam,
Quod nullo ualeat nocuo medicamine lædi,
Et quod eum morfu non appetat ulla ferarum,
Radix illius collo suspensa ruberis
Dicitur et cunctis nouis obsistere ramis,
Succus ad hoc eius cum uino proderit haustus,
Si musto contrita recens seruabitur herba.

Vimna

DE VIRIBVS HERBARVM.

Vinum prædictis reddit medicabile morbis,
Et sapor est et odor uino gratissimus illi.
Confortat stomachum, sanat præcordia, sumptum
Et multis alijs affirmant utile causis.

SCHOLIA.

INdeq; nomen) à Diana Iouis ex Latona filia, quam à præ-
miv Graeco dixerunt sermone hanc herbam nominatam scribit
Macer, uel hinc fortassis quod Artemim dea votis & precibus
uocatam, id potuisse credendum est, quod & ui seu uirtuti huius her-
bæ arcanarum rerum periti quoq; ad scribunt, hoc est quod sciue-
rit trahere menses, elicere sætus, excludere secundas & locorum
inflammationibus mederi. Qua ratione Parthenim quoq; nomi-
narunt herbam, id est uirginalem, quod à uirginitatis dea nomen
sibi traxerit. Sed alij ab Artemisia regina Halicarnassi, uxore
Mausoli regis Carie dictam impugnant. quæ glorioso adoptionis
genere huius herbæ inuentum sibi adscripserit, indeq; βασιλική
νάσσα, id est regium olus dictam, uel Anactorium, quod est re-
galem, dum Anactas reges græco ideomate nominari constet. Qui-
dam Sozysam, quasi salutarem, ob præsens quod mulierum loci sug-
gerit, remelium. Tamen quàm in multiplici huius herbæ nominis
ambitu ueteres laborarint, Dioscorides amussim declarat,
quem legendi auidus tercio libro capite us legat.

Super aluum nocte ligetur) Aluum Dioscorides imum uen-
trem interpretatur præfato loco, quem Iulius Polux in Onoma-
stici secundo volumine hypogastrium, quod est subuentrale nomi-
nat, & complures pubem.

Duricias soluit stericas) hoc est matricales, nondum in sani-
em uersos tumores, quales nimis barbara uoce Rases quandoq; ra Ad Alu-
gadias nominat, ὀρίαν enim sætui gerendo, uas habile hoc est libro 9

A 2 matrem,

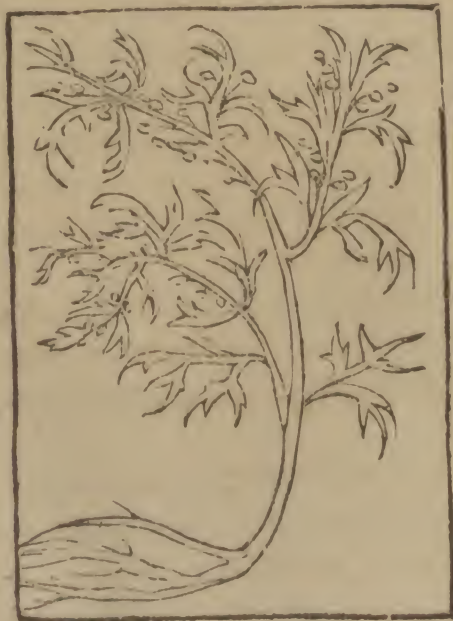

matricem, Galenus nominat. Idem Siluaticus facit cap 6:3

Hæc opium nimium læserit si) Quæ opium læsio gustatum sequatur, Nicander recenser, dum præter perficiationem cuius Discorides meminisse libro, profundum somnum recenser, languorem, puriginem, toto corpore odorem, pallidam faciem, labiorum igneum colorem, exigam & frigidam respirationem, liuescentes ungues, distortas nares & concauos oculos. Est autem opium papaueris nigri liquor, frigidus & siccus in quarto, cuius 3:2 p̄so, si Rasi habenda fides, hominem interficiunt

Nocuo medicamine lædi.) est enim uenenis singulare bezoar. & philtis quoque thessalis, quæ ut plurimum insaniam inducunt.

Nouis obfistere ranis) Rubeis et aliquibus ranis inesse uenena Plinius 25 naturalis historiae libro, capite 10 docet. Bufones tamen, per ranas nocuas quoque intelligere datur.

DE ABROTONO.

Cap. 1.

Abrotonon describit Galen. libr. 6 simplic. capite 1. Auicenna libro 2. Dioscorides libro 3. capite 26. Serap. capite 17. Plinius libro 21 cap. 21. Oribasius de simplic. uirtute lib. 2.

Ter

Tertius Abrotono legitur gradus esse caloris
 Et desicandi semē feruētius herba est,
 Vnde iuuat neruos, & causas pectoris oēs,
 Illius elixi si sit decoctio sumpta,
 Sic quoq; dispnoicis prodest, tussimq; repellit,
 Et prodest lumbis, sic uuluarumq; querelis
 Omnibus his crudū cum uino proderit haustū.
 Vrinam purgat, sic & præcordia mundat,
 Sic schiasim curat, sic sumptum menstrua soluit.
 Serpentes nidore fugat, bibicumq; uenena
 Illorum extinguit, sedat quoq; frigora febris,
 Antea q̄ ueniant, si mixto sumitur amne,
 Aut oleo quo decoquitur, si membra perungas.
 Lumbricos uentris hanc sæpe bibendo necabis,
 Huic panis micas, & mala cydonia iungens
 In simul amne coquas, oculorum cocta dolori
 Apponas, uel feruori, curabis utrumq;
 Stirpes infixas & spinas abstrahet ipsum,
 Appositum per se, uel adeps si iungitur illi.
 Hæc etiam Venerem puluino subdita tantum
 Incitat, & uentri nouis potata resistit.

SCHOLIA.

Tertius Abrotono legi.) Medicinarum simplicium
 facultates in quatuor gradus, Galenus & d'ij naturarum in
 dagatores distinguūt, sic ut primus in corpore humano sua
 efficiat qualitate operationem sensu nō perceptam. Secundus qua-
 litatem sensu perceptam, citra tamen lationem functionum. Ter-
 tius: ut ledit, sed non funditus eruat. Quartus qui operando mortifi-
 cationem & destructionē ingerat. Quibus gradibus & metas uel
 mansiones

mansiones adijciunt, sicut idem Galenus *r. simplicium docet*: tamen quia illas ex autorum iudicio fermè incerto limitatas cernimus, ut Cepe indicat, quam autor præfatus in tertia mansione tertij gradus calori assignat: & Auicenna in prima quarti gradus, data opera in harum rerum descriptione quiescimus.

Dispnocis prodest) aliquid malū quādoq; cōtingere circa fauces quarto libro Celsus quarto capite scribit, hocq; pro ut se intendu, in tres species idem partitur, & primam quæ ægrum modicum angit, sed non strangulat *δυσπνοία* uocat: secundam quū æger cū sono spirat *ἄσπνα*: tertiu si sentiu recta ceruice aërem capiat *ἰσθμολογία*, idē facit Hippocrates, nisi quod & quartā speciem addit præfatus fermè præsentiorē lib. 1 prognosticorū cōmento 17.

Vuluarumq; querelis.) muliebribus locis, quæ *γυναικῶνα* nominant.

Præcondila munda) per præcordia distinctionem intelligit Macer superiorū uiscerū ab inferioribus *διαπάρυμα*, hanc Galenus uocat de usu partium corp. hum. quarto libro. Quidā septum transversum, Plato phrenen, quòdeo inflāmatione affecto mens quoq; lædatur, uelut idem Galen. & locorum affect. inc. ait.

Sic schiasim) Schiasim curat, hoc est, morbum quē *ιοχιά* græci uocant in uertebis seu coxendicibus molestātem, quē Hippocrates describit libro de morbis qui extra contingunt.

Lumbricos necat) Lumbricorum tria ponit genera Aegineta quarto libro capite 17. Galenum, ut assolet secutus, rotundes, latos, & astandes. Hippocrates quarto de morbis saltem duo recenset lato, & ascarides. Auicenna quatuor, hos omne. abrotani decoctum Macer necare ait.

Illoꝝ extinguit) Pota herba priuatim scorpionū & phalangiorum moribus aduersatur, inquit Dioscorid.

Sed

DE VIRIBVS HERBARVM. 7

Sedat fr. gora febris) hoc est febriliū accessiones impedit.

Menstrua purgat) suppressis mensibus medetur dilatan-
do meatus.

Curabis utrumq;) dolorum oculorum & inflātionem
ablegabis si emplastri modo in cydonio cum pane & aqua herbe
decoctum imposueris.

Et uentri nocuis.) omnia uentris animalia proscribere
quidam testantur.

DE ABSINTHIO, Cap. 3.

De Absinthio
Galenus de
morb. cu-
rand. lib. 7.
& si itē de
ruēda sanit.
lib. 6 & ad
Glaucōnem
de arte cu-
rat. lib. 1. in
cura tertia-
na febris, et
simpl. med.
lib. 6. Auic.
lib. 2. cap. 2.
Mes de sim-
med. Aegri-
neta lib. 7.

Diosc. lib. 3 cap. 24. Serap. simplic. cap. 24. Pan. lib. 27. cap. 7.

4

4

In pri-

IN primo calor esse gradu, uis sicca secundo
Dicitur Absinthii, stomachū corroborat herba
Illius, quocunq; modo qui sumpserit illam:

Pli. libr.

27 cap. 7

Sed melius pluuiæ si sit decocta liquore,
Et sic sub dio prius infrigidata bibatur,
Sic poterit uarijs eius succurrere morbis
Hocq; modo pellit lumbricos, mollit & aluum
Eius & immodicum sedat sic sumpta dolorem,
Urinam potu producit, menstrua soluit,
Illi si nardum quam profert Gallia iungas,
Et coniuncta teras, & malsa trita resoluas,
Præcipue tali purgabis menstrua potu,
Hoc quoq; præstabunt cum lana subdita molli,
Si siler & nardus, & acerū iungitur illi
Noxia deterges potu fastidia tali,
Gramina si rutæ iungas huic salq; piperq;
Cumq; mero tundens das hæc, decocta uel potu
Noxius en cunctus stomachi purgabitur humor,
Iri coniuncta pectus mire iuuat hausta
Acri cum uino trita se quilibet ungens
Non metuet culices, istoq; fugatur odore,
Ictericis crudam dabis hanc apio sociatam,
Curat hepar sibi iungatur si gallica nardus,
Splenisq; sibi iuncto potata iuuabit aceto,
Sic quoq; fungorum depellit sumpta uenenum,
Obstare latiferæ cum uino sumpta cicutæ,
Sicq; uenenatis occurrit morsibus hausta,
Et claros oculos reddit cum melle peruncta,
Hocq; modo suggillatis superaddita prodest,
Decocta q;

DE HERBARVM VIRIBVS.

Decoctæq; uapor obstrusas liberat aures,
 Si manant sanie, cum melle terens, superadde,
 Subuenit anginæ melli nitroq; iugata.
 Vulneribus prodest contrita recentibus illa,
 Si superaddatur capitis sic ulcera curat,
 Pruritusq; iuuat eius decoctio fotu.
 Nausea non poterit quemq; uexare marina,
 Antea commixtam uino qui sumpserit illam,
 In lini panno si circumcincta geratur,
 Inguinis & modicum fertur cohibere tumorem,
 Olfactu somnum capiti uel subdita præstat,
 Hanc sibi subponi si non præenserit æger,
 Denigrat crines cinis eius, si bene mixtus
 Cerato fuerit, & eo sic sæpe perunctus
 Arineis rutam reddit, qua conditur, arcam,
 Sub lingua factum curat cum melle tumorem,
 Liuoremq; nigrum qui circa luminis orbem
 Apparere solet, purgabit idem medicamen.
 Auris depellit sonitum cum felle bouino,
 Duriciam splenis eius cathaplasma resoluit,
 Coniuncto sibi melle steræ si subditur herba
 Desiccabit eam, manereq; menstrua cogit,
 Ex oleo fuerit uiridis si cocta iuuabit,
 Nō modicè stomachū qui sit hoc unguine fotus,
 Incausto uino quo sit macerata soluto
 Si scribis chartam mus non teret amplius illam,
 Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
 Romanosq; refert sacris ex more diebus
 Dum quadrigarum cursu certare solebant

A 5 Absinthii

Abſinthii ſuccum ſolitos donare bibendum,
In capitolina ueſtori ſede locato,
Credemus precium præ cunctis reddere dignum
Illi quo firmam poſſet ſeruare ſalutem,
Quæ conſtat mundi præcio præcioſior omni.

S C O L I A.

Sed melius pluuiæ) Auicennam ſequitur Macer, qui 1.
primi doct. 2 capite 16 cæteris aquis pluuialem maximè præ-
fert, quod eius materiam à uirtute cœli, eam eleuante, ſubtilia-
ri contingat: ſed omnibus laudabiliorem ſcribit, quæ pluuialis æſti-
uo tempore collecta eſt, & ex fiſſa nube per tonitru inflammata
& ſubtiliſſima cecidit. Galenus in libello de aquis, 5 capite. idem fa-
cit & Auerrois 2 tract. primæ partis canonic.

Prius in frigidata) Euenit quædoq; ut nubes propter exha-
lationem terreſtrem, quæ uentorum eſt materia, inſpiſſentur, & a-
quam effundant turbidam, ubi tutior uia eſt, ſicut Macer hic mo-
net, ut ſub dio per ſtationem limpidiorem fieri curemus.

Eius & immodicum ſedat) Damus decoctū abſinthij
per pluuiadem aquam, anodinum eſſe, hoc eſt mitigatiuū immen-
ſi cruciatu: tenaſmonis, magis tamen aſſerimus, ſi alius ex eo ſapi-
us ſota ſeu irrigata fuerit.

Illi ſi nardum) Celticā ſpicam intelligit, quæ diuret'ca eſt,
complexioni participans ſpicæ Indicæ: de qua Galen. 8 ſimpliciū,
cap. 1. Dioſcor lib. 1. cap. 7. Serap cap. 52.

Cum lana ſubdita molli) Si cum lana carminata talis
liquor, peſſarij modo, locellis muliebribus imponatur.

Si ſiler & nardus) Siler montanum intelligit Maſſilienſe,
non Aethiopicum, quod falſo, ut ſolent, à ſeplaſiarijs uenditur.

Gramina ſi ruta) Ea ex P. in, mutuata lego, qui graminis
nul. am

DE VIRIBVS HERBARVM.

nullam mentionem facit. Vnde tēporis iniuria uocabuli lapsum arbitror. Plinius lib. 27 cap. 7.

Ire coniuncta) facile thoracem purgat (sunt Plinij uerba) cum iride sumptum absinthium. de iride sequitur cap. 43.

Apio sociatam) uel adianto.

Sumpta fungorum uenenum) fungis uenenum inest, quod stomachum distendit, inguen turbat, urinam impedit, pectoris & anhelitus constrictionem inducit, syncopim ac mortem denūo, quibus omnibus medetur absinthium cum aceto pralibatum.

Lætiferæ cicutæ) Cicuta algoris modum sic excedit, ut præsens uenenum sit: publica, inquit Plinius, Atheniensium pœna, qua & Socrates uitam dedit.

Suggillatis) id est, percussis.

Subuenit anginæ) faucium morbis aut tumoribus,

Capitis ulcera curat) ἀλωπεκίαρ innuit.

Nausea non poterit) Nauseas maris arcet in nauigationibus potum inquit & Plinius

Atineis tutam) Creditur, inquit Dioscorides, absinthium scrinijs & armarijs inditum, tutas & incolumes à tineis seruare ueltes, tertio libro.

Sub lingua tumorem) sub lingua tumorem intelligit, quem Rases 9 ad Alm. cap. 47 Ranulam uocat.

Coniuncto sibi melle steræ) uas per steram fœtui habile denotat, sicut in Scholijs primi capitis quoq; ostensum est.

Ex oleo fuerit uiridis) Dioscorides oleum ligustrinum commendat, uel rosaceum

Incausto uino) quin etiam diluto absinthij Dioscorides inquit, dilutum librarium atramentum, incolumes à muribus librotum chartas tuetur.

Plinius

Plinius attollit) libro 27 cap 7.

Sacris diebus) Latinarum ferijs.

Precio preciosior omni.) Pythagoras Samius satis di-
uitem ratus est sanum, ideoq; edicto statuit ut singulis epistolis ami-
cis quandoq; mittendis ceu genuinū prafigeretur exordium, sani-
tatis optio. de qua re multa habetur in nostra tuendæ sanitatis ra-
tione Dialogo primo.

DE VRTICA,

Cap. 4.

De Vrtica Galenus lib. 2
de alimen. cap 52 & libro 6.
simp ca 13 & ad Pate. n. ca.
181. Auicenn. can. 2 cap. 719.
Diosc. 4 cap. 89. Plin. lib. 28
cap. 15 & 22 capite 14.

GRæcus Acale-
phen, nos urti-
cā uocitamus,
Feruīda non modicē
uis illi dicitur esse,

Vnde nec immeritō nomen sumpsisse uidetur,
Tacta quod exurat digitos urtica tenentis.
Hæc solet ictericos cum uino sumpta iuuare,
Illius semen colicis cum melle medetur,
Et tussim ueterem curat si sæpe bibatur,

Frigus

DE HERBARVM VIRIBVS.

Frigus pulmonis pellit, uentrisq; tumorem
 Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,
 Aut succus uiridis cū uino sapius haustus,
 Cum sale de folijs eius factum cataplasma
 Vlceribus prodest, & uulnera sordida purgat,
 Et contra morsus ualet hoc cataplasma caninos,
 Hoc caneros, & parotidas, luxataq; curat,
 Hocq; reformatur caro quæ disselsit ab osse,
 Et solet humores deficcare nocentes,
 Acri cum uino radix contrita tumorem
 Compescit splenis, podagræ sic subuenit illæ,
 Omnibus & morbis sic subuenit articulorum,
 Omnibus his prodest superaddita, uel sibi iuncto,
 Si coquis hanc oleo, foueasq; hoc unguine mēbra,
 Naribus impositus succus, soliumue, cruorem
 Elicit innata est illi uis tanta caloris.
 Quod si manantē cupias retinere cruorem,
 Verricæ succo frontem line, reprimat illum.
 Si supponatur cum mirrha menstrua pellit.
 Si claudit uuluam matrix humore grauata,
 Verricæ folijs referabitur illa fricata,
 Cum uino bibitum Venerem semen mouet eius,
 Et melius tritæ si iungas melq; piperq;
 Et sic cum uino prædicto more bibatur
 Pleureticos, pectus, pulmones, ediuuat eius
 Semen, si sumptum fuerit cum melle iugatum.
 Cum mulla bibitum lotiū producit abundans,
 Herba recens eius olerum si more coquatur,
 Detur & illius decoctio, molliet aluum.

Ore

Ore diu clausus succus si uoluitur eius,
 Vuæ non modicum poterit sedare tumorem:
 Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis,
 Si quadrupes quæcunq; marē præferre recusat,
 Vrticæ folijs illius uulua fricerur.
 Sic naturalem calor excitat illi calorem,
 Defluuium capitis, si succo seminis huius
 Vngas sæpe caput, reprimat doctore Galeno.
 Illius semen collectum tempore messis
 Et desiccatum, multis erit utile causis,
 Omnibus his prodest puluis cum melle ingatus.

S C H O L I A.

TActa quod exurat) ob igneum pruritus urtica nomē
 sortita est.

Hæc solet ictericos) Icterus morbus est, atquatus
 alijs dicitur, aut regius morbus, ex obstructo hepate plerunq; eue-
 niens, & ab icterus nomen habens, auicula quippe quam miluium
 interpretantur, & Plinius Galbulam uocat. de hoc morbo Auic.
 15 Fen. tertij can. uulgo gelsucht.

Colicis medetur) κολλοι uocantur, qui colica laborant.
 hoc est morbo cuius minera est in intestinis inferioribus aut cras-
 sioribus: cum nausea, ex retentione illius quod naturaliter egredi
 deberet, sicut flatus esse possunt, feces: humores, aut uermes quan-
 doque.

Cataplasma) emplastrum ex herbis & oleis.

Hoc caneros) Cancer idem est quod καρκίνωμα, morbus à si-
 miliudine cancri: atrobilarius, cum duritia & quadam inflamma-
 tione.

Et parotidas) παρωτίδας iuxta aures abscessus uocamus,
 qui

DE VIRIBVS HERBARVM.

15

qui subinde post chronicas febres ui morbi impetuosè emergunt.

Luxata (p) hoc est, membra à suis locis mota.

Podagræ subuenit) Podagram non esse morbum incurabile in lib. nostro succisuarū lectionū ostēdimus dialogo quinto.

Si claudit uuluam) per uuluam interius matricis orificium intelligit.

Pleureticos) Pleuritis abscessus est lateris, in pellicula obducente costas.

Vuæ tumorem) hoc est, casum uuula, das xepflin.

DE ALLIO Cap. 5.

Galen. lib. de morb. curan.

4 Hippoc. de uict. rat. morb.

acut. libro 2.

o libro 4. o

libro de morb.

qui extra con-

ting. Aegine-

ta lib. 7 cap. de

scordio o al-

lio, et lib. 1 cap.

76. Cœlius Au-

relia 2 chrono-

nion capite 14.

2. Pinus se-

cundus libro 4

de re medica, Serapius libro aggregat. capite 331.

ca. 100. 09

Σ *Kόpodον* à græcis sunt allia dicta latina,
 Huius uim medicī calidā siccāq; periti,
 In quarto posuere gradu mansum uel in-
 unctum,

Curat, quos serpens uel scorpius intulit ictus.
 Et nocui uermes triti pelluntur odore,
 Sanat & appositū morsus cum melle caninos,
 Et mulla coctum commixtum cui sic acetum
 Et bibitum uentris uermes, tineasq; repellit.
 Ex oleo cum ueste sua si decoquis illud,
 Morsus pestiferos reddes hoc unguine sanos,
 Corpus & attritum cura sanabis eadem,
 Vnguine uesicæ dolor & tumor hoc reprimūtur.
 Ipse refert Hippocras educi posse secundas,
 Fumo combusti si uulua diu foueatur,
 Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
 Potatumq; iuuat, uel crudum sæpe comestum.
 Cum centaurea Diocles dare præcipit illud
 Hydropicis, sic humores desiccat aquosos,
 Idem nephreticis elixum sumere iussit.
 Pythagoras illo fuit usus cum coriandro
 Et uino, causas sic curans ictericorum,
 Et sic potatum dicit quod molliat aluum.
 Cumq; faba coctum capitis sedare dolorem
 Dicitur, attrito si tempora perlicis illo,
 Anseris hinc adipem iunge, tepidumq; dolenti
 Infundas auri, præclare subuenit illi,
 Elixum tussim iuuat & suspiria sedat,
 Clarificat raucam crudum, coctum quoq; uocem:
 Sed magis

Sed magis elixum iuuat illam sæpe comestum.
 Adiunat incoctum pulti sumptumq; tenesmon
 Porcino iungens adipi si conteris ipsum,
 Nō modicos reprimes superaddēs sæpe tumores
 Hunc ignotarum non lædet potus aquarum,
 Hæc diuersorum mutatio facta locorum,
 Allia qui mane ieiuno sumpserit ore.

SCHOLIA.

M Orsus caninos) morsus rabiosi canis.
 Tineasq; repellit) id est lumbricos.
 Ipse refert Hippocras) libro de fæmine a natura.
 Posse secundas) hoc est embrionis armarium, quod secundam uocant, & Galenus choram commento 49 in aliquem, aphorism. 1. libri appellat.

Cum Centaurea) De Centaurea sequitur cap. 55.

Hydropicis) qui morbo laborant intercutaneo.

Nephreticis) uelut renū affectus est, aliquādo ex innato lapide, aliquando ex apostemate, aut uclere, non dissimilis colico.

Sumptūq; tenesmon) τενεσμός uulgo tenasmus, uoluntas est egerendi citra effectum.

B De plantagi-

DE ἀρωγῶσιν Gale.
libro de morbis cu-
randis 1. & lib. simp.
ca. 56. Dioscor. li. 2. cap. 115.
Pli. lib. 15 cap. 8. Serap. lib.
agg. cap. 213. L. Apuleius li.
de Herbar. virtut. cap. 1.

Herbarum quæ
nostra lingua
Plantago vo-
catur,

Hâc ἀρωγῶσιν græcus uocat, est quia linguæ
Agninæ sim lis folijs. Plantaginis huius
Sunt geminæ species, & maior prima uocatur:
Altera uerò minor, quam uulgò lanceo latam
Dicunt, quòd folijs ut lancea surgat acutis.
His inflammandi desiccandiq; uocatur
Tertius esse gradus: maiorem uim tamen esse
Maior dicunt, nimis humida uulnera siccant,
Si super addatur cum melle, & sordida purgat.
Cum sale, sicut olus si iuncta coquatur aceto.
Ventrem restringit nimium, si mansa fluentem,
Si supradictis lens concocta, iuuabit
Sic dysentericos, melius cibant & ciliatos:
Stringit manantem superaddita sæpe cruorem,
Es

Et nigris maculis fertur reparare colorem,
 Et scrophas spargit superaddita cum sale trita:
 Hydropicis ut olus decocta, comestaq; prodest,
 Sic iuuat asthmaticos, fertur iuuare caducos.
 Sordida purgabit bene uulnera quælibet oris,
 Ore diu tentus si succus uoluitur eius,
 Hic intus fusus curat syringia succus,
 Et dolor hoc auris sedabitur, & sacer ignis
 Fert hemophthoicis hic opem si sæpe bibatur
 Per se fortior est, si sit coniunctus aceto,
 Sicq; iuuat phthisicos, iniectus uerò per anum,
 Stringit nō modicum fluxum dysentericorum,
 Pellitur ex oculis tumor hoc feruorq; perunctis,
 Sæpius hanc ipsam si dentibus atteris herbam.
 Gingiuas reprimet tumidas, & sanguine plenas,
 Sicq; solet dentis compescere sæpe dolorem,
 Succus dum lana matrici subditus eius
 Stringit manantem nimium siccando cruorem,
 Cunctis prædictis eius decoctio causis,
 Prodest, & potus cum uino seminis huius
 Vesicæ, renumq; iuuat potando dolorem.
 Dicunt non nasci scrophas gestantibus eius
 Radicem collo suspensam, uis ibi tanta est.
 Radices eius tres attere, iungito tritis
 Vini tres cyathos, & aquæ fac sit modus idem,
 Hæc nondum tremulo potanda dabis febrienti:
 Sic pelles febrem, cui dat lux tertia nomen,
 Bis binæ quoq; quantanæ prodesse putantur,
 Cum totidem uini cyathis si dentur & amnis.

B 2 Cuncta

Cuncta potest plantago minor prædicta iuuare,
 Quamuis non tantas vires uideatur habere,
 Præcipue succus curat plantaginis huius,
 Quod iuxta nares uel lumina nascitur ulcus:
 Si superaddatur cum lanis mollibus illi,
 Perque nouem cataplasma dies istud renouetur,
 Eius si succo repido uenter foueatur,
 Acri depulso sanabitur ille dolore.
 Lumbricos succus depellere dicitur eius,
 Si porcina uetus axungia iungitur illi,
 Sedabit duros istud cataplasma tumores,
 Parotidas, uulnusque recens hoc adiuuat unguē
 Ante duas horas quartanæ, quam tremor ægrum
 Vexet, si succum biberit plantaginis huius,
 Sentiet eximia facili medicamine curam.
 Eius potatum depellit sperma secundas,
 Si uia longa pedum mouet (ut fit sæpe) dolorem
 Acri cum uino superaddita trita iuuabit,
 Cum passo succus bibitur si sæpius eius,
 Vesicæ uarijs fertur succurrere morbis.
 In desiccando uis est plantaginis ingens,
 Maioris queat ut (ueluti cauteria) corpus
 Appositum siccare, refert, ut Plinius autor,
 Composuit librū Themison de uiribus eius,
 In quo præclaris celebrauit laudibus illum.

SCHOLIA.

L *Inguæ agninae similis.) æra agnum sonat, γλῶσση lingua:
 sed multi non arnoglossam uerum, quia septem crassiori-
 bus fibris quasi costis in dorso, per longitudinem distincta
 est.*

est. pentapleuram dicunt, quod πλῆρα costam sonet. Dioscorides, quod non semper fibrarum respondeat numerus (uariant enim fibræ pro latitudine folij) polyneuron uocat, quasi multi neruia: alij pentapleuron, quod est quinque neruiam.

Qui folijs surgat acutis) Plantago maior à foliorum latitudine, Germanis bräut wegerich. Minor, quia folium eius arctius in acumen, uelutiq; in lanceæ mucronē fastigiatum desinit. spiz ig wegerich rectissime dicitur.

Hic disentericos) id est, eos quos intestinorum disturbant cum ulceratione tormina.

Ciliacos) κοιλιακοὶ uocantur, qui aluum induratum habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit.

Et scrophas spargit) id est, dissoluit. Scropharū Auicenna meminit secunda primi, doct. i. cap. 5 & sunt abscessus à phlegmate, ut plurimum in collo aut sub ascellis emergentes.

Iuuare caducos) id est, morbo affectos, quem hieranoson, quod est sacrum nominant, dum sacram corporis partem, cerebrū quippe possideat, in quo animæ sedes recōdita. Heraclum multi dicunt, ab Hercule, quem fortitudine uincat, aut comitiale, à comitijis, die fallent sucht.

Vulnera quilibet oris) pustulas intelligit oris cādidas, quas Rasēs qui 9 ad Alm. alcolas uocat.

Syringia succus) hic succus fistulas curat, quæ ulcera sunt profunda à similiudine instrumenti dicta, à græcis σφινγίς nominata.

Et sacer igni) der brand, quem sacram uocant, quod præstantissimum quemq; inuadat, ac saltem cum morte relinquat: alij persicum ignem dicunt.

Fertur hemotpthoicis.) cruorē exspuentibus, de quibus

B 1 Auicen-

Aulicenna decima Pen. tertij tract. tertio, cap. 1.

Sicq; iuuat phthisicos) Phthisis exputio puris est cuius si uehementi.

Gingiuas reprimet) Gingiuas, id est carnes, quae dentes ambiunt: & Pollux óvna & óvna nominat.

Nimium siccando cruorem) menses exundantes nimium inhibet Galeno referente s. de morb. curand.

Cui dat lux tertia nomen) πειοδ:κίυ, quae de tertio interitum affligit innuit. Hanc tertianam uocant.

Quam tremor agrum) ante accessionem seu paroxysmum.

Eius potatum (sperma) id est, liquor uel succus ex eo.

Veluti cauteria) est cauterium instrumentum, quo morbos subinde curamus, alias uix curabiles: est autem actuale & potentiale. De quibus multa Albucases primo lib. cap. 1.

Themison de uiribus eius) Themisonem Plinius fuisse medicum scribit 25. li. ca. 8.

DE RUTA.

Cap. 7.

De ruta Galenus Simplic. lib. 7. cap. 19. & lib. 8. cap. 48. Aeginet. lib. 7. Auic. 2. canon cap. de Ruta, Dioscor. libro 3. cap. 47. Theophrast. de plantis, libro 1. Plinius libro 19 capite. 8. & capite 7. & 10. & libro 20. cap. 13.

A medi-

A Medicis Rutæ uis feruida dicitur esse
Siccaq; fertur in his gradus illi tertius esse:
Vtilis est ualde stomacho si sæpe bibatur,
Expellit partus bibita, Veneremq; coercet.
Tussim si bibitur, compescit, menstrua purgat.
Si coquis hanc in aqua, cui nimium iunxeris acre,
Compescit talis decoctio tormina uentris,
Pulmones iuuat, & pectus, morboq; medetur
Costarum, quem pleuresim uocat Attica lingua:
Artheticos, schiasimq; iuuat, febribusq; medetur
Hausta, uel ex oleo, uiridē si coxeris illam,
Et foueas tepido patientes ante tremorem.
Matricis prodest, intestiniq; tumori
Hoc unguen, uel clysterio si funditur intus,
Haustaq; cū uino prodesse ualebit utrumq;
Lumbricos oleo decocta & pota repellit,
Cum caricis decocta diu, uin' q; liquore
Profunt hydropicis, si sunt superaddita nocte,
Cruda comesta recens oculos caligine purgat,
Et melius maratri cum succo, felleq; galli
Melleq;, si succus ex æquo iungitur eius,
Indeq; sint oculi patientis sæpe peruncti,
Cum ole miscens roseo, nec non & aceto,
Illius succum, capitis curare dolorem
(Quamuis immodicū) poteris hoc sæpe perūgens.
Naribus expressus si succus funditur eius,
Sistit manantem bene desiccando cruorem,
In corico mali granati si reperfactum
Auribus infundas depelles inde dolorem,

B † Cerussæ

Cerussæ, roseoq; oleo miscens & aceto
Illius succum, mirandum conficis unguem
Ad depellendum sacrum, quem dicimus ignem,
Ad scabiem dertæ, quæ dicitur herpeta græcè,
Et græcè dictas acoras hoc unguine purgas,
Vlcera sunt capitis humore fluentia pingui,
Curat & ozænas immissum naribus, hæc sunt
Quæ grauiter foetent in naribus ulcera nata.
Obstat pota mero, uel cruda comesta, uenenis
Hoc Mithridates rex Pontis sæpe probauit,
Qui rutæ folijs uiginti, cum sale pauco
Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus,
Ieiunis uesci, consurgens mane solebat,
Armatusq; cibo tali quascunq; ueneno
Quilibet insidias sibi tenderet, haud metuebat.
Mustelæq; docent obsistere posse uenenis,
Mirificè rutam comedunt, quæ primitus illam
Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus atris.
Cum butyro, modicoq; oleo decocta tumorem
Matricis subiecta repens fugat illa, colicq;
Et cunctis intus morbis sic subdita prodest,
Hac etiam testes poteris curare tumentes
Cum folijs lauri, bene tritam si superaddes.
Ex hac antidotum non paucis utile causis
Conficitur, medici dicunt diapeganon illud,
Peganon in græca lingua, quod ruta uocatur,
Illius antidoti confectio talis habetur:
Pondere iunge pari nitrum, piper, atq; ciminum,
De tribus his quantum, de ruta ponito tantum.
Sed

Sed prius ex acri uino macerare ciminum
 Conuenit, in ferro post assari calefacto,
 Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis
 Pectoris & lateris, iecoris, renumq; dolores.
 Hoc ex antidoto curantur sæpe comesto
 Extenuat bilem, mollit sine tormine uentrem,
 Confortat stomachum, facit ut bene digerat escā.

SCHOLIA.

EXpellit partus bibita.) genituram expellit in cibo po-
 tuq; ruta Dioscor. inquit.

Menses purgat.) cit menses.

Tormina uentris.) maximè si rutæ concoctum fuerit sic-
 cum anetum.

Pleuresim Attica lingua.) sic græci: nos morbum co-
 stalem dicimus.

Artheticos, schiasimq; iuuat.) artheticam, græci ἀρ-
 θητική, quod est morbum articulare uocāt, & est arthetica genus
 ad omnes morbos neruorum, ut σπασμός est χαράζα, ποδάρα, &
 ἰσχιάς. genus hoc Schiasim Macer nominat.

Vel clysterio.) id est, lauamento, quod πλυσήριον græci no-
 minant.

Cum caricis.) carica ficuum genus est.

Profunt hydropicis.) anasarcha laborātibus inquit Dio-
 scorides, uel intercutaneo morbo.

Maratri cum succo.) cum succo fœniculi.

Felleq; galli.) Felle seruandi ad colyria. rationem pulchrè
 Dioscorides enarrat li. 2. cap. 70, ubi Marcel. Vergilius uolucrum
 fel, in siccādo potentius esse, quàm uel omnium, quadrupedum scri-
 bit, maximè galli, perdicis, & accipitris.

B s Cerussæ

Cerussæ roseoq; oleo) Modum ostendere quomodo ceru.
fiat longum est. Vnde satis duximus descriptionem indicasse s. li.
Dioscorides capite 57. qui eandem uenenum esse testatur libro 6.
capite 12.

Herpeta græcè) ἑρπῆς iobburvos ulcus est, à serpendo &
corrodendo, etiam ad ossa dictum.

Achoras) ἄχρωρ, capitis ulcus est, squamas furfurum instar
habens.

Humore fluentia ping.) capitis apostema innuit, quod
fauum dicunt, à similitudine faui mellis.

Curat & ozenas) Circa nares quādoq; ulcera emergunt,
græcis ozena dicta, quæ Macer etiam prædicto unguine curanda
monet s. d. Cor. Celsus alias adscribit curas sexto libro 21. cap. 8.

Coli q;) ultimi intestini.

Peganon in græca) πῆγανον græci rutam dicunt.

Nitrum atq; ciminum) Nitrum minera genus est, salpe-
ter, cuius Dioscorides meminit quinto lib. cap. 48. Ciminum autem
semen est diureticum, Rômisch kimich, cuius Galenus usum descri-
bit septimo Simp. cap. 59.

Extenuat bilem) choleram rubeam.

De Apio

DE APIO

Cap. 8

Σκινυον Galē.
describit lib. 7.Simp. ca. 17. &
cap. 76 & lib.8. cap. 96. Dio
scor. lib. 3. capi
tibus 67. 68.

69. 70 71. Plin.

Natur. histor.
lib. 20. cap. 20.

& li. de Re me

dica 4. cap. 2. L. Apuleius lib. de herb. cap. 9. Cassius Felix cap. de
Macedonico Aegineta lib 7. cap. Selinon.

Est apiū dictū, quod apex hāc ferre solebat
Victoris, ueterū fieret dum more triūphus,
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam
Dicitur Alcides, morem tenuere sequentes.
Ast alij dictum credunt, quod apes uehementer
Illius soleant auidē decerpere flores.

Hanc herbam σκινυον solet Attica dicere lingua
Virtutis calidæ, siccæ quoq; dicitur esse.

Tertius à medicis dat, est gradus huic in utroq;
Illius succo si candida mica terendo

Panis iungatur, oculi sedari tumorem

Dicitur, emplastri noctu superaddita more,

Sicq; ferunt mammis prodesse tumentibus illā,

Sedat feruorem stomachi, pellitq; tumorem,

Et

Et quicquid uenti creat, includiturq; nociui
 Desiccans potis assumpta repellit apertis,
 Prouocat urinas hæc cruda comesta uel hausta,
 Sed imago radicum facit hoc decoctio sumpta.
 Hoc itidē semen operatur fortius haustum
 Tota uenenatis occurrit morsibus herba,
 Sed semen potius uel apozima proderit eius,
 Et bibitur tussimq; modo sedabit eodem,
 Ventrem constringit, uomitum potata coercet,
 Lymphæ commixtum quoq; si iungatur acetū,
 Aegris amissum fertur reparare colorem,
 Cruda à ieiunis fuerit si sæpe comesta
 Vna quaq; die uexantem corpore febrem,
 Cum lymphâ potata fugat, febris ante tremorem,
 Hydropcios, & splen tumidū iuuat illa, iecurq;
 Si cū fœniculi succo contrita bibatur,
 Hæcq; superposita turpis lentigo fugatur,
 Illius succus farris cum polline mixtus
 Atq; ouī lachrima, uulnus bene purgat, & ulcus,
 Si superaddatur emplastri more frequenter.

SCHOLIA.

V Eterum more triumphus) Coronandi morem
 per apium, nactus triumpho, Plutarchus quarto Symposia
 con tangit, & Angel. Polit. 12. li. epist. ad Merulā decima.

Dicitur Alcides) Hercules, qui sit ab auo suo, patre Am-
 phitryonis nominatus est.

Hanc herbam Σκινωρ) quasi paludibus impulsam, palu-
 dosis enim gaudet, & in ijs enatum letius exurgit.

Candida mica panis) panis hordeacei.

Apozima

Apocima proderit) Apoxima decoctio est diuersorum medi-
caminum.

Turpis lentigo) deformis, uulgo riselen: græcè φακοί.
Oui lachryma) albumen intelligit.

DE MALVA
Cap. 9.

Μαλαχί græcè, lati-
nè malua, per Galenū
describitur li. 7 Simp.
cap 91. Auicenna ca-
no. 2. cap. Althea. Dio-
scor. lib. 2. cap. 10. Se-
rap. agg. cap. 76. Ori-
bas. de confect. ciborū
lib. 3. cap. de istis quæ
humeft. Pli. secundus
de re medic. lib. 1. cap.
5. in Nat. hist. libr. 20
cap. 21.

ALteam maluæ speciem nullus negat esse,
Alteamq; uocant illā quod crescat in altū,
Hāc ipsam dicūt Euiscū, quod quasi uisco
Illius radix contacta maderē uiderur,
Agrestisq; solet à multis Malua uocari,
In mulla coctus flos eius uulnera purgat,

Vel

90 AEMILIUS MACER

Vel si cum uino tritum florem superaddas,
 Spargere sic scrophas, anumq; iuuare dolentem
 Dicitur, hocq; modo conqualatis medicatur,
 Elixata prius radix, adipicq; terendo
 Addito porcino, therebintinaq; tumores
 Matricis curat, reliquosq; leuare dolores
 Dicitur, illius nervos sic ipsa relaxat:
 Rumpit uel spargit sic apostemata dura,
 Omnes has causas elixatura iuuabit,
 Si loca morborum foueantur saepe repenti,
 A dysentericis radicum coctio sumpta
 Cum uino, fluxum stringens compescit eorum,
 Et pellit tardas haec coctio sumpta secundas,
 Ec prodest hemophthoicis, lapidesq; repellit,
 Vesicaq; solet varijs succurrere causis.
 Acri cum uino contritum semen oliuae
 Iungito, deformes maculas hoc unguine pelles,
 Cum pulca potata potest obstare uenenis,
 Elixata prius, cum melleq; trita, replebit
 Vulnera quae caua sunt, si sit superaddita saepe:
 Sic quoq; duricias mollit lenitq; rigores,
 Decoctis oleo folijs factum cataplasma,
 Quosuis pestiferos morsus combustaq; curat.

SCHOLIA.

MAdere uidetur) Theophrastus maluã humore multo abundare scribit, ideoq; procliue solem, ac si rationis compos sit, insequi testatur, qui ui & calore suo, id quod de humido superest, exugat, ut latius uirescat. Existimans autem inde

DE VIRIBVS HERBARVM. 81

inde naturam homini bene consuluisse, quæ per oleris folium temporis mensuram, & horarum quodāmodo ostenderit rationem, etiam nubilo cælo, dum sic colligimus meridianas & alias etiam utrinque horas. Maluæ flores cum sole circumagi, Columella carmine suo quoque ostendit, dicens:

Et Moloche prono sequitur quæ uertice solē.
Ibi antiquo more non Malacham, sed Molochen pro malua dixit Columella. Athenienses primi Malacham maluam et nominarunt.

Agrestis solet malua) Hic Macer agrestis de scribit maluæ uirtutes, quæ sua sponte in locis nascitur incultis: & quasi molua, ut Varro inquit, dicitur quod uentrē molliat. μαλαχίη enim mollire est grecorum idiomate. Quod uentrem molliat Martialis libro decimo hoc disticho declarat:

Exoneratura uentrem mihi uillica
maluas

Attulit, & uarias quas habet hortus
opes.

Alcera malua quam hortensem nominant, & in arborem ferme grandescit baculi instar hoc loci Macer non tangit, uulgò Einrosen, quod tempore messis floreat.

Spargere scrophas) dissoluere. De scrophis dictum est.

Terebintinæ) Terebintum resina ex arbore eiusdem nominis est, ex Arabia Petraea, Syria, Cypro, Aphrica, aut ex Cycladibus ad nos portatilis, bonitate alias omnes uincens resinas bonitate tamen excedit, quæ lucida & candida, Dioscor. lib. 1. cap. 78. Galen. ad Paternianum cap. 147.

Tardas secundas) non stat in partum sequentes.

Hæmophthoicis) De his dictum est.

Cum

Cum pusca) Pusca per decoctionem fit ex duabus parti-
bus aquæ, & tribus uini, Galen. in lib. Dinamid. quidam loco uini
acetum habent, & Oxycraton uocant.

Vulnera quæ caua) ἰσχάρας intelligit, hoc est ulcera ca-
uernosa & crustis infecta.

DE ANETHO,

Cap. 10

ἀνέθον describes Gale. lib.
6 Simp. cap. 43. & lib. ad
Paternianum cap. 4. Dio-
scor. lib. 3 cap. 60. Plin. li.
19. cap. 8. & lib. 20 cap. 18.
Aegin. lib. 7. Item Plini-
us de re med. li. 4 cap. 27.
& L. Apuleius de herb. hī
stor. cap. 122.

A Medicis ca-
lidum, sic-
cumq; refer-
tur anethum.

Et dicunt quod sit

gradus huic in utroq; secundus,
Lac dat abundanter eius decoctio sumpta
Nutrici, stomachiq; solet depellere morbos:
Tres cyathos eius tepidæ si sumpserit æger,
Indicio ructus sit, qui demonstrat apertum
Os stomachi, uentumq; per hoc exisse nocuum,
Atq; grauis tali sedatur nausea potu.
Prouocat urinas, obstantia quæq; repellens,

Matrī

Matricem iuuat, bene si foueatur eodem.
 Cum tepido tritum patiens si poter aceto,
 Intestinorum curat, uentrisq; dolorem.
 Hoc etiam potu digestio tarda iuuatur,
 Vnde minor fieri uis egestiua uidetur.
 Assidue bibitum uisum nocet, & genitale
 Claudat iter, siccans humorem seminis intus,
 Vuaeque si nimio turgens humore grauetur
 Suspendit puluis combusti seminis eius,
 Appositus digitis, aut intus clystere fusus:
 Acrior esse cinis radicum dicitur eius,
 Rodit trescentes cinis hic in uulnere carnes.
 Vulnere quæ serpunt, & sordida uulnera curat,
 Vlceræ præcipue membri curare uirilís
 Dicitur iste cinis infusus sæpius illis,
 Olfactu reprimat singultum semen anethi,
 Assatum & feruens si sæpius olfacit æger.
 Dicunt feruores oculorum tollere posse
 Eius radices tritas prius, appositasq;
 Apponas hæmorrhoidis si semen anethi
 Vstum, curat eas, & condylomata soluit,
 Flos oleo si decoquitur medicabile reddit.
 Illud præcipue natis de frigore causis
 Prodest, & capitis compescit sæpe dolorem,
 Neruorum laxat tensuras, frigora pellit.

SCHOLIA.

O Stomachi id est, uentriculi hostiolum, quod Galē-
 nus etiam cor stomachi uocat, commene. in tertio Prædi-
 ctionum; Hippoc. cap. 1.

C Ventum

Ventum exisse nociuum) id est, eruptionem aceto-
sam, quam ὀξυρροία uocant, à causa frigida ortam.

Humorem seminis intus) Venerem impedit.

Vuaç) de uua dictum est, quæ σαπων dicitur.

Ulcera quæ serpunt) ὑπερβαία, quæ species canceri est,
intelligit, aut ulcera phagedena, cum inflammatione ossa depas-
centia.

Apponas hæmorrhoidis) id est, fluxui sanguinis ex
capitibus uenarum, quæ sunt in ambitu podicis, de quibus Galen.
abbreviat. lib. 6. cap. 79.

Condylomata soluit) hoc est, tumores, ac nodos in ficle-
ri, id est in extremitate podicis emergentes, de quibus multa Aegi-
neta lib. 6. cap. 80.

Neruorum laxat tens.) neruos emollit indignatos.

DEBETONICA

Cap. 11.

D Etonica Galen lib.
8. Simp. cap. 20. &
ad Paternianum ca.
181. Dioscor. lib. 4. cap. 1. Se-
rap. li. Agg. cap. 322. Plin. li.
25 cap. 7 & lib. 26 cap. 7.

B Etonicam soliri
sunt Cestron di
cere græci,
Vrinaspotata ciet, la
pidesç repellit,

Fert

Fert hæmophthoicis cum pusca sumpta iuuamē
 Hydropicoꝝq; iuuat cum uino melleq; sumpta.
 De folijs eius tritis factum cataplasma,
 Non modicum prodest oculis, quos læserit ictus:
 Illius succus roseo commixtus oliuo
 Auribus infusus, uarios fugat inde dolores.
 Betonicæ puluis cocto cum melle iugatus
 Hemphecos, tussimq; iuuat, suspiria sedat:
 Et stomachi uarios sumptus iuuat ille dolores,
 Si febricit ex calida, cum uino si febris adsit.
 Cum mulsâ bibitus idem puluis, mouet aluum,
 Cum sale contritis folijs cataplasmate facto
 Vulnere curabis, fuerint quæ facta recenter.
 Tritaq; fracturæ capitis hæc sola medetur.
 De folijs eius elixis fit cataplasma,
 Vtile non modicum uarijs uicijs oculorum,
 Restrigit lachrymas oculorū mansa uel hausta:
 Hac etiam caligo solet metuenda repelli,
 Aequo si rutæ fuerit cum pondere iuncta,
 Et sic cum lymphâ sumatur trita tepenti,
 Sic oculis nocuus sanguis per subteriora
 Dicitur expelli, sic lumina libera reddit:
 Sumpta hac cum tepida purgatur uomica dira,
 Pectoris & morbi potu curantur eodem.
 Splen iuuat illius decoctio sumpta, iecurq;
 Vncia Betonicæ socianda quaterna uetusti
 Vini cum cyathis tribus, at his addito grana
 Viginti septem piperis, simul hæc bene trita
 Haustaq; purgabunt renes, pellentq; dolores.

C   Vncia

Vncia cum cyathis calidæ potata duobus
 Dicitur immodicum uentris sedare dolorem,
 Hæc tussim cū melle fugat, uentrē quoq; mollit.
 Vna quaq; die febre si uexabitur æger,
 Vncia iungatur plantaginis una, duabus
 Betonicæ, sic cum tepida contrita bibatur
 Antea quàm febris prænuncia frigora fiant.
 Vncia betonicæ calidæ cyatho resoluta
 Prodest hydropicis, si sit potata frequenter.
 Radicum puluis cum mulsa tritus & haustus,
 Humores uelut helleborum uomitu citò purgat.
 Bis binas drachmas præcepit Plinius harum
 Radicum dare cum passo, mulso ué bibendas.
 Præcipuè phlegma uomitu purgabitur isto,
 Cum mulsa bibitus prodest puluis foliorum
 Ruptis, asq; steris potus leuat iste cadentes.
 Cum uino sumptus obstat potata uenenis,
 Præcipuè semen: quod si desit, datur herba
 Vncia betonicæ cum uino sumpta tepenti.
 Ictericos curat, cum mulsa menstrua purgat,
 Pondere uerò fabæ puluis cum melle uoratus
 Post cœnā, stomachū iuuat ut bene digerat escā.
 Si de betonica uiridi sit facta corona
 Circa serpentes (ut Plinius asserit autor)
 Audebunt nunq; positam transire coronam,
 Sed morfu proprio pereunt & uerbere caudæ.
 Omnibus antidotis Meniacus eam sociari
 Præcipit, ut stomacho magis herbā omnibus aptā
 Plinius hanc, inquit, qui secum gesserit herbam,
 A nullo

Plin. lib.
 25, ca. 8.

A nullo poterit nocuo medicamine lædi:
Et dicunt quòd ea cum uino sæpius hausta,
Plumbeus abscedat color & melior reuocetur.

Plin. lib.

26. ca. 11.

SCHOLIA.

B Etonicum soliti) *Vetonicam* quidam scribendum censent, & ab inuentoribus sic nominatam. *Vetones* enim Hispani hanc inuenisse traduntur, 25. Plin. cap. 8.

Cestron dicere Grai) *Cestron* à uarietate & copia remedium Græci hanc herbam nominant, qui etiam alia multa hac appellatione proferunt. Telum quippe, quod primo in Persico bello inuentum fuit, opus interpunctum, item acutius pictum.

Fere hæmophthoicis) de istis & pusca dictum est.

Hemphecos iuuat) id est pulmonarios, qui purulentas excreatione eijciunt.

Suspiria sedat) hoc est, difficultatem anhelitus.

Ex calida) id est, aqua.

Vomica dira) *Vomica* tumor est ex pure collecto.

Vnaquaq; die febre) id est, si ex pituita laborat quotidiana.

Velut helleborum) album intelligit, niesz wurtz.

Præcepit Plinius) lib. 26. cap. 11.

Ruptis) id est, herniosis.

Steras cadentes) *ύς γαρ* quid sit, in capite recensuimus primo de *Arthemisia*

Pondere fabæ) Hæc ex Plinio habet.

C 3 De

DE Βράδυ. Galen. lib. Simp. 6. cap. Sauina, Auic. canon. 2.
cap. Abel. Serap. agg. cap. Abhel. Galen. ad Patern. capite
132. Dioscor. lib. 1. cap. 86. Plin. in histor. mundi lib. 24.
cap. 1. & 11. & lib. 17. cap. 11. & lib. de Virib. herb. cap. 88. Aegine-
ta libro 7.

BRatheos est græcè, Sabina uocata latine,
Sicca calens eius uis est, & tertius illi
Est in utroq; gradu, uulnus cum melle uel
ulcus

Fortiter exsiccat, sordes quoq; purgat eorum:
Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit:
Menstrua deducit, corruptos extrahit aluo
Conceptus, si cum uino sit sumpta frequenter.
Vel si irrita prius matricis subditur ori,
Cerotis admixta cutem facit esse nitentem.

Omni

Omnibus & morbis prodest de frigore factis,
 Illius in uino uel aqua decoctio curat,
 Quos uertigo nocet, si lotum sit caput inde,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligerur
 Duplum fabinae, si desint cinama poni
 In medicamentis iubet Oribasius autor.

SCHOLIA.

Sic iuuat anthracas) αὐθραξ tumor ex humore melancholi-
 sco, crasso & feruente natus dicitur, quem saepius Carbuncu-
 lum uocamus, propter magnam inflammationem nigredine acce-
 dere. Constantinus autor est Affricanus. Vulgo die graue platerem o-
 der S. Barblen platerem.

Si desint cina-
 ma) Cinamum dici-
 tur, & Cinamomum.

Oribasius au-
 tor) Oribasius Sardi-
 anus libro de Virtute
 simplicium secundo.

DE PORRO.
Cap. 13.

DE porro Dio-
 scor. lib. cap.
 138. Serap. 28
 gregat. capite Curat.
 Aegin. libro 1. cap. 76.
 Plin. lib. 20. cap. 6.

C 4 In

IN multis causis usus medicamine porri
Dicitur Hippocrates, medicinæ maximus au-
tor:

Istius succum solum dedit illi bibendum
Aegrotis, qui reſciunt ſputant uē tumorem,
Quos hæmopthoicos ſoliti ſunt dicere Græci.
Cum galla dant hunc alij, thuriſue farina,
Aut geminis drachmis porrorum ſeminis, unum
Apponunt myrrhæ, uīno quoq; trita reſoluunt,
Præcunctis alijs dicunt hæc ſumpta iuuare:
Manantemq; potes nariſ retinere cruorem,
Vngas ſi nares intus medicamine tali
Contractas uuluas ſucco curabis eodem.
Reddit fœcundas manſum perſæpe puellas,
Vlcera cum melle tritum iuuat, appoſitumq;
Humorem capitiſ, ſi diſtillatio fiat,
Pulmones, pectusq; nocens, uocemq; canoram:
Indeq; conſurgat tuſſiſ præcordia lædens.
Cum priſana ſuccum porri ſorbere iuuabit,
Et per ſe ſolum prodeſt hiſ omnibus ipſum,
Si porri partes in lymphæ coxeris albas,
Sic ut aquam primam mutes, addaſq; ſecundam,
Vtiliſ eiſ aque duro fit potio uentri.
Dicitur hæc eadem cum uīno ſtringere uentrem,
Cum uīno potuſ datur hiſ quos læſerat anguiſ,
Quodlibet aut animal fundens lætale uenenum,
Nec minus hiſ prodeſt ſi uulneribuſ ſuperaddaſ,
Sic uelut emplaſtrum porrum cum melle ſubactū.
Comixtuſ porri ſuccuſ lacti muliebri,

Et

Et bibitus rufsim fertur sanare uetustam,
 Et uarijs uicijs pulmonum subuenit idem.
 Auris compescit cum capræ felle dolorem,
 Præstat idem pariter cum mulso mixtus, & auri
 Infusus tepidus, fungis si manditur obstat,
 Eius iungatur succo pars tertia mellis,
 Et sic per nares tepidum fundendo, uel aures
 Immensum poteris capitis sedare dolorem,
 Ex uino bibat hunc, lumborū quem dolor angit.
 Dicitur utilius tali nihil esse dolori,
 Fracturas solidat citò, duriciasq; relaxat
 Appositū, uulnusq; recens citò cum sale claudit.
 Si crudum fuerit sumptum leuat ebrietatem,
 Sic uentrem stimulat, sic duram molliet aluum.

S C H O L I A.

Dicitur Hippocrates) id quod cernere licet Epidem.
 5. libro, de Victus ration. 2. & libro de Morbis, qui extra
 ueniunt.

Maximus autor) Maximū fuisse Hippocratem uel id argu-
 mento est, quod hunc pari suffragio omnes medicinae principem
 statuunt, quodq; huic ob diuinam artis cognitionem non aliter sa-
 cra habere curauerunt antiquitus, quā Dioni cuiuspiam uel Apol-
 lini, quem item Plinius primo medicinam inuenisse 10. libro, secun-
 do capite scribit, & 29. cap. 1. scripta repetit.

Cum galla) gallam fert quercus, Dioscorides inquit lib. 1.
 cap. 127. gall. apffel.

Thuris farina) cum polline thuris.

Contractas uuluas) Quod Macer contractas dicit, hoc
 Dioscorides præclusos fœminarum locos nominat, quos porri suc-

C 5 cus

cus aperit.

Si destillatio fiat) si rheuma diffluet à capite in membra subiecta.

Cum ptisana) Ptisana ex hordeo confectus est cibus Hippocrati & alijs multum laudabilis. De ptisana Hippoc. libro 4. de Vict. rat. morb. acut. & Cristoph. de honest. ad finem antidotarij Ioannis Mesue, item Arnold. de Villa noua in lib. de aquis medicinal.

Duro uentri) quem remollit.

Stringre uentrem) nimis fluentem.

Lumborum quem dolor angit) qui hypocondria suspensa habet, & murmure repleta. de quibus Hyppocrat. lib. 4. Aph. 73. Sunt autem hypocondria loca sub costis, aliquibus lateralia dicta.

DE CHAMA
emila, Cap 14.

DE Anthemi
feu Chamae
mila Galē.
3. Simplic. & 6. de
Simpli. medic. cap.
45. Auic. 2. canon. ca
pite 122. Dioscori
des libro 3. cap. 145.
Serapius aggregat.
in capite Bethonig.
Plinius libro 12. ca
pite 21.

Anthemi-

ANthemiu magnis comendat laudibus autor
 Aesclepiꝰ: q̃ Chamimela, nos uel Camomilla
 Dicimus, hæc multū redolēs est & breuis her
 Herbę tam similis, quā iusto nomine uulgus (ba,
 Dicit Amariscam, quod foeteat & sit amara,
 Vt collata sibi uix discernatur odore.
 Autores dicunt species tres illius esse,
 Quas solo florum distingui posse colore
 Tradunt, est cunctis medius flos aureus illis:
 Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille
 Albi, uel lutei sunt purpurei uē coloris,
 Dicitur Anthemion propriē, cuius foliorum
 Purpureus color est, maiorq; & fortior hæc est:
 At leucanthemion folijs deprehenditur albis
 Melinis crysanthemion, uis omnibus illis
 Sicca calensq; gradu primo conceditur esse:
 Prouocat urinam cum uino quælibet hausta,
 Vesicæ frangit lapides, & menstrua purgat.
 Si foueatur aqua matrix, qua cocta sit herba,
 Aut si cum uino poterit sæpius illa,
 Tormina sic sedat, stomachiq; inflatio potu
 Pelletur tali, squamas de uultibus aufert:
 Si tritam apponas solam, mellī uē iugatam,
 Ictericis prodest eius decoctio sumpta,
 Et mirē prodest iccoris potata querelis:
 Pellere cum uino potata refertur abortum.
 Hac oleo cocta foueas si febricitantem
 Frigus depelles, febrem quoq; sæpe fugabis.
 Vnguinē purgantur hypocondria turgida tali

Pesti.

Pestiferos morsus serpentum, pondere drachmæ
 Cum uino, prohibet anthemis sumpta nocere,
 Plinius affirmat hac quadraginta diebus
 Vna quaq; die bis sumptam pondere drachmæ
 Cum geminis cyathis uini subtilis & albi,
 Cum lotio sensim totum purgare lienem:
 Aegylopas curat, si quis commasticet illam,
 Et sic apponat, sic ulcera sordida purgat.
 Ebullire caput febris feruore grauatum
 Sæpe solet, uel collectis humoribus in se
 Vlcerâ producitur: uocat anathemata græcus
 Hæc, decocta uirens oleo camomilla repellit.
 Quod si de fuerit uiridis, maceretur aceto,
 Et caput inde lauet, nullum magis adiuuat unguẽ.

SCHOLIA.

A Esclepias) Aesclepiadem ex scriptis Plinij citat, quæ
 22. libro cap. 21. habentur, qui de hac herba integrum li-
 brum conscripsit.

Et breuis herba) Nam rami palnum uix excedunt. Dio-
 scorides à mensura dodentalem uocat.

Dicit Amariscam) quidam Amaracum, non quem samp-
 sychon uocant, sed parthenium, uel solis oculum, aut cotulam fœti-
 dam, Krotten dill, uel wild Camillen. graui odore florentem her-
 bam & multum amaram. Vnde Macer iusto nomine Amariscam
 dictam innuit, quasi amaram & fœtentem.

Dicitur Anthemion) Dioscor. ἀνθήμων uocat, quòd
 uere floreat, Germani à similitudine calcaris, ritter sporn. Conso-
 lidam regalem latini.

At Leuchantemion) λευκάνθημων in ambitum candidis
 folijs

folijs circumposita est, & Camillen uulgò dicitur, latine Camomilla.

Melinis Chrysanthemion) χρυσάνθεμον Dioscorides à suis floribus nominat aureis, Germani ad græcam appellationē alludunt & gold plūmen, streich plūmen, uel lang Camillen nominant.

Hypocondria tali) ileosorum & inflatorum, de Hypocondrijs dictum est.

Aegilopas curat) αἰγίλωψ oculi uicium est circa angulū lachrimalem, quem domesticum uocant. id muli fistulam nominant.

Ebullire caput) & mollire caput legendum arbitor.

Exanthemata græcus) Exanthemata in summa cute exulcerationem Alexander uocat, haud absimilem uesticis, quæ urticarum insequuntur tactum cap. de Psidraçia. De his item pulchra scribit Ioannes Alexandri. sophista super primum Epidimiarum Hippocratis commento 12.

DE NEPTA, Cap. 15.

DE hac Dioscor. li. 3. cap. 38. Aegin. lib. 7. Plin. Nat. hist. li. 10. cap. 14. & lib. de re med. 4. cap. 22. L. Apuleius de uirtut. herb. cap. 91. & 94.

Herbā quā Neptā uulgari more uocamus, Hanc medici græcè Calaminthi nomine dicunt. Sicca calēsque illi uis est & tertius itē. (cū: Est in utroque gradus, cum mulsā trita repenti Sumpta solet totum sudore reuoluere corpus, Ex oleo quo sit decocta perunge fricando Illum, uenturæ metuit qui frigora febris, Non frigus tantum, sed febrem sæpe repellit;

III

Illi qui schiasim patitur, coxæ superadde,
 Contritam uiridem fertur comburere pellem,
 Et sic humores sicccando fugate dolores,
 Apposita, potuq; suo cita menstrua purgat.
 Est lepræ species, Elephantiasisq; uocatur,
 Quæ cunctis morbis maior sic esse uidetur,
 Ut maior cunctis elephas animantibus extat,
 Hunc in principio morbum potus calaminthes,
 Cum uino curat humores extenuando.
 Serpantum morsus superaddita trita nocere
 Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena
 Potus, & iniectus lumbricos enecat eius
 Succus, & in mēbris uermes necat omnibus ipse.
 Simel iungatur huic, cum sale plus operatur,
 Si bibit hanc prægnans, aut tritam subdit abortit:
 Purgat & ictericos, cum uino curat anhelos,
 Asthmaticos medici quos Græco nomine dicunt,
 Et iecoris morbos cum uino mitigat hausta,
 Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem
 Atq; cicatrices nigras superaddita trita,
 Hæc naturalem reddit purgando colorem,
 Vino decocta facit hæc melius cataplasma.
 Compescit stomachi cum uino sumpta dolorem,
 Fumis de domibus serpentes effugat eius.
 Tollere singultum cum uino dicitur hausta,
 Hocq; modo Venerē cohibet potata frequenter.

S C H O L I A.

C Alaminthi nomine) Calamintham complures quasi
 bonam uel utilem mentam nominatam dicunt.

Reuoluere

Reuoluere corpus)aperiendo & dilatando corpus sada
re facit.

Schiasim patitur)de schiasi dictum est.

Est læpre species)in parricidis, morbas ex humore melan-
colico fit, quo corpus multis maculis squamisq; induratum defor-
natur, ad modum cuius elephantis, & est species lepræ.

Curat anhelos)hoc est, nisi recta ceruice spirantes.

Tollere singultum)ανυμός latine singultus est, ex stoma-
chi oris affectione superueniens, sicut tussis ex pulmone, & sternua
ex cerebro. Singultus mentionem Hippocrates habet libro. 7.

Aphorif. 13.

DE PVLB
gio, Cap. 16.

DE Pule-
gio Ga-
lenus 6.

Simp. capite 110.
Dioscor. lib. 3 ca.
31. Oribasius de
uiribus herbar.
lib. 2. Serap. cap.
Sandenig Pli. li.
20. ca. 14. Lucius
Apulei. de uirtu-
te herb. cap. 94.
qui non negligen-
da scribit.

Feruīda

Feruida pulegij uis siccaq; dicitur esse,
 Tertius a medicis datus est gradus huic in utroq;
 Sæpius hanc herbam si prægnans sumit, abouit,
 Menstrua deducit cum uino sumpta tepenti,
 Hocq; modo tardas hæc extrahit herba secūdas:
 Hoc nomen quia non notum reor esse quibusdā,
 Exponam talī quid nomine significetur,
 Ut non dum natus testa circumdatur ouī
 Pullus, sic infans matris uestitur in aluo
 Quadam pellicula matris de semine facta,
 Quam nascens rumpit quasi testam pullulus ouis:
 Istas pelliculas medici dixerunt secūdas,
 Quod mox expositos naturæ iure sequantur.
 Hæc si plus iusto, uitio cogente, morantur,
 Aut mors subsequitur, dolor aut qui uix tolera-
 Istas pulegium prædicto more repellit, (tur.
 Cum sale contritam melli si iunxeris illam,
 Vnguinē cōtractis potest hoc succurrere morbis,
 Illius puluis sumptus cum melle uel haustus
 Pectoris humores uiscosos extenuare,
 Et per spūta potest illos educere mirē:
 Nausea, uel morsus stomachi curabitur illa
 Cum pusca sumpta uel aceto quod sit aquosum:
 Cum uino nigram choleram potata repellit,
 Sicq; uenenatis serpentum moribus obstat,
 Si per uim febris nimio uē fluore cruoris
 Aut aliquo casu subito defecerit ager
 (Quod solet a doctis medicis madefactio dici)
 Pulegium ualido tritum iungatur aceto

Nari;

Naribus ægroti sic apponatur, odore
 Solo confestim dicunt releuare iacentem.
 Gíngiuas sicci puluis confirmat, & iusti,
 A, ppositum uiridem dicunt sedare podagram,
 Et quosuis alios solet emendare tumores:
 Si superaddatur tepidæ permixta polentæ
 Addita ceratis, papulas de corpore tollit.
 Epleneticis multum superaddita cū sale prodest,
 Slixatura si quisquam sepe repenti
 Illius abluitur, pruritus non patietur,
 Et sic matricis poteris curare tumorem.
 Tussim compescit cum uino sumpta repenti,
 Et sic urinam compellit reddere largam,
 Et magis ex uino si sit decoctio facta,
 Aut oleo mixtam contritam si superaddas.
 Si radix acri trita iungatur aceto,
 Sedabit quosuis superaddita sæpe tumores:
 Obstat serpentum cum uino sumpta uenenis,
 Et sic assumptum Venerem stimulare fatentur,
 Sic quoq; pulmonis prodest iecorisq; querelis,
 Et sic nutriti sumptum lac præbet abundans,
 Herba uirens curat morsus cum melle caninos,
 Si superaddatur, & uino mixta bibatur.

S C H O L I A.

Contractis morbis) hoc est, conuulsionibus & potissimum opisthotono, Plinio teste.

Viscosos extenuare) id est, exscreabiles facere.

Stomachi morsus) Morsum Dioscorides & Plinius erosionem interpretantur.

D

Cum

Cum pusca sumpta) Id quidam ad uitæ referunt frugalitatem, & eos homines minus nauseam & stomachi erosiones incurere testantur, qui paucis contenti ex horto uiuunt & agro: hoc est, qui pulegio, uiclitant cum pusca, quàm qui popinarium luxum ex foro, & macello comparant. Pulegium enim pro sanitatis usu quotidianum ueteribus fuisse cibum, seruatamq; hanc hercæam omnium salgamorum ritu, sale conditam Columella ultimo sui operis uolumine scribit.

Defecerit æger) Angustius hanc rem contraxit Plinius. & eos tantum defectus animæ, qui in fœminis strangulatu uulvæ concidentibus sunt, intellexit: in quibus obmutescendi uerbo plerunq; Plinius utitur. Sed Macer hoc loco omnes ex quacunq; causa obortos intelligit.

Pupulas tollit) id est, uaros seu uenarum scrotos.

DE FOENICULO, Cap. 17.

DE fœniculo Galē.
7. Simplicium, cap.
93. ad Paternian. ca-
pite 108. Auic. cano.
2. capite 181. Diosco-
rides lib. 3. capite 74.
Serapius capite 324.
Plinius libro 8. capi-
te 27. & libro 20. ca-
pite 23.

Fœniculū

Foeniculum medici calidū, siccūq; secundo
 Dicūt esse gradu, Marathrū græcō uocat illud:
 Cum uīno cunctis obstat hæc herba uenenis,
 Hac mansa serpens oculos caligine purgat,
 Inde q; compertum est humanis posse mederi
 Illam luminibus, atq; experiendo probatur.
 Radicis succus mixtus cum melle recenti,
 Pulsa reddit eos omni caligine claros,
 Expressus marathri uiridi de semine succus
 Sole q; siccatus, magnum medicamen habetur,
 A quiscunq; uelis oculorum pellere morbos.
 Auribus infusus uermes succus necat eius:
 Renibus in ptisana radix decocta medetur,
 Cum uīno fugat hydropicos potata tumores,
 Sicq; uenenatis obstat morsibus illa,
 Sic quoq; pulmonis obstat iecorisq; querelis,
 Et sic nurrici sumpta, sit copia lactis.
 Cum uīno uel aqua radicis coctio sumpta
 Nephreticis & uesicæ morbis medicatur,
 Vrinæ purgat, & menstrua sumpta resoluit:
 Vel si trita super pectus hæc herba ligetur,
 Nausea cum uīno sumpta sedabitur illa:
 Feruorem stomachi cum lymphā mitigat hausta:
 Radix illius uīno decocta dolores
 Fomento curat: patitur quos uirga uirilīs
 Hoc quoq; si iungas oleo facit, hocq; perungas
 Ictus, uel factos subito quoscunq; tumores,
 Apponas tritam iuncto sedabit aceto.
 Semen cum uīno bibitum Veneris mouet actus,

D 2 Hocq;

Hocq; modo lateris diros sedare dolores
 Dicunt, aut herbæ si sit decoctio sumpta
 Tradunt autores, eius iuuenescere gustu.
 Serpentes, & ob hoc senibus prodesse putatur.

SCHOLIA.

MArathrum græcus uocat) Faniculum dictum
 putant, quod satum magno cum fœnore semen reddat:
 sed Marathrum à marcescendo, quod ad condienda plu-
 rima cum inaruerit, commendatissimum sit.

Hac mansa serpens) Faniculum, si Nicandro in Theria-
 cis credimus, & Plinio quoq; octauo Naturalis historis, in primis
 serpentes nobilitauere gustu exuentes senectutem & succo huius
 aciem oculorum roborantes. Quos humana denuò sequuta est so-
 lertia, faniculum collyrijs addens, ut uisus deponat caliginem, aut
 amissum reparet. In quem item finem secundis mensis fœniculi co-

mas, caules & semen adde-
 re nō sunt ueriti antiquitus,
 Marcello scribente Vergilio.

Nephreticis) de ne-
 phreticis dictum est.

Feruorem stoma-
 chi) stomachi aestuationē,
 quam uulgò denfaut uocat.

DE ACIDVLA,

Cap. 18.

DE ἀϊστό Galen. lib. 6.

Simp. cap. 8. Dioscor. lib. 4.

cap. 86. Plin. Nat. hist. libr.

18. cap. 17 & lib. 15. L. Apuleius in histor. de uiribus herbarum.

Dicimus acidulam, quā græcus dicit aiozon,
 Sic dici credunt sapor illi quod sit aceti:
 Crescit arenosis in pratis, & secus amnes,
 Hanc auide quidā concedunt in tempore ueris,
 Expertumq; ferunt sibi, quod fastidia tollat.
 Virtus est illi siccans & frigida ualde,
 Tertius à medicis datus est gradus huic in utroq;
 Hac fugit apposita sacer ignis, & herpeta mordax
 Et tumor ex oculis tria cataplasmate redit,
 Vlcera quæ serpunt cohibet, combustaq; curat,
 Et multum calidæ dicunt prodesse podagra,
 Si fuerit folijs illius operata uirentis.
 Aut cataplasmata mixta contrita polenta,
 Eius cum roseo succus permixtus oliuo
 Dicitur antiquo capitis prodesse dolori,
 Qui dictus dolor est lingua Cephelargia græca,
 Omne genus fluxus uentris restringere mirè
 Cum uino potata solet, uel mansa frequenter:
 Hocq; modo nimium manantia menstrua sistit,
 Vel si matrī tritam uiridem superaddas,
 Sic quoq; lumbricos pellit potata rotundos:
 Taliter & cunctis prodest potata uenenis,
 Exhilarat uisus illius succus inunctus.
 Cum uino uarijs obstat potata uenenis,
 Affirmant istam, qui secum gesserit herbam,
 Quod hunc non appetat lætali scorpius ictu:
 Auribus expressus succus si funditur eius,
 Adiuvat auditum mirè, pellitq; dolorem.

D 1 Altera

Altera uerò minor species est istius herbæ,
 Quam semperuinam dicunt, quoniam uiret omni
 Tempore, barba Iouis uulgarè more uocatur.
 Esse refert similem prædictæ Plinius istam,
 Nec minus omnibus hanc prædictis posse iuuare,
 Manè solent adeo palpebræ glutine quodam
 Flegmaris astringi, ualeant ut uix aperiri,
 Hac mirè succus herbæ deglutinat huius
 Illo si tactæ fuerint, digito uè perunctæ.

S C H O L I A.

C Rescit arenosis) Habet se hæc herba ad alias herbas,
 non aliter quam homines quidam, qui uitam suam non ex
 aliorum adminiculo dimetiuntur, sed ut meliorum habentes
 fortunam, ex bonitate propria se bona ualitudine, & uita frui
 arbitrantur. Hæc enim in domuum tectis maximè crescit, & raro
 in pratis: ab alijs sequestrata herbis, æterna gaudens uiriditate, non
 curans æstum, non frigus seu alias cœli aut naturæ iniurias, super
 biens in tanto suorum nominum ambitu. Nam aizoon quasi semper
 uirens græci dixerunt. Ambrosiam quidam ab immortalitate,
 Chrysospermon ab aureo seminis colore: Zoophthalmon alij propter
 oculorum animalium similitudinem. Stergethron multi ab amore,
 quem conciliare fertur, seu Bupthalmum, quasi bouis oculum.

Hanc auidè quidam) Scribit Columella 13 libro, sedum
 inter iuris salgamata quoque locum habuisse mensisque frequēs fuisse
 se ornamentum. At non est quod maius sedum uel aizoon intelligamus,
 de quo hoc loci Macer tractat: sed herbam quandam congenere
 rem, quam alij portulacam uocant, germani burgel, herbam gustu
 quoque acetosam.

Et

Et frigida ualde) irrepsit iam pridem uulgaribus, indigna
 celo superstitio: quippe hanc herbam propter suam frigiditatem
 sic cœlestibus aduersari ignibus, ut ubi floreat, domus habeantur
 à fulmine indemnes. Circa quæ tales ignes facile ignauos duxerim,
 minimeq; timendos, si tam exigua plantæ frigus, tam impetuosas
 flammæ coeli, mortales faceret, aut non accendi curaret, potissimum
 quum tantam cœlestibus firmitatem & robur indies inesse uideamus,
 ut non uel magnis quandoq; fluminibus etiam frigidissimis, Iouis
 extinguamus tela.

Sacer ignis) de his dictum est.

Aut cataplasmata) Hic cacosynthetō est aut cacephaton.

Cephalargia lingua græca) κεφαλαργία capitis dolor est: debilior tamen quam Cephalæa.

Glutine quodam)
 Lemarum uitur paraphrasi:
 per eiusmodi enim glutem i-
 stum humorem intelligit in o-
 culis concretū, quem lemar,
 unde lipitudo uenit, uocamus.

DE PORTULACA, ca, Cap. 19.

DE portulaca Galen.
 9. Simp. cap. 41. & 2.
 de Alimentis cap. 45.
 Dioscor. 2. cap. 113. Auic. ca-
 no. 2. cap. de Portul. Serap. ca-
 pite. 849. Et L. Apulei. de uir-
 tu. & herbarum lib. capite 194.

D 4 An-

Andrachne græcè quæ portulaca latine
 Dicitur, hæc uulgi pes pulli more uocatur:
 Humida uis eius & frigida dicitur esse,
 Vnde iuuat febrem, quam dicit græcia Causon;
 Tertius humori, stridori uero secundus
 Huic gradus est, utilis stomacho quoq; habetur.
 Trita super stomachum uiridis si ponitur herba,
 Præstat idem succus si sumitur, herbaq; mansa
 Aut ut olus accepta, solet lenire calorem:
 Mansa uel hausta, potest nimium restringere fluxū
 Sanguinis, & uentris nimium cohibere fluorem.
 Esse uetat dentes illis contrita stupentes,
 Et tumidis oculis prodest superaddita trita,
 Feruorem solis æstate comesta nocere
 Non sinit, & uentrem cum uino & sale mollit:
 Vesicæq; solet sedare comesta dolores,
 Est hæmorrhificis hæc sæpe comesta salubris,
 Acidulæ similes huic penè per omnia uires,
 Effectusq; pares testatur Plinius esse.

S C H O L I A,

Portulaca latine) Germanicè Burzel, corrupta tamen
 uoce, quum porcell efferendum sit, ac si porcellorum herbā
 dixeris quod porci eam in delicijs habeant.

Græcia Causon) τριούρα tertianæ febris species est, & ar-
 dens interpretatur uel adurens, à cholera intra uenas cordi pro-
 pinquas ortum trahens, quæ continuò patientem affligit.

Dentes stupentes) Dentium stuporem ἀνωδία græci
 nominant, malum quippe, quod nulla grauiore intrinseca causa
 sit: sed ab acidis acerbisq; ciborum succis ita contingit, ut sæpe adeò
 torpe-

torpeant, quòd sine dolore commanducare aliquid & atterere nequeant.

Hæmophthísicis) sanguinem spuentibus.

DE LACTV

ca, Cap. 20.

De thridaca Galen.

o. Simp. cap. 4. de Ali
ment. lib. 2. capit. 19.

Dios. li. 2. capite 125.

Serap. agg. cap. 249.

Auic. can. 1. cap 451.

Plin. lib. 19. cap. 8.

F Rígida la-
ctucæ uis cō-
stat, & hu-
mida ualde,
Vnde potest ní-

mios hæc manfa leuare calores.

Et præstabit idem superaddas si bene tritam.

Vtilis est stomacho, somnum dat, mollit & aluū:

Omnibus his melius prodest decocta comesta,

Et stomacho potius non lota comesta medetur.

Lactucæ semen compescit somnia uana,

Cum uino bibitum fluxum quoq; reprimat alui,

Lac dat abundanter nutriti sumpta frequenter,

Vt quidam dicunt, oculis caligo creatur

His quibus assidue fuerit cibus eius in usu,

D s Scholia.

Non lota comesta) illota, & iam primum ex terra eruta, maiorem uim stomacho cibum non continenti, inferre etiam Diosc. testatur.

Fuerit cibus eius in usu) Conditur enim in fictili ad conuinum usum muria, aliorum salgamorum modo.

DE ROSA,

Cap. 21.

DE Rosa Auic. capite de Viribus cord. & 2. cano. capite 570. Dioscorides 115. Galenus s. Simplic. capite 77. & ad Patern. capite 228. Mesue simplicium capit. s. Serapius. aggregat. capite 108. Rases 23. contin. capite 7.

Dici flos florum nobis rosa iure uidetur,
Qd' specie cunctos præcedat, odoreq; flores:
Nontamē hæc tātū specie, nec odore iuuare
Nos ualet, & uarijs nos adiuuat illa medelis.
Eius sicca gradu uis est, & frigida primo:

Compescit

Compescit sacrum, si trita apponitur ignē:
Sic quoq; si stomachus calet, aut præcordia, sedat
Fluxum matricis, cum uino stringit & alui,
Illius succum collyria plurima quærunt,
Et sicca puluis morbis bene subuenit oris,
Infrictus per se tantum, cum melle uē mixtus
Omnes feruores superaddita trita coercet.
Ipsa recens, uel si mulsæ contrita bibatur,
Ex hac conficitur oleum, roseumq; uocatur,
Diuersis morbis & multis utile causis.
Si bibitur uentrem mollit, stomachiq; calorem
Extinguit nimium bene si foueatur eodem:
Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
Permiscendo illi si fortè iugatur acetum,
Expurgat sordes, uulnus repletq; profundum,
Et combusturis præclare subuenit ignis.
Ore diu tentum, dentis sedare dolorem
Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
Aufert suppositum pruritus interiorum,
Et sterictis uarijs ualet hoc succurrere morbis.
Hoc oleum quoniam variatur conficiendo,
Dicam Palladius quid scripserit inde peritus,
Quod rubrum fuerit foliorum sumito floris,
Vncia sic purgatorum iungatur oliui
In libra, uitreo sic claudens omnia uase
Sub phœbo tantum septem suspende diebus,
In medelarum uarios seruetur ad usus.

Scholia.

SCHOLIA.

Dici flos florum) Rosam florum omnium florem merito dicimus, qui non solum à coloris præstantia, odorisq; bonitate gratiam & honorem sibi conciliat, sed etiã maiestatem quandam ob diuinos natales sibi capiat. Nam græcorum poetæ à Venere rosam primò hac temporum serie inuentam tradunt, qua Paris Priami filius tres deas in unum conscripserat, ut se pulchritudinis iudicem audirent. Licet Iouianus Pontanus à græcis dissentiat, & secundo libro Eridani uersu ad Venerem conscripto, eo tempore per eandem deam inuentam testetur, quo Adonidem in delicijs habuit. Nisi quis uel inde rosam præ alijs floribus nobilitare propensius uelit, quòd in rosæ totius fabrica nihil reperitur quod cum fruge non in usus maximè cadat humanos: proficua enim homini sunt folia, ut Macer scribit: semen medio inclusum & anthera dictum. nam oris collutionibus ualet, & gingiuas roborat. Calix item qui coctus, uentris fluori remedio est, & hæmorrhosagiæ. Et aqua denuò ex ea per sublimationem collecta, cuius bonitas tam est nota, quàm etiam rhodolai utilitas, multis commodo esse potest.

Et sterictis uarijs) matricis passionibus.

Quoniam uariatur conficiend.) Variatur, sicut apud Mesue & Nicolaum in antidotarijs legitur, qui conficiendi plures ostendunt modos.

Dicam Palladius) in libro de Simplici medicina in elemento R.

De

DE LILI is, Cap. 22.

De lilijs Galen.
ad Patern. cap.
152. & Simpl. li.
7. cap. 53. Auic.
de Virib. cord.
Rases 21. con-
tin. cap. 5. Dio-
scor. lib 3. capie.
107 & li. 1. cap.
1. Plinius libro
21. cap. 8.

L Aurofas (ut credo) rosas argentea debent
Lilia iure sequi, quæ nec specie nec odore
Cedere creduntur, roseo collata decori:
Nec minus in multis hominū sunt apta medelis.
Eius radice bulbus, quæ lilia profert,
Sub prunis rectus, iuncto quoque tritus oliuo,
Prodest usturis mirè superadditus ignis,
Et melius roseum sibi si iungatur oliuum,
Duricias stericas mollit, si subditur idem,
Elixis eius folijs, cataplasmaque factum,
Mollescunt nerui, combustaque membra iuuatur:
Sicque superpositus morsus curabitur anguis,

Aur

Aut secum uino bulbus potabitur ipse:
 Sic quoque fungorum uetat ille uenena nocere,
 Hunc uino coctum tritumque pedum superadde
 Clauis, nec soluas, nisi cum lux tertia transit.
 Pingui porcino, si decoquis hunc uel oliuo,
 Reddere posse pilos membris narratur adustis.
 Cum uino potum nocuum purgare cruorem
 Per uentrem dicunt, & sic prodesse lieni.
 Sicque iuuat uulnus, sic idem menstrua purgat:
 Vel si cum uino ueteri coctum superaddes,
 Præcisus neruis tritus cum melle medetur.
 Expressus succus foliorum mixtus aceto,
 Et melli coquitur, sint mellis, sint & aceti
 Ut geminae partes prædictis quinque liquoris,
 Ad desiccandas nihil est magis utile plagas.
 Inque cicatrices ducit, licet inueteratas,
 Elixus bulbus, & cæratibus bene mixtus
 Rugas distendit uultus, maculas fugat omnes:
 Lichenas purgat, faciem quoque furfure mundat:
 Exprimitur succus de tritis floribus eius,
 Qui uulvas mollit cum lana subditur illis.
 Illius asseritur sudorem posse mouere,
 Turgida maturat, primo coquit & citò purgat.

S C H O L I A.

L Aurolas rosas) Cur laurofas nomet Macer, non intel-
 ligo: nisi ad Plinij uerba alludat, qui 21. libro capite 5. rosas
 cognitione quadam unguento Lirino, quod alias Susinum
 uocant, & ex liliorum folijs coadunatur, proximas esse docet.

Argentea) candida. Et ne quid in rerum natura uoluptatis
 foret,

foret, quod antiquorum superstitio nō suis dijs ad scribere lilij can-
lorem Iunoni adpropriarunt. Ex huius enim profuso in terram
acte, cum dormiens Herculem mammis repleisset, lilium primo ena-
um Græcorum poetæ fabulati sunt.

Pedum clauis) Pedum clauus apostema melancholicū est,
quod Auicenna cornu nominat, uulgo agersten aug. Clauo Silium
italicum perijisse tertio epistolarum Plinius secundus scribit, sed nō
pedum clauo. Est enim & capitis quidam intolerabilis cruciatus,
quem clauum dicunt, & eo perijt poeta.

Lichenas purgat) Græcis λικίνες impetiginis seu menta
græ species est. nam cutem asperam facit & squamosam. quidam
Gallicum morbum nominant, aliqui lepram. lege Hippocratem
Prædictionum secundo libro.

DESATV
regia, Cap. 23.

De Thymbra
Dioscorides li-
bro. 3. capit. 40.
Aegin. libro 7.
Plinius libr. 19.
capite 8. Serap̃
us capite 313.

Thymbra

Thymbra solet græcè dici, Satureia latine:
 Illi sicca nimis uis est, sed feruida ualde
 Prouocat urinam, cū uino menstrua sūpta,
 Pellit abortiuum, muliebria uiscera purgat:
 Illius puluis cum cocto melle subactus
 Et mansus, uel cum uino si sumitur idem,
 Pectoris humorem pellit persumpta tenacem.
 Cum uino tepido compescit tormina uentris,
 Si largè bibitur: uerū iam sæpe probauī,
 Est quidam morbus læthargus nomine dictus;
 Oppositum medici quem dicunt esse phrenesi,
 Quod uetat hic somnum, somno grauat hic ni-
 mis ægrum:
 Hoc tamen lethali somno depressus acerō
 Thymbrā cōmiscens foueat caput inde frequēter,
 Sic uiciū pigri poterit depellere morbi.
 Hanc herbam caueat mulier contingere pregnās;
 Nam non mansa modō, se partum subdita tollit:
 Nausea sedatur hac, si bene trita bibatur
 Cum modico uino: sed si sumatur in ouo,
 Hocq; modo mirè Venerem solet illa mouerē,
 Si largo potu uiridis, uel sicca bibatur:
 Quo si cū uino mel iungitur, & piper illi
 Non modicum Veneris succendere dicitur ignē:
 Hinc estā Satyris merito satyreia uocara,
 Quod sint in Venerē nimis hæc animalia prona.
 Si desit thymus, pro thymo ponere thymbram
 Præcipiunt medici, quia uis est æqua duobus.

Scholia:

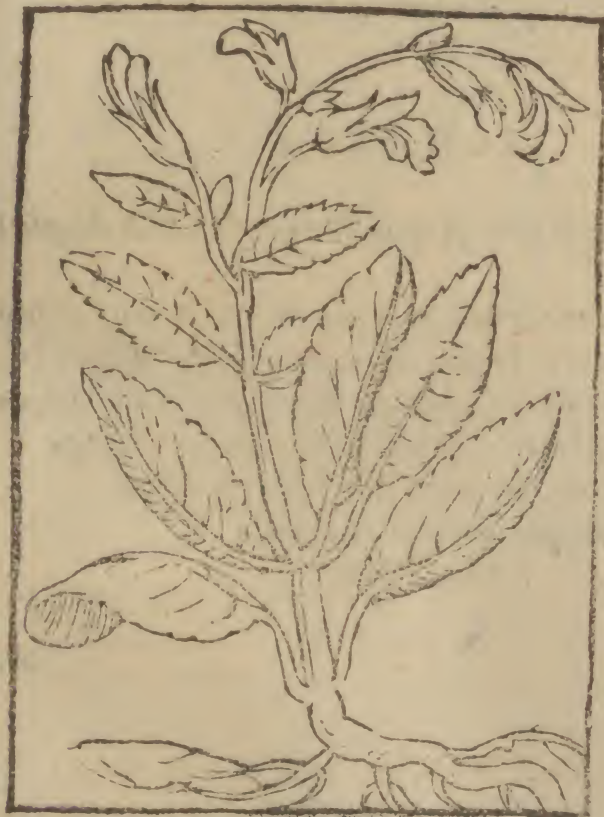
SCHOLIA.

H Vmorem tenacem) phlegma viscosum.
 Lethargus nomine dictus) ληθαργός morbus
 est, ab obliuione omnium rerum dictus, qui accidit cum me-
 tis alienatione, ac dormiendi inexpugnabili necessitate.

Oppositumq; dicunt phrenesi) φρενίτις insanix spe-
 cies est cum dementia continua & insomnietate non cessante.

Pigri morbi id est, lethargi.

Thymus si desit) Thymus herba est, quæ per inferna pitui-
 am ducit. Dioscor. autor. lib. 3. cap. 19.

DE SAL-
 uia, Cap. 24.

DE ΕΙΛΛΙΟΦΑΧΩ
 Galeni libro 6.
 Simplicium capi-
 te 114. Dioscori-
 des libro 3. capi-
 te 11. Serapius li-
 bro aggregat. ca-
 pitule 154. Plinius
 libro 26. capitule
 6. Arginet. lib. 7.

S Aluia cui
 nomen
 Etelis -
 phacus est a
 pud Argos,
 E Cum

Cum mulsa iecoris prodest potata querelis,
 Pellit abortiuum lotiumq; & menstrua purgat
 Trita uenenatos iuuat, & superaddita morsus
 Crudis uulneribus, quæ multo sanguine manant
 Apponas tritam, dicunt retinere cruorem.
 Cum uino succus tepidus si sumitur huius,
 Compescit Venerem, tussim laterisq; dolorem.
 Pruritus uulvæ curat, uirgæq; uirilīs
 Si foueas uino, fuerit quo salua cocta,
 Illius succo crines nigrescere dicunt,
 Si sint hoc uncti crebro sub sole calenti.

SCHOLIA.

A Pud Argos) id est, apud Græcos. sunt enim Argolici
 Græci.

Retinere cruorem) Huc ponendū uidetur, Agrip-
 pam hanc herbam ideo sacram nominasse, quod suffumigata sal-
 tem mulierū fluores nimium manantes impediat: quod item impræ-
 gnatas multum laxas & fluentes commanducata, sanita-
 ti restituat, conceptumq; arctissime in debitū
 tempus contineat, quæ omnia
 Aetius testatur.

De

DE LIGV S
tico, Cap. 25.

De ligustico Diosco-
rides libro 3. capite
55. Plinius libro 19.
capite 8. Aeginet. li-
bro 7.

A Ligurū
patria
sumple
re ligustica no-
men,
Copia qd ma-
ior ibi nasci-
tur illis herbis

Tertius huic gradus est calidi siccique uigoris.
Maior radice uis est & seminis eius,
Et par est illis uis in medicamine quouis.
Inflato stomacho cum uino sumpta medetur,
Et talipotui uis digestiua iuuatur.
Omnibus & morbis sic prodest interiorum,
Vrinis sic sumpta mouet, & menstrua purgat.
Tota uenenatis medicatur morsibus herba,
Si bibitur bene trita prius, uinoque soluta,
Et pars contrita ponatur desuper herbae,
Non modicum colicis prodest haec massa uel hausta.

E 2 Vel

Vel si radicis elixatura bibatur,
 Nec solum colicis decoctio proderit ista,
 Sed supradictis medicabitur omnibus hausta,
 Digestilibus semen bene iungitur eius
 Omnibus antidotis, quod sit huic peptica uirtus,
 Hanc oculis Strabus, potuq; & odore nociua
 Afferit, antidotis eius tantumodo semen
 Misceri iussit, hoc uerum dixerit à se,
 Aut à doctorum libris, non est mihi notum:
 Hoc scio, quod ueteres non paruis laudibus istam
 Attollunt herbam, nec me legisse recordor
 Vllum qui Strabi sermonibus astipuletur.

S C H O L I A.

S Vmptere ligustica nomen) Sunt qui ligusticum, de
 quo Dioscorides tertio libro, & hic Macer scribunt, non hanc
 herbam esse uolunt, quam uulgo libsticel nominamus: & ali-
 ter Smyrnion dicta est, quod myrrhae odorem referat. Quibus cer-
 te facie subscribendum duxerim, nisi breuibus textum illustrare sta-
 tuissemus, & non uolumen scribere.

Peptica uirtus) Pepticam uirtutem Siluaticus digestiuam
 interpretatur, & Pepica omnia nominat, quæ concoctricem adiu-
 uant.

Hanc oculis Strabus) Strabus Gallus, qui tempore floru
 in Ludouici imperatoris, anno Virginei partus 1340.

Potu & odore nociuam) Strabi scripta ex duodecimo
 capite sui horuli adponimus.

I Nter odoratam memorare Lybistica syluam
 Fortia, suadet amor parui diffusior horti,
 Hoc germen succo quamuis & odore gemellis
 Orbibus

Orbibus officere, & tenebras inferre putetur:
 Semine sæpe tamen quæsitis addere curis
 Parua solent, famamq; aliena laude mereri.

DE OSTRV CIO, Cap. 26.

De Strutio Plin. li. 13. cap. 11. & li. 24. capit. 11. Dioscorides libro 3. capite 85.

S Truthion, Ostrutiū quod uulgi more uocatur
 Vim icalidam siccamq; tenet, radix fugat eius
 Cum uino morbos iecoris: si trita bibatur
 Ictericos sic sumpta iuuat, spleni q; tumorem
 Durum, quem græci sclyrosin dixere, repellit.
 Hocq; modo lapides uesicæ frangere dicunt,
 Menstrua sic, lotiumq; mouet, tussiq; medetur:
 Sic orthopnoicis prodest, si sæpe bibatur.
 Subditaatrici depellere fertur abortum,
 Et sic tarda nimis seducere menstrua tradunt,
 Acri cum uino si iungitur atq; polenta,
 Illius succus lepras emendat inunctas.
 Hoc etiam succo iuncto cum polline, quem dant
 Hardea, c. ratur (ut dicunt) pustula quæuis.
 Si superaddideris emplastri more dolori,
 Illius succus cum melle terendo iugatus,
 Humores capitis purgat si nare trahatur,
 Sternutamentum per se puluis mouet eius.
 Naribus iniectus ueratro non seg. ius albo,
 Ictericis succus mirè medicabitur eius,
 Hunc si nare trahant lacti mixtum muliebri.

E 3 Scholia.

S Truthion Ostruthium) Silphið recti nominis adhuc
 umbram tenet, à maioribus tractam, qui hoc laserpitium dixe-
 runt, & nos Osteritiam seu Ostrutium diuino quasi nomina-
 mus idiomate, quam umbram item uulgò insequuntur: & quum la-
 serwurtz dicere deberent, conciso uocabulo maiſter wurtz dicunt.

Græci sclyroſim dixere) quod est tumorē durum ex cra-
 ſſiſſimo humore melancholico, uix ſentientē ortum.

Sic orthopnœacis) id est, illis qui ſpiritum non niſi recta
 ceruice ducere poſſunt.

Veratro non ſegnius albo) elleboro albo.

DE CAERI
 folio, Cap. 27.

DE Carifolio
 aut Gingidio Dio-
 scorides libro 2.
 capite 126. L. A-
 puleius in histor.
 herb. capite 5. Ae-
 gineta de oleri-
 bus libro 1. capi-
 te 74. & libro 7.
 Plinius hist. mūd.
 libro 20. capite 5.
 & de re med. 4. li-
 bro, cap. 37.

Est

E St cærifolio uis acris & ignea ualde
 Appositum cancris tritū cū melle medetur,
 Cum uino bibitum lateris sedare dolorem
 Sæpe solet, tritam si nectis desuper herbam.
 Cum mulsā bibitum pituitæ noxia soluit,
 Ex oleo coctum frigus depellit inunctum:
 Si tritum mixto uiolento soluis aceto,
 Lumbricos talī potu, tineasq; repellis:
 Cum uino ciet urinas, & menstrua purgat,
 Virgine cum cæra uetus huic axungia mixta
 Non modò parotidas, uerū quoscunq; tumores
 Curat, uel reprimīt, si sæpius hæc superaddas.
 Intinctum ualido si manducetur aceto,
 Sæpe solet uomitum, uentremq; tenere soltuū.
 Si trito tegitur pectus, succusq; bibatur,
 Urinæ clausos reserat quoscunq; meatus,
 Illius elixatura uertigo fugatur,
 Si caput hac tepida patientis sæpe lauetur,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur.

SCHOLIA.

L Ateris sedare dolorem) costalem intelligit, quæ pleu-
 riticum nominant.

Virgine cū cæra) Cæram dicimus uirgineam, quæ
 est de trunco apum examine.

Non modò parotidas) quid sit Parotis, dictum est.

**DE ATRI-
plice, Cap. 28.**

Galenus libro 6. Sim-
plicium capite 69. & li-
bro 2. Alim. capite 44.
Dioscorides libro 2. ca-
pite 110. Serapius ag-
gregat. capite 140. Pli-
nius libro 27. Columel-
la libro 12. Rases 1. ad
Almanforem.

INfrigidare gradu primo, humectare secundo
Atriplicem dicunt, eius mollit cibus aluum,
Duritias soluit varias, clavisq; medetur
Emp'astrum crudæ uel coctæ si superaddas:
Hocq; superpositum scabros citò detrahît ungues,
Ignibus & sacris dicitur sic posse mederi.
Atriplicem tritam cum nitro, melle & aceto
Dicunt oppositam calidam sedare podagram
Ictericis, dicitq; Galenus tollere morbum,
Illius semen cum uino sæpius haustum.

SCHOLIA.

Claui medetur id est, pedum porris melancholicis,
scilicet melancholia uris.

Scabros

Scabros ungues) citò, id est sine iniuria. sic Plinius 4. de
Re medica, cap. 7.

Cum nitro) sale nitri, de quo Dioscorides lib. 5. capite 84.
salpeter.

Dicit Galenus) In libro simplicium medic. sexto, cap. 69.

DE CORIANDRO,
Cap. 29.

De Coriandro Dioscorides li-
bro 3 capite 64. & libro 6. ca-
pite 9. Serapius libro aggre-
gat. capite Diabola. Galenus
libro 7. Simplicium libro capi-
te 41. Auic. libro 2. capit. 144.
Plin. lib. 20. cap. 20.

FRígida uís herbæ
coriandri dici-
tur esse,
Austæreque simul quid-
dam uirtutis habere:

Hancque Galenus ait, per quam depellere uentre
Lumbricos, tineasque solet, si trita bibatur.

Cum uino uel si mixta sumatur aceto,

Vna cum passa coriandrum, melque iugatum

Sedabunt uarios superaddita trita tumores:

Præcipue testes tumidos iuuat hoc medicamen.

Ilius semen uentrem stipare solutum

E s Fertur,

Fertur, aquæ iunctum fuerit si sæpius haustum.
 Argenti spumam cerussæ contere mixtam
 His tritis succum coriandri iunge, & acetum
 Quatuor his roseum miscendo iugabis olium,
 Ista terendo simul preciosum conficis unguen,
 Quo sacros ignes pellas, calidosq; tumores.
 Si tibi difficilis confectio tanta uideretur,
 Succus cum solo prodest commixtus aceto:
 Et si frumenti panis mundissima mica
 Iungitur huic succo, sedat quemcunq; calorem.
 Huic succo si iuncta fabæ sit sola farina,
 Et superaddatur scrophis, medicabitur illis,
 Et cedit feruens emplastro pustula tali.
 A multis scriptum legitur, febris ante tremorem
 Si tria grana uoret coriandri seminis æger,
 Euadet febrem, cui dat lux tertia nomen.
 Præstat idem lectum coriandrum mane, priusquã
 Sol surgat, cervicali si subditur ægri.
 Xenocrates scripsit toridem cessare diebus
 Menstrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
 Apsiduum quidam condemnant illius usum,
 Nempe putant mortẽ, quemuis uẽ parare dolorẽ.

S C H O L I A.

Coriandri dicitur esse) Persuasum aliquibus est co
 riandro cimices nomen fecisse, quod folia eius & caules
 cimices post frictum oleant. Sed multi quoq; quasi Coriam
 bion dici fatentur, quod herbam significat oculorum pupulas hebe
 rantem: oculis enim proficuum nusquam legitur.

Vna

Vna cum passa) cum uino cocto.

Argenti spumam) per argenti spumam lythargyron intelligit, quod uulgò silber glettin dicimus, & uenenis, si propinemus connumeratur, sicut Diosc. lib. 6. cap. 72. bene indicat. De hac spuma qua arte fiat, idem Dioscor. lib. 5. cap. 56.

Cerussæ conterere) De cerussa, quam Germani bly weis nominant, Dioscor. lib. 5. cap. 57. & lib. 6. cap. 22.

Nempe putant mortem) Etenim uenenum esse rerum periti testantur, nisi ipsius malitia aceto, in quod per dies aliquot infunditur, refecetur. Venenum esse apud Dioscoridem leges libro 6. capite 9.

DE NASTUR
tio, Cap. 30.

DE Cardamo Dioscorides lib. 2. capite 144. Galenus Simplic. lib. 7. cap. de Natur. Ras. 3. ad Alm. Auic. primo can. Fen. 4. capite 7. Plinius libro 10. cap. 19. Et lib. de Remed. 4. cap. 12. Lucius Apulei. in hist. herb. cap. 20.

Dicunt

Dicunt feruētes quod habent nasturtia uires,
Et siccas hac re Venerem ceu ruta coercet,
Siccando semen fuerit si sumpta frequēter,
Fermento commixta recens hæc herba terendo
Andracas curat, bona quæ plebs ulcera dicit:
Si superaddatur, curaq; furunculus ista
Emittrit saniem, cum qua dolor ipse recedit.
Illius succus crines retinere fluentes
Illius asseritur, dentisq; leuare dolorem,
De qua parte dolens dens est infusus in aurem,
Fortius est herba semen, depellit abortum.
Haustum cum uino, uentrisq; animantia pellit,
Et sic serpentis dicunt obstare uenenis.
Solut odor positi carbonibus effugat illos,
Splen reprimis mixto, si sæpe bibatur, aceto.
Herbam uel semen cum polline iunge & aceto,
Hæc contrita simul schiasis superadde dolori.
Vtile non modicum confirmant hoc medicamē,
Lichenas succus purgabit melle perunctus,
Si prurigo caput aut ulcera turpia scedant,
Anseris admiscens adipi nasturtia trita,
Sæpius unge caput, uitium pelletur utrumq;
Si coquis hanc herbam capræ cum lacte recenti,
Illius aut semen dolor angit pectora quisquis
Assumpto tepido potu sedabitur isto.
Semen cum tepida contritum pondere drachmæ,
Et bibitum, dicunt duram quod molliat aluum.
Tussim compescit semen cum melle uoratum.

Scholia.

SCHOLIA.

Nasturtia vires) Nasturtium, Plinio & Varrone testibus, à naribus torquendis appellatum est, quòd odore & seminis acrimonia siernutamēta prouocet Sed græci Cardamon d. etum arbitrantur, quod cordi, cor enim cardiacum uocant, utile & accomodatum habetur.

Andracas curat) de his dictum est.

Cura & furunculus) Furunculi grana sunt minuta in facie, seu pustulae albæ, quas alio nomine papulas uocamus.

Lichenas) cuius asperitatē, quæ aliquando in leprā mutatur.

DE ERUCA,

Cap. 21.

DE Eruca Dioscorides libro 2. capite 129. Galenus libro 2. Aliment. capite 51. Plinius libro 19. capite 8. Serapius aggregat. cap. 114.

ERUCAM calidā dicūt medio critter esse, Siccam non adeo, cibus eius digerit escam:

Tertius erucæ fertur gradus esse calorís,

Et ualet urinas hæc mansa uel hausta mouere.

Man

Manditur utiliter pueris, tussimq; repellit.
 Emundare cutem maculis cum melle iugatam
 Tradunt, & mundos lentigine reddere uultus.
 Elixata prius radix ualideq; subacta,
 Ossibus & fractis superaddita, reijcit illa.
 Cum uino tritum si semen sumitur eius,
 Quosuis pestiferos ictus curare uidetur.
 Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
 Illita, mira loquor, cum uino largius haustam
 Indurare ferunt hæc contra uerbera sensum.
 Si condituris coquus hanc admisceat herbam;
 Aut semen, gratum dicunt præstare soporem,
 Euzomonq; solent hac causa dicere græci
 Erucam, succus quod gustu sit bonus eius:
 Nō modicè māsam Venerē stimulare, uel haustā
 Confirmant medici pariter, pluresq; poetæ.
 Est cum lactucis hæc herba comesta salubris:
 Namq; calor dat temperiem cū frigore mixtus.

SCHOLIA.

Lentigine reddere) *Lentigines faciei maculae sunt, à similitudine lentis dictæ.*
Euzomonq; solent) *Cibos saporosos facit hæc herba, & peculiarem illis parit gratiam. Vnde hoc nomen Græci indidere. Sed ab erodendo Erucam nominatam fama habet. hanc enim si gustaueris, linguam uellicat, satisq; acriter mordicat.*

De

DE PAPA
uere, Cap. 32.

DE papauere
Galen. 7. simp.
cap. 102. Auic.
Cano. 2. cap. de
papau. Serap.
egg. capite Cax
chax. Diosc. lib.
4. cap. 61.

Dicunt uim gelidam siccamq; papaueris esse,
Tres illi tribuunt species, flos unius albus,
Alterius roseus, rubeusq; minoris:

Flos est, hanc uulgo dicunt agreste papauer,
Cunctis nobilior est, cui flos innascitur albus,
Ex huius teneris faciunt opium capitellis.

Incisa leuiter summa cute, lacq; quod inde
Defluit, accipiunt cocleis succumq; reseruant
Antidotis multum aptum, uarijsq; medelis.

Sunt qui contrundunt cum lacte suo capitella,
De quibus expressum, siccant in sole liquorem:

Post

Post primum succus uires habet iste secundas,
De specie uero roseos, quam gignere flores
Dixi, consiciunt oleum de semine conso,
Non modicum gustu iucundum somni ferumque.
Tertia cui flos est rubeus, semenque nigellum
Præstat, si bibitur, reliquarum more loporem
Elixatura tepida cuiuslibet harum.
Aeger si foueat faciem, uel si bibit illam,
Optatum capiet, nisi mors sit proxima somnum.
Sperma nigri bibitum cum uino stringere uentrē
Dicitur, hocque modo menses retinere ualebit.
Somnum dat bibitum, tussim compescit iniquā,
Pondere denarii debent hæc semina sumi.
Nam plus lethargum uel mortem sæpius infert.
De folijs eius tritis factum cataplasma
Eximie fauces dicunt curare tumentes:
Quosque uocant sacros extinguere dicitur ignes,
Frigore, uel cantu, potuue, ciboue, uel æstu.
Aspera si fuerit uocalis reddita uena,
Apposito tali fiet medicamine lenis,
Candida Miconi species (sic nempe uocari
Græcorum lingua dicunt quodcunque papauer)
Longè nobilior est, utiliroque duobus:
Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius
Lecta coquantur aqua, cui sit pars tertia mellis
Addita, cuncta coquis, donec decoctio spissa
Sit quasi mel, uarios sic conseruetur ad usus.
Supta facit somnum, tussim fugat, abstinet aliu.
Vocalis uenæ bene rheumatismata siccant,
Eiusdem

Eiusdem teneris opium factum capitellis,
 Sicut iam docui, roseo miscebis oliuo:
 Vnge caput mixtis, sedabitur his dolor omnis.
 Et solet hoc unguen somni præstare quietem,
 Prædictis admisce croci rodolentia fila.
 Auris curabis hæc infundendo dolorem:
 Hoc quoq; fœmineo cum lacte crocoq; subactio
 Vngendo calidam poteris sedare podagram:
 Ano suppositum solet hoc adducere somnum,
 Illud idem solo præstare uidetur odore.

SCHOLIA.

INcisa leniter) Quomodo conficiatur opium scribit Macer.
 De opio dictum est ex sexto Dioscoridis libro.

More soporem) Per soporem non simpliciter somnum
 intelligit, sed profundum quasi, uel longiorem, uelut ex his Plinij
 uerbisprehendimus: Quando inquit curandum est, ne somnus so-
 por fiat.

Sperma nigri) liquidum expapauere.

Lethargum infert) Notandum est Lethargum ex tota uo-
 cis æstimatione nihil aliud esse, quàm uel obliuiosam desidiam, uel
 desidiosam obliuionē, inexpugnabilemq; dormiendi necessitatē, Ga-
 leno autore in suo Diffinitionum libro.

Fauces tumentes) Branchum intelligit.

Vocalis uena) trachæam arteriam, uocalem uenam nomi-
 nat. quam quidam spiritalem fistulam uocant, græci pharingam.

Croci redulentia fila) id est, croci flores.

F De

DE CEPIS, Cap.

31.

DE CEPIS Galen. Simp. libro
7. cap. 16. & lib. 2. de Alm. ca-
pit. 88. Serap. agg. 355. Plin.
lib. 19. cap. 6 & lib. 20. cap. 5.
Diosc. lib. 2. cap. 139.

DE cepis medici
non consentire
uidentur,
Nāq; Dioscorides in
flare caputq; grauare,
Atq; sitim cepas dixit
succendere manfas:
Fellitis non esse bonas,
ut ipse Galenus.

Phlegmaticis uerò multum putat esse salubres.
Non modicum sanas Aesclepius asserit illas,
Præsertim stomacho, pulchrumq; creare colorem
Affirmat, quoniam aliquis conspexerit illas,
Et dicit quisquis ieiunia soluerit illis
Vnaquaq; die, quod uiuet hic absq; dolore.
Affirmant omnes manfas inferre soporem,
Et dicunt illas mollire salubriter aluum:
Appositos perhibent morsus curare caninos,
Si trita cum melle prius fuerint uel aceto.

Appo-

Apponunt alij cum uino melleq; tritas,
Transactisq; tribus soluunt cataplasma diebus:
Sal tritum cepasq; Dioscorides iubet, anguis
Morsibus apponi, sic asserit ille iuari.
Fœmineo lacti commixtus succus earum
Pellit sæpe graues infusus ab aure dolores:
Hic succus commixtus aquæ, bibitusq; iuuabit
Illos quos subitus facit obmutescere morbus.
Naribus attractus harum tantummodo succus
Humores nocuos capitis deponere cogit:
Manfæ uel potæ tardantia menstrua purgant,
Triturasq; pedum soleæ quas uel caligarum
Duriciæ faciunt, succo sanabis eodem.
Cum gallinarum pingui si sæpe perungas,
Manè sibi dentes qui succo perfricat isto,
Dicunt hunc dentis nunquam sentire dolorem.
Vlcera compescunt oris cum pane comestæ,
Intingens oleo coctas qui sumpserit illas:
Sedat quos intus dat dyssenteria morbos.
Contritis cepis loca denudata capillis,
Sæpe fricans capitis poteris reparare decorem.
Oris fœtori prosunt, fastidia tollunt,
Hasq; iubent hæmorrhoidis superaddere tritas,
Illarum succus caligine lumina purgat:
Admixtus melli maculas quoq; iunctus aceto
Emendare solet, si sint hoc sæpe fricatæ.

F

Scholia.

SCHOLIA.

DE cepis medici) Apud Aegyptios morsu cepas ledere fuit religio, saltem quod eas sacras crederent, & utrasque lunae fortunas imitari. facile enim patet, luna toto orbe fulgente cepas augeri, ac syderis fulgore minuto eas minui. Tamen medicinis adhiberi nulla lege cautum fuit, neque edicto prohibitum. Unde Macer dissonantiam autorum allegat, qui cepas antidotis in sinuare statuunt.

Feilitis non esse) id est, cholericis quibus exundat bilis.

Galenus) libro secundo de Aliment. cap. 68.

Quisquis ieiunia soluerit) id est, qui ieiuno stomacho quotidie cepas uorauerit.

Illos quos subitus) id est, qui loquelam amiserunt.

Trituras pedum) calles pedum intelligit.

Dyssentē-
ria morbos)
Dyssentēria cum in-
testinorum excoria-
tione fluxus uētris
est.

Hemorrhoi-
dis) de his dictum
est.

DE BUGGOS
so, Cap. 34.

DE Buglossō Dio-
scor. libro 4. capite
123.

113. *L. Apuleius lib. de Virt. herbarum cap. 41. Plin lib. 25. cap 8.*

Lingua bouis graio sermone buglossa uocatur,

Hæc cholera rubeam nimio feruore perustâ
Purgat, cum uino fuerit si sumpta frequenter
Cardiacum cholerae quem fecit copia nigræ,
Consimili potata modo curare ualebis.

Humores nocuos pulmonis detrahât hausta,

Mixtus aquæ tepidæ si succus sumitur eius,

Illi qui patitur schiasim mirè medicatur.

Vim memorem cerebri dicunt seruare periti

Vinum potatum, quo sit macerata buglossa.

Lætas conuiuas decoctio dicitur eius

Reddere, si fuerit inter conuiuia sparsa.

SCHOLIA.

Buglossa uocatur) Quam nulla in herba istius reperia-
tur autorum symmetria, Leonicens Manardus, Vergili-
us Macellus, & *L. Fuchs*ius bene ostendunt, dum omnes fer-
mè Boraginè, Buglosson esse contendunt. Sed quia Macrû inte-
tari deliberatum est, lectorem ad præfatos remitto, ut ex illis an-
cipitem opinionem postponat, & rectissimè Buglosson à Boragine
distinguerè addiscat.

Cholera perustam) bilem incineratam.

Cardiacum) Cardiaca passio cordis tremor est, uel oris sto-
machi dolor & punctura ab Hippocrate lib. 5. de Loc. affect. cap. 8
& 9. dicta.

Cholerae nigræ) id est, melancholia.

Lætas conuiuas) Vinum Buglossatum animi uoluptates
auget, & uocatur inquit *Plinius* Euphrosinum. sed de eo multa ha-

P 3 bes

bis apud Arnoldum de Villa noua in libro de uinis.

DE SINAPIO,
Cap. 35.

De sinapio Auic. secund. ca-
no. cap. 681. Serap. lib. eggre-
gat. cap. 373. Plinius lib. 10.
cap. 22. Galen. 7. Simpl.

INter eas quas Py-
thagoras laudaue-
rit herbas,
Afferitur primam lau-
dem tribuisse sinapi,
Quartus ei gradus est
in uis sicca calidaq;

Extrahit humores uiscosos extenuatq;
Comburit cutem, uis illi est tanta caloris,
Maior uis eius in semine dicitur esse,
Sensus exacuit, cibus eius commouet aluum,
Confringit lapides, urinamq; menstrua purgat,
Si tritam iungas tepidæ uersesq; palato,
Ad solem capitis purgabit phlegma nocuum,
Sternutamentis hoc admiscere salubre est.
Isto nam capitis strictura resoluitur omnis,
Mansum confortat stomachum, suspiria sedat:
Morsum

Morsum serpentis trito si iungas acetum,
 Et superponas tali medicamine curas,
 Mansum pestiferos uetat intus lædere fungos,
 Vt nimium feruente cutem comburere dixi.
 Sed tamen hæc multis est utilis ustio causis,
 Hac oculis nocuus capitis sedabitur humor,
 Et qui distillans pulmonum concaua lædit,
 Et stomachi morbosq; curat rursimq; phthisimq;
 Huc per uescas coxæ dolor inueteratus
 Elicitur, schiasim quam Græco nomine dicunt,
 Hacq; tumor splenis durus iecorisq; fugatur,
 Et multum causis hæc subuenit inueteratis,
 Vtile tot causis quoniam cataplasma sinapis,
 Sæpius à medicis uariatur conficiendo.
 Hoc dicam qualiter fieri iubeat Meniacus,
 In mortariolo tritum bene pone sinapis
 Semen, iungatur panis huic candida mica
 Sic, ut tertia pars sit panis iuncta sinapi,
 His figus siccas & mel iungas & acetum
 Aetatis quantum uel morbi causa requiret.
 Nam quo plus ficus siccae, uel mellis habebit
 Ille sinapismus, tanto solet acrior esse:
 Debilior, quo plus panis micas & acet.
 Ne tibi sit uilis moneo confectio talis,
 Effectum cuius in multis sæpe probaui,
 Non tamē hanc iubeo cunctis apponere morbis;
 Sed raro, magnis & causis inueteratis.
 Plinius in musto cum semine præcipit huius
 Radices mergi, sic postquam senserit harum

F 4 Omnem.

Omnem uim uinum, multum putant esse salubre,
 Faucibus & stomacho potatum, luminibusq;
 Pluribus & capitis dicunt prodesse querelis:
 Infuso faciunt oleum de semine quidam.
 Utile lumborum uicijis, stupidis quoq; neruis:
 Exprimitur succus tenero de caule sinapis,
 Quod sicco mandens dentis tormenta fugabis,
 Vocales uenas feruere lenire sinapis
 Mansum confirmant, adipi tundendo uetusto
 Commixtum scrophas dispergit si superaddas.
 Illius fumus multum prodesse caducis
 Dicitur, atq; steræ causas siccando iuuare,
 Cum ficu tritum capiti superaddere raso
 His qui læthargum patiuntur magna medela est,
 Vel si sæpe pedes ungendo fricabis eorum.
 Semen contritum mellis coniunge uel uncto,
 Illud alopecias iuuat unguem sæpe fricando,
 Acri cum uino lepras emendat inunctum,
 Hoc quoq; curatur manso periodica febris,
 Antea quam diri ueniat commotio morbi.

S C H O L I A.

Vis illi est tanta caloris) id est, causticam uim habet,
 quam aduratiuam quidam uocant.

Tepidæ) aquæ.

Verfesq; palato) hoc est, si eo seminis decocto pro collu-
 tione utaris.

Sternutamentis) quod est pulueribus naribus insufflatis.

Suspiria sedat) à uiscoso humore difficultatem anhelitus
 proscribit.

Vetat

Vetat lædere) fungorum coercet malitiam, qui uentrem inflando disturbare comesti solent, atq; cū anhelitus difficultate quā doq; mortem pariunt.

Vtilis uistis causis) De sinapismo loquitur Macer, quem sæpe Dropacem nominamus, aut Dropodismon. Et est rubificatiuum medicina ex sinapi, seu uesicatoria.

Hac oculis nocuus) hic usum & utilitatem dropodismi ostendit.

In mortariolo) quomodo sinapismum arte parare debemus docet.

Infuso faciunt) De olei huius cōfectione scribit Auicenna.

Vocales uenas) trachæas arterias intelligit.

Steræ causas) uuluarum conuersionem seminis tremor excitat, inquit Plinius.

Illud alopecias) Alopecia casus capillorum est, à uulpe nomen habens, qui eo item morbo laborat.

Periodica febris) id est, interpellata, ex cholera extra uenas putrescente, quæ de tertio in tertium diem manifestè affligit.

F s De Caule,

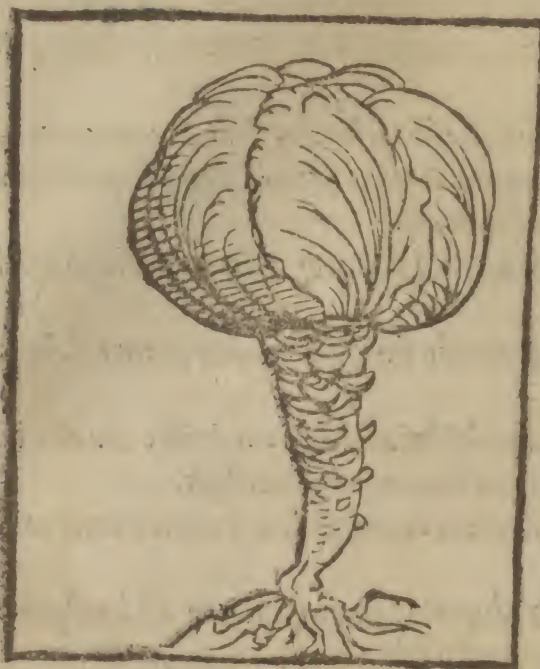

DE CAULE,

Cap. 36,

De caule Galen. 7. Sim-
plic. med. ca. 47. Auic.
cano. secund. cap. 145.
Serap. aggre. cap. 32.
Galen. 2. de Alim. cap.
143. Diosc. li. 2. ca. 118.
M. Varro de re rust. ca-
pit. 177. Plin. li. 19. ca. 7.

CAulis Ro-
mana, Gre-
corū Bras-
sica lingua
Dicitur, is quāuis
passim nascatur

Est tamē illius ad multa salutaris usus. (in hortis,
Annis sexcentis usos medicamine caulis
Romanos Cato testatur, medicina priusq;
A medicis Romæ descripta fuisset in usu:
Tunc hortus escas illis dabat, & medicinas,
Vulnera non tantum curare recentia caulem
Ipsemet affirmat, sed quamuis inueterata
Et caneros etiam, loca sed prius amne lauari
Præcipit, aut uino tepido sic deniq; crudum
Vnaquaq; die his, tritum apponere caulem
Hordea quam dederint cauli miscere farinā
Idem præcepit, tritum quoq; cum coriandro
Et sale permodico, sic omnia mixta terendo

Apponi

Apponi diræ docuit cataplasma podagræ.
Hoc etiam morbis medicabitur articulorum:
Hoc quoq; syringas ait & luxata iuuare,
Atq; superpositum uarios sedare tumores,
Illius urinam fuerit qui caulibus usus.
Causis neruorum calefactum censuit aptam,
Hac ex urina pueri si sæpe lauentur,
Asserit illorum multum conferre salutē.
Hæc narrat de caule Cato, scripsisse libellum
Chrysippum dicunt, huius de uiribus herbæ
Omnes confirmant, caligine lumina tergi
Eius, qui uiridi uescatur caule frequenter.
Augēt lac mammis cibus eius, menstrua purgat,
Atq; iuuat stomachū sumptas ut cōcoquat escas.
Si multum coquitur, restringere dicitur aluum,
At semicrudus solet illum soluere sumptus:
Ac sumptus crudus, sic ut tingatur aceto,
Splen reprimīt tumidum: semē depellit abortū,
Vīno cum ueteri coctos bene contere caules,
His oleum roseum quantum res postulat addas.
Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,
Si superaddatur stomacho, membro uē calenti
Acri non scissum si mergis alumen aceto
Et caules, sic ut corpus redigantur in unum
Cuncta terendo dici potes hoc compescere leprā,
Et plures alias maculas his sæpe perungens.
His etiam crinis poteris retinere fluentes,
Dicitur & testes istud curare tumentes,
Et uarios morbos genitalia quæ patiuntur.

Ee

Et melius si prædictis faba cocta iugatur,
 Cum scœnu græco si tundis hanc & aceto,
 Et super artheticos apponas ista dolores.
 Multum subueniet illis, uicijsq; podagræ
 Non modicum poterit istud cataplasma mederi.
 Vino cum ueteri caulis cineres bene triti
 Profunt ad ueteres lateris coxæq; dolores.
 Sit licet hæc uilis, tamen est medicina salubris,
 Si caulis semen mixto potatur aceto,
 Pellere sæpe solet animalia noxia uentris.
 Fit cinis ex siccis caulis radicibus ustis,
 Subditus, hic uuam releuat siccando iacentem:
 Dentibus attriti succum glutire uirentis
 Affirmant rauæ multum succurrere uoci,
 Naribus infusus succus, purgat caput eius,
 Qui prius est caules, uix sentiet ebrietatem,
 Euulsam caulis radicem, postea terram,
 Quæ non attigerit, collo Melinius inquit,
 Suspensam uarias uuæ depellere morbos.

S C H O L I A.

Quamuis passim nascatur in hortis) licet pro
 pter sui copiam uilis habeatur. Vilia enim sunt & con-
 tempta fermè, quæ abundant, sicut his uerbis Oclauius
 Cleophilus ostendit,

Optima quadriuiu non inueniuntur in omni
 Nobilius quanto rarius omne uides.

Medicina priusquam) Usq; ad tempora Catonis Censo-
 rij saltem hortorum cura, sine medicis usi fuerant Romani, sed eo-
 dem Censorio suatore ex Græcia denuò uocati sunt, quorum præsi-
 dijs

dijs frui sanitate sperabant. Qui tamen, quod Romanos Barbaros ducerent, in eos falsa dolosaq; usi sunt medicatione, & ob hoc adu-
num omnes turpiter ab Vrbe proscripti, eorumq; in locum ratio-
nales medici, sicut hoc loco Macer innuit, plantati. Ea pulchre de-
scribit Plinius libro de re medica quarto cap. 29.

Ipsa met affirmat) loco præscripto.

Cum coriandro) De coriandro dictum est cap. 29.

Vna quaq; die) Plinius id medicaminis antidotum Cato-
nis nominat.

Syringas) id est, fistulas, ut prius dictum est.

Chrysippum dicunt) peculiarem de Brassica, omnium
morborum curas continentem librum conscripsit Chrysippus, au-
tor est Plinius.

Confectio febris) febrium ardores mitigat.

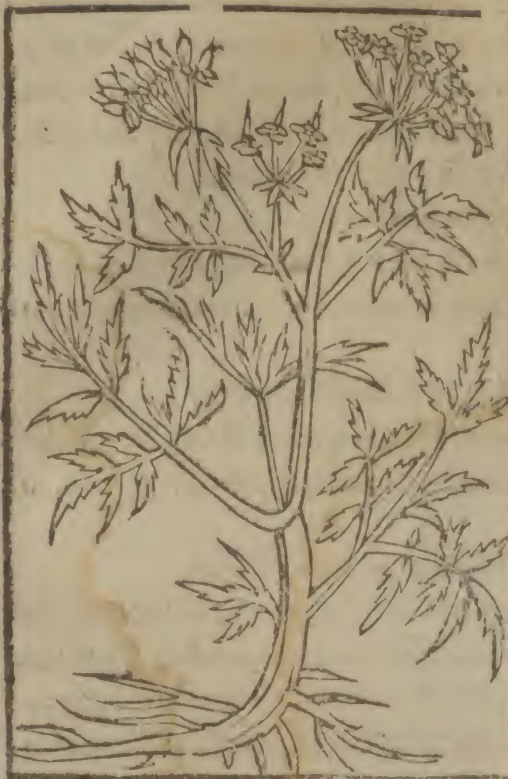
Non scissum alumen) Vt differenter scribit Macer, alu-
men non scissum suæ traditioni infert, innuens utendum esse uel ro-
tundo, quod saccarinum uocant, seu alumine de Roche uel Lippa-
rino. Nam tria genera Cassius Felix capite de passionibus stoma-
chi habet.

Qui prius est) id est, qui prius comedit.

Non sentiet ebrietatem) Aristoteles Brassicam, quam
Iulius Pollux Cramben, Theophrastus raphanum uocat, ebrieta-
ti obniti, saltem propter suam dulcedinem scripsit: id quod in rei me-
dicæ professoribus notum esse quoq;prehendimus. Etenim si
uinolentia grauatos uiderint, mox aduersus euaporantis fumî, ex
uini reliquijs, uim, panē melle illiū porrigunt, ut repercussu ma-
lo grassanti obuēniat dulcedo, de qua re prolixius scriptum habe-
tur in mea tuendæ sanitatis ratione ad mediū sermē tertij dialogi.

De

DE PASTINACA,
Cap. 73.

DE pastinaca Dioscor.
lib. 3. cap. 76. Plin. libro
19. cap. 5. Serap. agg. lib.
cap. 265. Galen. libro 6.
Simpl. cap. 105. & ad Pa-
tern. cap. 119. & 8. simp.
cap. 116. Plin. item in lib.
de re medic. libro. 4. ca-
pite 32. L. Apuleius libro
de uirtut. herbarum ca-
pite 81.

Est pastinaca
uirtus in se-
mine tanta

Et radice sua, malsa si decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius:
Si potanda datur splenis, iecorisq; querelis
Lumborumq; iuuat eadem potata dolorem,
Has si lacte coquas, decoctio sumpta iuuabit
Asthmaticos, quamuis ueteres, uentresq; fluētes.
Radix illius collo suspensa, tumores
(Vt quidam dicunt) compescit testiculorum.
Qui pastinacam fert, aut qui mandidit illam,
Dicitur à nullo serpente posse noceri;

Accen-

Accendit Venerem, si largè sumitur illa,
 Si circum scalpīs dentes radicibus eius,
 Dicunt ingenti perſæpe dolore iuuari.
 Ex uino paſtinacæ si ſperma bibatur,
 Compescit diros, quos ſcorpion intulit ictus:
 Sic quoq; ſcæminei uentris curare tumorem
 Dicunt, quod mulier quali prægnans eſſe uidetur:
 Appositum cancris totum cum melle medetur,
 Quod paſtum tribuat eſt paſtinaca uocata,
 Namq; cibum nullæ radices dant meliorem.

SCHOLIA.

Sperma bibatur) sperma, id est, semen.
 Scæminei uentris tumores) Molam intelligit, quæ

Aeginetia magnæ
 uentris tumore,
 omnia ueræ im-
 prægationis sig-
 na ementientem,
 nominat.

DE ORI-
 gano, Cap. 83.

Origan
 uires ca-
 lidæ siccæq;
 legun. ur,

Ter-

Tertius huic in utroq; gradus conceditur esse:
Illius in uino curat decoctio sumpta,
Quosuis pestiferos morsus, si sepe bibatur.
Cum mulsa sumpta prodest aconita bibenti,
Sic multis alijs dicunt obstare uenenis:
Donquaassata iuuat mansum uel saepius haustum,
Hydropicos reprimit bibitum, siccatoq; tumores.
Cum mulsa bibitum choleram deponere nigram
Dicunt, oxybaphi fuerit si pondere sumptum:
Menstrua deducit bibitum, uel si superaddas
Tritum, uel cocta mulier si se fouet herba.
Illius puluis tussim cum melle repellit,
Pruritus, acoras, maculasq; cutis fugat omnes.
In quo decoquitur si saepius amne lauentur
In lauacro, iuuat ictericos haec coctio sumpta.
Succus praedictae uiridis si sumitur herbae,
Vuas & fauces curat siccando tumentes.
Oris uulneribus medicabitur ore retentus,
Naribus infusus, Irio mixtus oliuo:
Infusum capiti coget manare cruorem,
Auribus infusus sedat cum lacte dolorem.
Hic succus mixtus cepis & rosyrriaco,
Ponitur ad solem tunc quando Syrius ardet,
Sicq; quater denis feruebit in aere diebus:
Si supponatur lecto confectio talis,
Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nocua.
His quibus ex aliquo uitio digestio tarda
Euenit, ex uino prodest albo: si sumitur
Cum calida morsus stomachi lenire probatur,
Illius

Illius succos oleo mixtos & aceto
 Succida lanæ bibat, & sic superaddita membris
 Laxatis uel contulis multum iuuat, illa
 Prouocat urinam, lumbricos proijcit hausta.
 Dente diu tritum solet inde fugare dolorem,
 Omnia potatus succus iuuat interiora:
 Eius cum succo si carica trita bibatur,
 Sudorem poris producere fertur apertis,
 Appositus coxis succus cum polline farris,
 Harum sæpe grauem pellit reprimat uel dolorem.

SCHOLIA.

A Conita bibenti) id est, uenena, doll wurtz.
 Pondere oxybaphi) Siluaticus oxifabū habet,
 & est ponderis genus, græcis oxonosos dictum, faciens di-
 mi dium sextarium.

Acoras pellit) id est, capitis tubera, quæ aliquibus ptiria
 nominantur, sicut in Galeni libro de facile acquisibilibus legimus.

Vuas curat) uulam.

Fauces tumentes) Branchum intelligit.

Oris uulneribus) id est, Alcolæ.

Iriño mixtus oliuo) oleum irinum describit Mesue distin-
 ctione duodecima, de oleis, & est oleum de lilio, quod celeste uocāt,
 Blauro gilgen.

Et rolyriaco) Ros syriacus manna est, teste Simphoriano tra-
 ctat. de febribus, cap. 10.

Syrius ardet) id est, caniculæ sidus, quod est in centro fer-
 me cæli.

Bibat) pro, imbibat.

Succida lana) impurgata, uel suis adhuc sordibus repleta,

G qua

qua ad unguentum utimur,
quod Esopū humidā no-
minant medici.

DE SERPIL-
lo, Cap. 36.

DE serpillo Diosc lib. 4.
cap. 41. Theophrast. lib. 6.
de plant. historia Plin. de
re med. lib. 4. capite 38. L.
Apuleius cap. 100.

Serpillum uete-
res dixerunt
quod quasi ser-
pat

Terræ uicinum, huic feruida siccaq̃ uis est,
Acricum uino coctum contundis oliuo,
Cui rosa dat nomen, hoc unguine perlue frontem
Ac roti, capitis solet hoc sedare dolorem:
Nidor combusti serpentes effugat omnes,
Et quod uis animal infundens ore uenenum,
Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos,
Ut si fortè sopor fessos depresserit illos,
Vermibus à nocuis tutò requiescere possint.
Pestiferos morsus bibitum iuuat, appositumq̃
Prouocat urinas, compescit tormina uentris:
Splen iuuat admixto si sæpe sumatur aceto,

Si

Si mel prædictis iungatur, spura cruenta
 lactantes, mirè potus solet ille iuuare.
 Haustum cum uino jecoris sedare dolorem
 Dicitur, hicq; solet producere menstrua potus.

S H O L I A.

CVi rosa dat nomen) oleum rosaceum intelligit.
 Nidor) id est, cremor

DE VIOLIS, Cap. 40.

De uiolis Galen. lib. 6. Simpl. cap. de uiolis, Mesue in li. de simpl.
 med. cap. 90. Serap. lib. aggreg. cap. 141. Plin. lib. 22. cap. 6. Dioscor.
 lib. 1. cap. 129.

NEc roseus superare decor, nec lilia possunt
 Fragrantes uiolas specie, nec uis, nec odore:
 Dicitur humida uis illis & frigida primo
 Esse gradu, species tres esse leguntur earum.

¶ Noscere

Noscere quas tantum diuerso flore ualemus.
Nam sunt purpurei flores, albiq; nigriq;
Cunctis penè pares sunt in medicamine uires:
Inflammata iuuant loca, tritæ si superaddas
Crapula discutitur bibitis, capitisq; grauedo:
Olfactum solo, uel si caput inde coronas
Anginis potæ medicantur aqua resolutæ.
Purpuream uiolā dicunt curare caducos,
Præcipuè pueros, si mixto sumitur amne:
Radices uiolæ cum mirrha tunde, crocoq;
Hæc inflammatis oculis apponito nocte:
Contritis folijs uiolæ cum melle perungens,
Vlcera sanabis capitis si iungis acetum,
Et cataplasma facis, cedit collectio quæuis:
Illius curat elixatura tumorem
Matricis, tepida si sæpe fouebitur illa.
Ani fissuras quas appellant ragadias,
Addita ceratis medicatur sæpe perunctis,
Pustula si fuerit, melli superadde iugata:
Illius semen cum uino, menstrua purgat,
Tritæ cum mixto radices eius aceto:
Splen siccans bibitæ, uel spleni si superaddas,
Hocq; modo calidam dicunt sedare podagram,
A stomacho cholera rubeam potata repellit.
Herba uirens uiolæ, uel flos siccus u'e recens u'e,
Morbos de cholera rubea uel sanguine factos
Mollibus in costis, aut in pulmonibus ipsis
Sedat, si mixto potabitur amne recenti:
Infantum tussim, sic & suspiria sedat,

Ex

Ex uiolis oleum sicut de flore rosarum
 Conficiunt, multis quod dicunt utile causis:
 Auribus infusum, sonitum fugat atq; dolorem,
 Et capiti prodest, quocumq; dolore laborat,
 Leniter infrigidans, corpusq; sopore resoluens.
 Lumbricos necat infusum, bibitum, uel inunctū,
 Et capitis fursur oleo depellitur isto,
 Os capitis ictu fuerit si fortè plicatum
 Intantum ut lingua patiens amiserit usum.
 Fac prius hanc uiolam cum uino sumere tritam,
 Postea si fuerit capitis pars dextera læsa,
 Contritam plantæ pedis hanc adnecte sinistri,
 Atq; econuerso facias si læua plicata est.
 Os resilit, linguæq; die redit usus eadem,
 Vt iustus tradit medicus, qui talia scripsit.
 Altera uis uiolæ fertur mirabilis esse:
 Albæ si uiolæ radix teneatur in ore,
 Et transglutitus sic succus sæpius eius,
 Vulneris immodicum tradunt mox sistere fluxū,
 Hanc liquiritæ tradit uim Plinius esse.

S C H O L I A.

A Lbi nigricq; Per nigros luteos intelligit Macer, Arabum lingua teiri nominatos, uulgo gâle negelein.
 Anginis potæ per anginam *quwâxalw*, quæ faucium seu gutturis tumor est, intelligit.

Precipue pueros) Hunc caducum morbum, quo subinde pueri laborant, quidā infantilem nominant, & Auicenna proprio capite matrem puerorum.

G ; Raga-

Ragadias) Ragadiæ sunt in ano fissuræ, uel à complexionis
sicca oriæ, uel ab humoribus acutis, aut medicinis baurachijs in-
fluctæ. Sic Ioannes Math. de gradibus in 9 ad Almanforem.

Vtile causis) ad quæ oleum conducatur uiolarum Mesue scri-
bit antidotarij distinct. 12.

Et capitis furfur) squamulas capitis innuit.

DE ARISTO-
lochia, Cap. 41.

DE aristolochiali.
6. simp. cap. 3. Auerr.
simplicium cap. Ari-
stol. Theoph. 9. de plā-
tar. histor. Diosc. lib.
1. cap. 4. Serap. libro
egg. cap. 171. L. Apul.
lib. de uirt. herbarum
capite 19. Plinius li-
bro 25. cap. 8.

Aristolochiæ species tres dicimus esse,
Longa prior radix est, cuius longa uocatur:
Dicta rotunda sequens, quod sit radice rotunda,
Tertia Clematis Græco sermone uocatur:
Viribus hæc pene par dicitur esse rotundæ.

Omnes

Omnes uim calidam siccamq; leguntur habere,
 In primo uis sicca gradu, feruensq; secundo est:
 Pestiferos morsus cum uino sumpta rotunda
 Curat, & assumptis prodest sic hausta uenenis:
 Hocq; modo tardas educit sumpta secundas,
 Cū pipere & mirrha putredine mundat ab omni.
 Post partum potata steras, uel subdita tantum
 Asthmaticis prodest, & frigora sumpta repellit:
 Pleureticos curat, mixta si sumitur amne.
 Quodlibet infixum superaddita trita repellit.
 Vulnere cum mellis purgat repletq; liquore,
 Quod si prædictis irim coniungis, & inde
 Ungas gingiuas, dentesq; putredine purgas.
 Splenis duritiam soluit, laterisq; dolorem,
 Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
 Hoc potata modo fertur compescere mirè.
 Sic etiam spasmis super omnia subuenit hausta,
 Et sedat diram sic sæpius hausta podagram,
 Et morbum curare solet sic sumpta caducum,
 Et uentris nimium sic mitigat illa dolorem.
 Sic quoq; fit sumpta leuior paralyticus illa,
 Dæmonium fumus depellere dicitur eius:
 Infantes fumo dicunt hoc exhilarari,
 Fistula curatur huius radicibus herbæ:
 Si bene purgatis eius loca concaua farcis,
 Singultus sumpta sedari dicitur illa:
 Omnia longa potest, quæ dixi posse rotundam:
 Longa, tamen uires habet illa debiliores,
 Vnde quidem si defuerit quādoq; rotunda,

G 4 Par

Parpondus longæ ponatur dimidiumq;
 Fomento longæ prodest decoctio mirè.
 Matricum morbis humores extenuando
 Pingues & purgat, eadem si sumitur, illas:
 Plinius hanc formare mares cum carne bouina
 Appositum uulux postquam conceperit, inquit,
 Trita necat pisces admixta calce rotunda:
 Hanc ideo quidam terræ dixerè uenenum.

SCHOLIA.

Aristolochiæ species) Dicta est aristolochia, quòd op-
 tima puerperis sit, & menses remoratos, hærentes secun-
 das & reliquias omnes sua ui sedulo proscribat.

Tres dicimus esse) Duas aristolochias in nostris usitatio-
 res habemus officinis, rotundam, quæ fœmina est: & longam, quæ
 masculus: tertiam Clematiim uel sarmentariam folijs fermè ruta-
 ceis, quia nec passim nec omnibus obuia, negligimus.

Pleuriticos curat) de his dictum est.

Trita repellit) attrahendo.

Irim coniungas) radicem ireos, von blauwen gilgen.

Spasms) contractionibus neruorum.

Paralyticus) παράλυσις neruorum resolutio dicitur.

Fistula curatur) de fistula dictum est.

Concaua farcis) replet.

Singultus sumpta) Sunt in singultuum genere, qui reple-
 tione oriuntur, inanitione & eroso, ab acrioribus stomacho: uulgo
 der nóch oder gluxer.

Hanc ideo quidam) Plinius quæppe lib. 25. cap. 8.

De

DE MARRV
bio, Cap. 42.

De marrubio Diosc.
lib. 3. cap. 10. Theoph.
lib. 6. de plant. histor.
Plinius lib. 2. cap. 22.
& L. Apuleius lib. de
uirtut. herb. 45.

MArrubi-
um no-
stri di-
xerunt, Prasion
Argi,
Hanc herbā me-
dici calidā sic-
camq; secūdo
Dicunt esse gra-
du, decoctio
totius herbæ

Seminis aut eius, pthysicos mirè iuuat hausta:
Pectoris hæc uarios compescit pōtio morbos,
Et melius prodest illi si iungitur iris,
Asthmaticos sic sumpta iuuat, tussimq; repellit.
Accelerat partus eadem, pellitq; secundas,
Si mel marrubio iungatur, uulnera purgat:
Hocq; modo curat quæ rodunt ulcera carnem.
Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem,

G r Omni-

Omnibus his succum siccatus proderit eius:
 Illius succus cum uino melle uē mixtus,
 Prodest luminibus caligine debilitatis:
 Sic iuuat iētericos, iniectus naribus idem,
 Auriculæq; grauē dicunt curare dolorem.
 Hunc mixtum roseo si fundas intus oliuo,
 Vsum marrubij non dicunt esse salubrem
 His qui uesicæ morbo, renunq; laborant.

SCHOLIA.

Q Veroduntulce
 ra) herpen esthiome
 num, siquidē qui ser-
 pit & ad ossa rodit, perfectē
 curat: talia Celsus theroma-
 ta nominat.

DE IRIDE,
 Cap. 43

DE Irīde Dioscorides libro
 1. capite 1. Plinius libro 21. ca-
 pite 7. Aegineta lib. 7. & Ga-
 lenus simpl.

Iridac

Iri dat florum nomen color ipse suorum,
Cœlestis similes sunt nempe coloribus iris,
Illyricam dicunt illam, quia plurima nasci
Fertur in Illyria, uis eius sicca calensq;
Dicitur, atq; gradum dāt huic in utroq; secundū:
Maior uis huius est in radicibus eius,
Has desiccandas per frusta rotunda secatas,
Sicut se partes non tangerent, insere filo:
Inq; loco sicco fac suspendantur in umbra,
Vix aliter rotum poteris siccare per annum.
Cum uino sedant tussim, præbentq; soporem,
Si latitans intus sanies præcordia lædit,
Pellitur illarum cum uino puluere sumpto:
Cum mulsā bibitus choleram depellit iniquam,
Tormina cum mixto bibitus sedabit aceto,
Hocq; modo sumptis dicunt prodesse uenenis,
Spleni contractis & quouis frigore læsis.
Cum uino bibitus puluis medicabitur eius,
Hocq; modo sumptus tardantia mēstrua purgat,
Duricias stericas radicū coctio mollit,
Si subtrus tepida foueantur sæpius illa:
Hæc cum clysterio si sit subiecta per anum,
Non modicum schiasī dicunt prodesse dolori.
De radicibus his mixto collyria melle
Fiunt, quæ uulua pellunt subiecta secundas,
Inq; locis hæc fixa cauis syringia curant:
Commixtus mellī desiccāt uulnera puluis,
Carneq; nuda replet, si sit superadditus, ossa
Pulueris hellebori pars tertia iungitur illi

Iris.

Iris radicum tenui cum puluere duplo
 Puluis uterq; simul commixto melle ligatus,
 Hoc superappositum purgat caligine uultum,
 Et papulas eius istud cataplasma repellit.

SCHOLIA.

Collyria melle) id est, pessaria hoc collyrio inuncta.
 Syringia curant) fistulas intelligit.
 Papulas eius) furunculos.

DE ENULA.
 Cap. 44.

De enula Aegineta li-
 bro 7. Plinius libro 20.
 capite 5. Dioscorides li-
 bro 1. capite 27. Colu-
 mella libro 13.

INula quā uul-
 gus Elnā uo-
 cat, oliniūq;
 Dicitur à medi-
 cis, est forma co-
 gnita cunctis:

Humida uis eius, & feruida dicitur esse.

Humor

Humor habet gradum primū, feruorq; secundū
 Dicitur, illius decoctio menstrua purgat:
 Si bibitur mouet urinam, depellit abortum.
 Dicitur hæc eadem stipatum soluere uentrem:
 Radix trita fugat schialim superaddita coxæ,
 Ex eius solijs cum uini nectare coctis,
 Mirè nephreticis renes inuoluere prodest.
 Eius radicum puluis cum melle uoratus
 Tussim compescit, orthopnoicisq; medetur:
 Cum succo rutæ succus si sumitur eius,
 Affirmant ruptis quod prosit potio talis.

S C H O L I A.

Mirè nephreticis) id est, calculosis.
 Orthopnoicis) ὀρθόπνοια defectus est, qui nisi erecta
 ceruice, spiritum ducere admittit.

DE HISO-
po, Cap. 45.

De Hisopo Plin. libro
 25. cap. 11. & lib. 26, ca.
 11. Dioscor. lib. 3. cap.
 27. Aegin. lib. 7. Dinus
 super Mesue Alhasce
 uocat.

Est

Est hyssopum siccum, calidū quoq; tertius illi
 Est utroq; gradus, eius decoctio facta
 Sic, ut cocta simul sint mel: ficus quoq; sicca
 Prodest nō modicū patientibus hausta catharrū,
 Subuenit & uoci raucae uersata palato,
 Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
 Lumbricos uentris eadem potata repellit,
 Impetus & capitis, si distillatio fiat,
 Quæ persæpe solent rursim phthisimq; creare,
 Prodest hæc eadem decoctio sumpta frequenter.
 Omnibus hic prodest puluis cum melle iugatus.
 Contrito uiridi, si iungitur oximel illi,
 Sicq; datur bibitum, stipatam molliet aluum:
 Potio si uiridis uel sicci sæpe bibatur,
 Vultibus eximium fertur præstare colorem,
 Cum uento nocuo uiscosum phlegma repellens,
 Carthama si iungas his, solues fortius aluum:
 Cum nitro & ficu sicca si conteris ipsum,
 Et superponas spleni cataplasma tumentis
 Hydropicis uē solet siccando repellere morbum.
 Cum uino bibitum præcordia tensa relaxat,
 Et quicumq; nocet tumor interiora, recedit:
 In quo decoquitur, si dens foueatur aceto,
 Fertur ab immodico citò sæpe dolore leuari:
 Accenso fumo sonitus compescitur auris,
 Elixum appositum humores lymphat omnes.
 Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
 Auriculæ dicunt grauem curare dolorem,
 Hoc inixtum roseo si fundis intus oliuo.

Catharrum

Catharrum) id est, rheuma defluens à capite.

Carthama si iungas) si crocum iunxeris hortensum.

Præcordia tensa) de his dictum est antea.

DE ASARO, Cap. 46.

DE Asaro Dioscor. lib. 2. cap. 8. Plutarch. conuiuiorū lib. 3. Pl.
lib. 21. cap. 6.

E St asarum græcè, uulgago dicta latinè,
Hæc calidæ & siccæ uirtutis dicitur esse,
Tertius est illi gradus, ut dicunt, in utroq;
Prouocat urinam, potatâq; menstrua purgat,
Hocq; modo iecoris medicatur sumpta dolori,
Hydropicosq; iuuat, schiasim fugat hausta frequē
ter,

Et uulux morbis decoctio subuenit eius.
Dicitur ictericum potata repellere morbum,
Hellbori q; modo uomitu præcordia purgat,
Sed non est huius purgatio tam uiolenta.
Hæc metuenda quidem, si fiat taliter illa,
Aetatem & uires eius circum spice primum,
Quem purgare uoles, & tempus quale sit anni,
Et si sit regio feruens, uel frigida ualde,
Aut si temperiem mediam tenet inter utranq;
Nam senibus puerisque parum donare licebit,
Aetatis mediæ plus his, iuuenesq; requirunt,
Pinguibus & ualidis plus dandum q; macilentis.
Debilibusq; uiris, magis in gelida regione
Dandum quàm calida, duris quocūque labore
Plus illis tribues, quos reddunt ocia molles.

Hæc

Hæc circumspiciens, & cetera talia tractans,
Non solū tutus dabishanc, sed quaslibet herbas,
Quæ purgant uomitu, uentrē stomachū u'e resol-
uunt.

Sed quia de cunctis dixi communiter herbis,
Quo sit danda modo propriè uulgago docebo.
De folijs eius triginta recentia tollens,
Adde meri tantum, quo possint cuncta recondi:
Tota nocte mero facias macerentur in illo,
Manèteres, uino quo sunt macerata, resolue,
Tunc olus excoctum cum pingui carne recenti
Porcina, prius ægroto da sufficienter:
Et sumat uini quantum uult fortis & albi,
Sic asari succum colatum trade bibendum,
Fortibus & magnis est hic numerus foliorum
Subijciens, reliquis (ut diximus) minuendus
Iuxta quod uires, æstas & cætera poscunt.

S C H O L I A.

ET uulux morbis) id est, matricis.

Aetate & uires) Quæ medici speculatiuo in phar-
maci administratione consideranda sint autor scribit: aetas
quippe, uirtus, tempus anni, regio, & artificium. Quæ omnia per
principem cum annexis quarta primi, quinto capite quoq; describū-
tur. Circa quæ tamen facile constabit, quum hominem nouerimus
(ut Galenus ait) non lapidem, non corium, nec lignum, sed diui-
num quoddam miraculum fermè adorandum, ut Plato ait in lib.
de Legib. non sic præcipitanter, sineq; iudicio in quemuis, harum cō-
ditionum neglecta consideratione grassandum; uelut circūforanei
medici

medici solent, ambubaia, praestigiatores, agiræ, triobulares uetulae, patibularij lictores, & hinc inde ambulantes radicularij, qui omnium semoto examine pari tempore, consimili ætate, quauis regione, uirtute constante & non constante, duris artificio & mollibus assuetis, minusq; assuetis, utri quoq; sexui, una eademq; dosi diram Ezulam, Mezereon, asininos cucumeres, nucem Meihel, & alia huius turbulentiæ sentina, seu fecis potius, administrant: dijudicantes triumphasse, si male affectos peius habere fecerint, & miriades sedum per inferna extorserint, nescij uerborum Hippocratis, qui primo separatorum sermonum 25 Aphorismo deiectiones non secundum multitudinem æstimandas præcipit, parui quantum faciens, sed quale pluris.

Nam senibus puerisq;) Macer subscribit Auicennæ, qui annum sexagesimum excedentem, & decimum quartum non attingentem, à solutionibus deterret, quarta primi, capite quinto.

Validis debilibusq;) Diligenter secundum rationem facienti conemplandum est, an uictus euacuationi cõsentiat, uel eam ex toto respuat, aut secundum quantitatem limitet: id quod Auicenna quarta primi quoq; monet, quando ipsam dextro oculo inspicendam hortatur, uitalem iutelligens.

Magis ingelida regione) Cur in calida regione dosis medicinarum solutiuarum frugalior exhiberi debeat, causam Princeps quarta primi pulchrè docet, inquiens: ut plurimum ea quæ uentrem soluant, calida esse, & sic naturam duarum acuitatum coniunctionem ferre non posse, quod indiuidua inde reddantur debiliora, & magis dissoluta. Quod Macer hic scribit, & Vlsenius hoc disticho facit:

Climata distinguo, gelidum fortem medicina
Sustinet, in calida sæpe pusilla nocet.

H Duris

Duris quocunq; labore) Minus dandū est multi exercitiū
hominibus aut laborantibus, quòd superfluitates per diaphoresim,
uel sudoris exuberantiam euanescent. unde idem Vlsenius in suo
de recta pharmacandi ratione compendio sic:

Namq; laboranti nō sunt bona pharmaca, uerū
Ultima si fuerit hæc habitudo, dabis,

Plus illis tribues, quos) Qui ocio fruuntur, superfluitati-
bus in quali & quanto abundant, quas ad benignum natura nec
per resolutionem nec per euacuationem suam reducere potest, u-
nā plus illis dandum Macer hortatur.

Et rēpus quale sit anni) Eadē Hippocrates docet quar-
to Aphorismorū, Sub cane & ante canem molestæ sunt purgatio-
nes, inquiens: & Auicenna, qui, Scito inquit, quòd tempus quo su-
menda est medicina, non est tempus uehementer

calidū neq; frigidum: quarta primi, quin-

to capite. Causas eleganter sub-

iungit Galenus in commen-

to Aphor. perallegati.

De Menta

DE MENTA,

cap. 47.

DE mentha Serap.
298. Galen. ad Pater.
28. Galen lib. 7. Simp.
cap. odiosum. Diosc.
lib. 3. cap. 36.

Vlm calidā
siccāq; gra
du fert mē-
tha secundo,
Illius potu uis di-
gestiua iuuatur:
Confortat sto-
machum, uomi-
tum quoq; deti-
net hausta,

Lumbricosq; modo depellere fertur eodem,
Diuersis morbis occurrit testiculorum.
Si foueantur aqua, qua menthæ cocta sit herba,
Concretum soluit lac mammis addita trita.
Instillata fugat auris cum melle dolorem,
Asperitas linguæ fugit illa sæpe fricata:
Haustaq; cum sapa partum solet accelerare,
Trita canis morsum superaddita cum sale curat.
Hæc hæmophthiis mixto succurrit aceto,
Matrici succus si subditur illius ante
Quàm fiat coitus, mulier non concipit inde.
Caseolos succus putrescere non sinit eius
Admixtus, uel si uiridis superadditur herba.

H a Scholia

S C H O L I A.

Fert mentha) Theophrastus non alio quàm minthes nomine pluribus locis mentham uocat.

Caseolos succus) Dioscorides lac coire, & in caseū densari menthae folia non permittere scribit, loco perallegato, putredinis inmentor.

DE CYPERO, Cap. 48.

De Cypero Plin. lib. 21. cap. 18. Celsus lib. 3. cap. 21. Diosc. libr. 1. capite 4.

Vim cypero medicī calidam siccāq; secundo
Dicunt esse gradu, potu depellitur eius
Calculus, urinae purgat laxatq; meatus.
Dicit Apollodorus quod pellere possit abortum,
Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum:
Asserit hic idem consumere posse lienem,
Illius fumus si saepius ore trahatur.
Si se sanus homo fumo suffimiget illo,
Dicit eum fieri firmum magis & leuiorem:
Subuenit illarum uicis, admixtus oliuo
Succus, sic uicium fugat intertrigenis unctum,
Humores nimios depellit saepius haustus,
Istius solus puluis melliue iugatus,
Vlcera mirifice uel uulnera putrida purgat,
Præcipue puluis hic ulceribus ualet oris,
Si bibitur stomachum confortat debilitatum:
Hydropicis multum succurrit saepius haustum,
Atq; per urinas humores purgat aquosos:
Contrito ualidum cypero si iungis acetum,
Vlcera

Vlcera quæ serpunt cohibes medicamine tali.

SCHOLIA.

Dicit Apollodorus) hunc ex Plinio citat.
Viciũ intertriginis) Intertrigo scabiei species est,
longius ac profundius ad membra serpens.

DE PÆONIA, Cap. 48.

De Pæonia Auic. 2. cano. ca. 562 Serap. agg. ca. 41. Plin. lib. 25.
Diosc. lib. 3. cap. 148. Galen. 61. Simp. cap. 101.

Pæoniam medici calidam siccamq; farentur,
Hancq; tenere gradum dicunt in utroq; secũ
dum,

Splen, iecur, & renes cum mulsa sumpta iuuabit:
Sĩ iungatur ei uiolenter amigdala trita,
Menstrua sic purgat, & fluxum detinet alui:
Illius in uino decoctio sæpius hausta,
Vesicæ duros sedat sic sumpta dolores,
Et scotosim sic illa iuuat, stomachiq; dolorem,
Calculus infantum potu depellitur eius:
Nephreticos eadem multum iuuat, ieteriosq;
Pressuras inferre solent insomnía nocte,
Pæoniæ semen bibitur, sic sæpius arcet.
Illius radix pueris suspensa caducis
Non modicũ proudest, uelut asserit ipse Galenus,
Quendam se puerum narrat uidisse caducum,
Ætas cuius erat annorum circiter octo,

H 3 Pæoniæ

Pæoniæ puer hic radicem ferre solebat
 Appensam colle, quadam uice concidit illa:
 Moxq; puer recidit, solito quo more ligata,
 Protinus euasit: rem uerò probare Galenus
 Hanc plenè cupiens, radicem denuò dempsit.
 De collo pueri, cecidit, uiguitq; resumpta,
 Cognita uis herbæ fuit huius sic manifesta.
 Iple Dioscorides cunctis ait esse caducis
 Aptam, si bibitur, uel si suspenditur illa:
 Seminis illius ter quinq; rubentia grana
 Cum uino fluxum matricis sumpta coercent.
 Nigra solent uarios matricum pellere morbos,
 Si totidem dantur, cum uino nocte bibenda.
 Huius sunt geminæ species, mas dicitur una,
 Altera quæ minor est species, est fœmina dicta.
 Radix maioris est palmis longa duabus,
 Grossaq; ceu digitus, radix diuisa minoris
 Dicitur in plures radices: hæc bene purgat
 Post partum potata steras uino sociata,
 In cunctis reliquis similis uis dicitur illis.

S C H O L I A.

ET scotosim) id est, subitam uisus tenebrositatem, quam
 apoplexiæ asseclam medici dicunt.

Asserit ipse Galenus) libro sexto de simplici medi-
 ca, cap. 101.

Pressuras inferre solent) has Ephialtas uocant, & à cōtinua
 emergunt

emergunt crapula, seu stomachi cruditate, sic ut dormientes ad motum & sensum torpidi ferme uideantur, suffocationi habiles.

Ipse Dioscorides) lib 3. cap. 140. Addit Guaneries radicem caducis non solum non utilem, sed item nociuam, si non eruat luna decrecente.

Mas dicitur una) Ea ratione in plantis & herbis masculos & fœminas esse dicimus, ut quæ herba maioris est uirtutis, masculus sit: quæ minoris, fœmina. Ex quibus & Plinij illustratur locus libro natur: hist. 13. quando inquit: Rerum naturalium scriptores arboribus & omnibus quæ terra gignit, utrumque sexum accommodant. Contrà Aristotelis decreta, qui libro de Animalium generatione primo in ijs marem à fœmina non separari scribit.

DE BORAGINE,

Cap. 49.

DE boragine Constantinus in lib. de gradibus medicin. Platar. lib. de Simpl. med. cap. 4.

Herbam quam Græci dixerunt melisophylon,
Boragam nostri dicunt uulgariter illam:
Præ cunctis apibus gratissima dicitur herbis,
Nec gaudere magis ullius flore uidentur,
Contritis folijs apium si uasa perungas,
Non fugient, meliusque facis si lac sibi iungas.
Vnguine cultores retinent examina tali,
Auxilium præsens apium fert ictibus illa:

H 4 Ictus

Ictus detrita tegitur si protinus herba,
 Hocq; modo quos uelipa nocet, uel aranea curat.
 Trita solet ueteres compescere cum sale strumas,
 Hocq; modo uicij dicunt succurrere foedis.
 Foemina purgatur decocto cum sale succo,
 Tali discutitur inflatio noxia potu,
 Eius si uiridis decoctio saepe bibatur:
 Antriquos dysentericos iuuat, & ciliacos,
 Astmaticis eadem prodest, orthopnoicisq;
 Viscera depurgat, morbos leuat articulorum.
 Herba canis morsus superaddita cum sale curat,
 Eius fomento decoctio menstrua purgat:
 Ore retenta solet dentis sedare dolorem,
 Lumina purgari caligine Plinius inquit,
 Eius si succo fuerint cum melle peruncta.

S C H O L I A.

I Vuat Ciliacos) κοιλιακοὶ uocantur, qui aluum indurata
 tam habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidem trans-
 mittit.

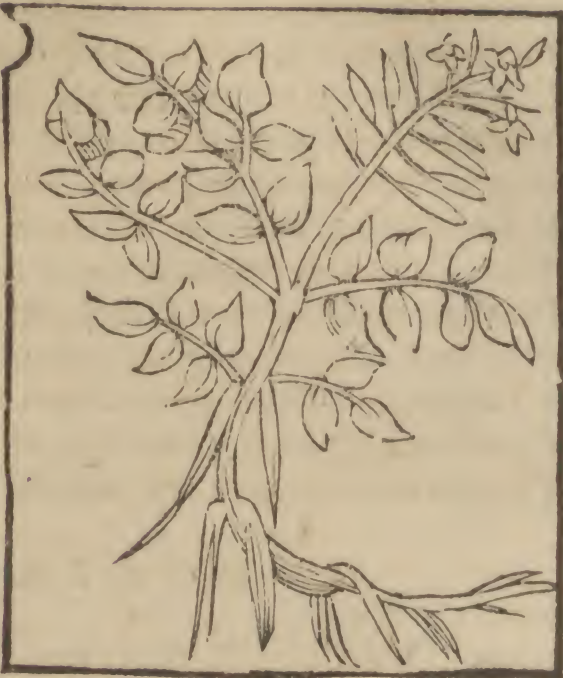
Plinius inquit) libro 21. cap. 20. & lib. 25. cap. 13.

De Se-

DE SENE-
cione, Cap. 50.

DE senecione Dio.
lib. 4. cap. 92. Theo-
phrastus in lib. 8. de
plantis, Galen. lib. 8
Simp. capit. 100. Se-
rap. agg. cap. 123.

E Rigeron
græci, nos
Senecion
uocitamus,
Quod canis si-
milis uideatur
flore capillis:

Nascitur in muris & in hortis & in tabulatis:

Illius herbæ uis frigida dicitur esse,

In medicinali radix non ponitur usu.

Flores cum folijs tundens infundito uini

Permodicum dulcis, & sic tepesacta tumori

Hæc simul apponas ani uel testiculorum,

Addito thus istis, neruos & uulnera quæuis

Curabis facile posito cataplasmate tali.

Hæc eadem triti facient eius capitelli

Potari prohibent: quia suffocare bibentem

Quidam confirmant, at contra Plinius autor,

H s lctæ

ictericis quondam potum donasse salubrem
 Cum uino dicit talique modo medicari.
 Morbis uesicae plures ait ille probasse,
 Et cordis uicibus illam iecorisque dedisse:
 Torminibus quoque cum passo, iuuisse que potu.
 Hoc uarios morbos praecordia quae patiuntur,
 Et uiridis facit haec si tincta uoretur aceto.
 Trita solet duras haec cum sale spargere strumas.
 Hanc circumscriptam si quis fodiat sine ferro,
 Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem,
 Vnaquaque spuēs uice, opus que reponat eodem,
 Quo fuit orta loco, sic rursus uiuet ut herba,
 Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

S C H O L I A.

QUOD canis similiis) Plinius hoc habere nomen in-
 quit, quod uere canescat.
 Plinius ut dicit) Plinius lib. 25. cap. ultimo.

De Cheli-

DE CHELL

donia; Cap. 51.

DE chelidonia

Plin. li. 25. cap. 8.

Constant. libr. de

gradib. ca. de quar

to gradu. Dioscor.

libr. 2. cap. 172. &

Plin. li. 8. cap. 28.

Theoph. de plātis

libr. 8. Galenus 8.

Simp. cap. 172.

Sse che

lidoniæ

species

geminæ refe-

runtur

A medicis, species est maiora prima uocata:

Altera uero minor oculis medicatur, utraq;

Cæcatis pullis hac lumina mater hirundo

(Plinius ut scripsit) quamuis sint eruta, reddit:

Hanc nasci dicunt auibus uenientibus illis,

Et desiccati solito dum more recedunt:

Indeç nomen habet chelidonia. namq; chelydon

Dicitur hæc uolucris Græcorum more uocari,

Florentis succus cum melle coquatur in ære

Igne leui, spumam donec proieceris omnem,

Et quasi crassiciem mellis decoctio sumat:

Vtilius nullum dicunt oculis medicamen.

Quos

Quos caligo nocet si sint hoc sæpe peruncti,
 Conteritur iuncto sibi radix eius aceto,
 Et sic ictericis cum uino sumitur albo.
 Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem,
 De folijs eius contusis si cataphasma
 Cum uino fiat, maculas abstergere dicunt.

SCHOLIA.

Altera uero minor) hoc Græci χελιδωνιο μικρόν
 nominant, Latini scrofulariam minorem, quod strumis,
 quas Græca imitatione scrophulas uocant, medeatur: uul-
 gò Feigwartzen oder plater kraut, uel pfaffenhödlein.

Hanc nasci dicunt) inde Chelidoniū uocatum Theoph.
 lib. de Plantis 7, cap. 14. scribit.

DE CENTAU-
rea, Cap. 12.

De Centaurea Serap. ag.
 cap. 34. & 35, Galenus 7.
 Simp. cap. 16. & 17. Auic.
 2. con. cap. 102. Diosc. lib.
 3. cap. 6 & 7. Theoph. lib.
 9. de plātis. Item Galenus
 ab Papiam de Centaureo
 singularem librum con-
 scripsit.

Sunt centaureæ
 species maiorq;
 minorq;.

Vt

Vt suprà dictis dixi de pluribus herbis:
 Sed quia perpauca species est cognita maior,
 Hanc prætermittens uires narrabo minoris,
 Quam notam cunctis credo uulgaribus ipsiis,
 Desiccatiuæ uirtutis creditur esse:
 Non modicum plagas conglutinat inde recētes,
 Inq̃ cicatricem ueteres superaddita ducit.
 Illi qui schiasim patitur decoctio mirè
 Prodest, illius si sit subiecta per anum:
 Sanguine detractō sedat mox illa dolorem,
 Fomento neruis eadem medicabitur ægris.
 Illius succus deducit menstrua sumptus,
 Pellit abortiuum, medicamina cuncta maligna:
 Cum uino sumptum dicunt purgare per aluum,
 Melle sibi iuncto caligine lumina purgat:
 Illius exprimitur autumnī tempore succus,
 Quem desiccatum feruenti sole reponunt,
 Ad tales curas quas diximus esse salubrem.

S C H O L I A.

Centaureæ species) à Chirone Centauro hæc herba
 dicta est centaurium. Nam ea multos in Thessalia medicus
 curauerat.

Sanguine detractō) per phlebotomiam.

DE COLUBRINA, Cap. 113.

De colubrina Dioscorides libr. 2. capite 155, Theophrastus lib.
 de Plant.

de Plant. 8. capite. Plin. 24. cap. 16. Aegineta lib. 7. Simp. L. Apuleius de herbarum historia cap. 11.

HErba Dracontia græcorum quā uocat usus,
 Hæc eadā uulgi lingua colubrina uocatur,
 Quod colubro similis maculoso corpore
 Ex quib. antiquis expertū credimus esse, (surgat:
 Quod queat à simili colubrina uenena fugare,
 Quisquis se trita radice perunxerit eius,
 Tutus ab incurſu serpentum dicitur esse:
 Morſibus illorum cum uino ſumpta medetur.
 Si iungas oleum cum ſucco ſeminis eius,
 Auribus infundens, poteris ſedare dolorem.
 Hoc ſucco lanam madidam ſi naribus addas,
 Compelſces morbum, qui polypus eſt uocitatus:
 Sic etiam cancris magnum ſolet eſſe iuuamen,
 Succo radicis eius caligo fugatur.
 Et uarij morbi, quæ lumina perpetiuntur,
 Ex ipſo puro ſi ſint lita, melle uē mixto:
 Et prodeſt oculis radix ſi manditur aſſa,
 Cum pulſca granis ter denis ſeminis hauſta,
 Lumina munda ferunt, pulſa caligine, reddi:
 Si marceſcentis illius floris odorem
 Nare trahat prægnans, deponere fertur abortū:
 Vel ſi ſit radix matrici ſubdita trita,
 Puluis radicis eius cum melle iugatus,
 Tuſſim compelſcit, ſumptus ſedatq; catharrum:
 Et confert hæmophthiſicis hoc ſæpe iuuamen,
 Pectoris humores exhaurit non redituros.
 Omnibus his prodeſt radix ſi ſumitur aſſa:

Iſtud

Et idem faciet eius decoctio sumpta,
 Eius cum uino radix Venerem mouet hausta:
 Prouocat urinas, phagedenica uulnera sanat.
 Si fit ei tritæ cum melle Brionia iuncta,
 Vulneris hoc mundat sordes, syringia curat:
 Sola sibi iuncto maculas depellit aceto.
 Esse pedum uitium dicunt, cui Pernio nomen
 Est à pernicië membri patientis idipsum,
 Plebs dicit mulam, solet hoc de frigore nasci,
 Amne Draconthæ radices decoque tali,
 Pernio deletur, si sæpius amne fouetur.

S C H O L I A.

Qui Polypus) Polypus caruncula est naribus inna-
 scens, cancerata & fœtida, Hippocrate autore non cu-
 randa, 6. Aphor. 38. De hac Celsus lib. 8. cap. 8.

Si sint lita) lita, pro illita.

Cum pusca) de pusca dictum est.

Phagedænica uulnera) Phagedæna ulcera sunt, quæ
 cum inflammatione & fœtore carnem usq; ad ossa rodunt; ea Pli-
 nius Nomadas appellat.

Cum melle Brionia) Brionia radix est, quam uitem nō
 gram aut cucurbitam syluestrem uocamus, uulgo scheis mung.
 Hanc L. Apuleius describit in lib. de uiribus herbarum, capite se-
 xagesimo sexto.

Cui pernio nomen) perniones sunt exoriationes, quæ
 fiunt ex frigoris iniuria in calcaneis, & muga uulgariter uocantur;
 quandoque item in pedum digitis & manuum oriuntur,
 apud

apud Auicennam & Constantinum scissura nominantur.

DE GAISDONE,

Cap. 54.

DE Gaisdone Plin. lib. 22. cap. 16. Sed perperam herbae nomen scriptum arbitror, & Isatim dicendum, id quod facile ex Plinij notabilis scriptis 20 libro, cap. 7.

ISchas à Græcis est uulgò Gaisda uocata, Non modicum quæstum præbens tinctori-
bus herba:

De folijs eius tritis factum cataplasma,
Vulnera, magna licet, conglutinat, atq; cruorem
Illorum sistit, reprimit quoscunq; tumores.
Si cum melle teris hanc, sordida uulnera purgat,
Emundat maculas, & sacro subuenit igni,
Oui si iungens albumen eam superaddas.

S C H O L I A.

ISchas à Græcis) Plinij uerba hæc sunt, quæ Isatim scribendum manifestant: Tertium, inquit, lactuca genus est, in syluis nascens, hoc Isatim uocant, cum polenta ulceribus prodest, eo infectore lanarum utuntur, sanguinem sistit phagadænas curat, & contra ignem sacrum radice seu folij prodest. Germanico idioma-
te weid uocatur.

DE HELLEBORO ALBO, Cap. 55.

DE Helleboro Serap. lib. agg. cap. 333. Dioscor. libr. 4. cap. 145. Auic. lib. 2. cap. 242, & 245. Mesue cap. 52. Marsil. Fi-
cinus lib. de Epidid. cap. 11.

Helleborum

Helleborum geminas species testatur habere,
Album quod sursum purgat, nigrumq; deorsum
Vim siccam calidamq; tenet, & tertius illis
Est in utroq; gradus: nigro uiolentius album
Dicitur, unde prius dicam de uiribus eius,
Suppositum quocunq; modo depellit abortum:
Naribus attractus, sternutamenta mouebit:
Illius puluis, capitis pellentia morbos
Miscetur confecturis, quæ lumina purgant:
Et multum prodesse ferunt uicijs oculorum,
Pulibus admixtus mures puluis necat eius.
Et cum lacte datus est muscis perniciosus,
Dicunt per uomitum uarios educere sumptum
Humores, ueteresq; ferunt sic pellere morbos:
Purgat ut tali uomitu uertigo uetusta
Insanis, melancholicis, ualet atq; caducis,
Sæpeq; curatur sumpto lymphaticus isto:
Hydropicis in principio mirè medicatur,
Emundat lepram, tetanum fugat, atq; podagram:
Confirmat tremulos, redeuntia tormina curat,
Diuersis uicijs stomachi, schiasiq; medetur:
Et tussi ueteri febribusq; per omnia prodest
Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
Ingenti cura sumpturum Plinius ipsum
Admonet, ut septem se præparet ante diebus,
Humectisq; cibis corpus bene temperet omne,
Nec serò cœnet qui debet sumere manè:
Et quando sumet, rubet explorare serenam
Et calidam claramq; diem, uentisq; carentem

I Obseruare

Obseruare iubet: curam si spreuerit istam,
Passurum nimios affirmat eum cruciatus:
Helleborumq; iubet in pultibus antea coctum,
Aut in lente dari, sic dicit non nociturum:
Hocq; dari prohibet senibus, puerisq; tenellis,
Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
Et macris nimium dicit non accipiendum.
In succo ptisanæ, uel mulsa, pane uē coctum
Sumere præcipiunt alij, sic utile dicunt.
Phylo composito fertur scripsisse libello,
Qualiter helleborum sit nobis accipiendum,
Inq; suis Hippocras Aphorismis istius herbæ
Soliū meminit, quam nouerat utiliore.
Plures scripserunt huius de uiribus herbæ,
Et quo sit sumenda modo docuere, quibusq;
Non tamen inueni per plura uolumina uolens,
Vllum qui certum pondus donare iuberet:
Illius dixisse satis se, credo, putabant,
Cum iuxta uires, ætates, tempora dandum
Iussissent: mihi uerò satis non esse uidetur,
Tutam rem subitum, quæ confert sæpe periculum
Commendare, dari cuiquam sine pondere certo
Plinius ut scripsit, Themison donare solebat
Hellebori drachmas geminas, tribuisse sequētes,
Bis binas etiam confirmat: non ramen ipse
Pondere quo iubeat sumi statuisse uidetur:
Cum tamen hellebori nigri iubeat dare drachmā,
Quatuor aut scrupulos nostri significare uidetur,
Aibi dimidium pondus tantummodo dandum,
Quod

Quod longè nigra uiolentius esse fatetur.

S C H O L I A.

Vertigo uetusta) Græcis οὐόρομα dicitur, & est errans quædam oculorum tenebrositas.

Lymphaticus isto) furiosis; hunc quidam hydrophobicum nominant.

Tetanus fugat) Tetanus conuulsio est, quando in ea constituti se ipso flectere non possunt. Aeginet. lib. 1. ca. 20.

Plinius ipsum) Plinius libro 25. cap. 5.

Hancq; dari prohibet) idem Plinius eodem loco.

Humectisq; cibis) qui febricitantibus conueniunt.

Aut in lente dari) Mesue in melle rosato exhibendum suadet, quod tereniabin uocant: uel melle passulato, aut gallinarum iure, seu carniū, ne suam operationem effrenitet. Marsilius Ficinus pomi adminiculo suam maliciam admittere docet, Epidimiarum 11 capite.

Inq; suas Hippocras) Aphorismo quarto, libro Aphor. 14. 15. 16.

Qui certum pondus) Mesue in suo de simplicibus libro cap. ultimo à charatis 7. ad tertiam 31. transit, seu 31.

Themison donare sole.) huius Themisonis Plinius 25 libro meminit.

Quatuor aut scrupul.) scrupulus uiginti granorum hoc dei pondus est.

*De helleboro nigro autores consulendi sunt præfati, & Plin.
lib. 25. cap. 5. & cap. 11. Theoph. lib. 9.*

Helleborum nigrum non est adeo uiolentum
Vel formidandum, quantum quod diximus album:
Hoc quoque præcipiunt ueteres in læte coquendum,
Aut in iussellis, sic insanis medicari
Assumptum dicunt, & sic prodesse podagræ:
Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
Miram sentit opem sumpto paralyticus illo,
Et uarios bibitum morbos leuat articulorum:
Educat choleras uarias & phlegma per aluum,
Elixaturæ potu caligo fugatur:
Duritias suppuratas factum cataplasma
Concoquit & purgat, uacuat syringia collo.
Infixus modicus radicis furculus eius,
Postque dies geminos sit furculus ille remotus,
Ordea quam dederint contrito iunge farinam.
Hydropicus tumor appositus siccabitur illis,
Menstrua suppositum purgat, depellit abortum:
Auditum reddit, si surdis auribus illud
Imponas, & post triduum biduumue repellas:
Appositum tollit maculas eius cataplasma,
Emundat lepras, scabies quascunque repellit.
Ore diu tentum quo coxeris illud acetum,
Dentis non modicum dicunt sedare dolorem.
Hellebori nigri præcepit Plinius unam

Donari

Donari drachmam, leniter sic promouet aluum,
Plus quàm bis binos obulos uetat accipiendum.

S C H O L I A.

MOta febre) pro febre amota.
Vacuat syringia) id est, fistulas.
Præcepit Plinius) libro 25. cap. 7.
Plus quàm bis binos) obulū pōdus duodecim granorum
ordei Ianuensis esse scribit.

DE VERBENA, Cap. 17.

*DE Verbenaca Dioscor. lib. 4. cap. 53. Plin. lib. 25. cap. 9. &
lib. de re medica 2. cap. 18. L. Apuleius in herbarum historia capi-
te tertio.*

VErbenam hierobotanem, peristerionq;
Appellant Græci, species hæc fertur habere
Binas, effectus est idem penè duabus:
Cum uino iuuat ictericos si sæpe bibatur.
Pestiferos morsus curat, superaddita trita,
Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
Est medicina diēs, oris bene uulnera pugat.
Illius succus tepidus si uoluitur ore,
Hoc quoq; facta recens herbæ decoctio præstat.
Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,
Si tepesacta diu uoluatur fauce sonora:
Glutinat herba recens uulnus superaddita trita,
I . . . Occurrit

Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis;
Quæ furit alternis febris accedendo diebus
Pellitur hac, tribus sumptis radicibus eius
Cum totidem folijs potenter aqua resoluta:
Ista prius patiens, quàm frigus senserit ullum,
Hocq; modo febribus quartanis illa medetur,
Bis binis folijs cum tot radicibus haustis
Illius in uino si sit decoctio facta:
Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa
Reddere narratur, ut iam præscripta buglossa.
Hanc herbam gestando manu, si quæris ab ægro,
Dic frater quid agas? bene si responderit æger,
Viuet: si uerò malè, spes est nulla salutis.
Ex hoc compositam quidam iussere coronā
Apponi capiti causa quacunq; dolenti:
Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
Pectoris & uicij, & præcipuè medicari
Pulmonum causis, hanc asserit ille phthisiq;
Parotidas reprimi adipi commixta uetusto
Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
Bethonicamq; pari uerbenæ pondere iunge:
Hæc mixta potenter aqua, nullum medicamen
Utilius credunt illis quos calculus angit,
Non modicum laudare magos hanc asserit herbā
Plinius, hanc cunctis dicunt obsistere morbis,
Et quod quisq; cupit hac impetrare perunctum.
Sic & amicitias captari posse potentum,

Et

Et pelli febres & plurima talia fingunt:
Quæ quamuis natura potens concedere possit,
Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

S C H O L I A.

Hierobotanem) quasi sacrâ herbâ. Nā istac Iouis mensa ad sacrificiū & epulas uerebatur, & faciales Romanī in sacris legationibus illa coronabatur, mirēq; proficiuam expiationibus si suspensa foret, duxerant.

Peristerionq;) quia in ea uersari plurimum gaudent columbæ.

Binas habere species) Rectam & supinam. Rectam Plinius marem nominat, seu cristam gallinæ eam, à serratis folijs, quæ gallinacæ cristæ formam referunt, uocat : supinam autem sceminam & ideo supinam, quod semper humi procumbat. Vulgo Eisenkraut mennlein, & eisenkraut weiblin.

Parotidas reprimat) Quid sit parotis, dictum est.

Folij de mille) mille folium intelligit, quam myriophylon siue achilleam nominant garb.

Bethonicamq;) de Bethonica dictum est capite 11.

Hanc asserit herbam Plinius) libr. 25. capit. 9. Natur. histor.

Natura potens) quum rerum sit magistra, naturam potentem uocat.

DE GAMANDREA, Cap. 55.

DE Gamandrea Galen. lib. 8. Simpl. cap. 105. Plin. 24. cap. 15. Serap. libr. Agg. cap. 180. Dioscor. libro 3. capite 103. Theophrastus libro 9.

I 4 Chame-

CHamedrys Græcè, quæ Gamandræa latine
 Dicitur, hanc herbam calidā siccāq; fatētur:
 Tertius est in utroq; gradū, depellit abortū,
 Si mixta potetur aqua, tussiq; medetur:
 Conquassata iuuat, si mixta bibatur aceto.
 Splen siccatur, purgat cum uino menstrua sumpta,
 Hydropicis in principio sic sumpta medetur:
 Sic quoq; pestiferis occurrit moribus illa.
 Cunctis prædictis prodest superaddita trita,
 Sordens purgabis uulnus licet inueteratum.
 Si cum melle teras, & tritam desuper addas,
 Camedreos oculi succo cum melle peruncti
 Dicuntur clari, dempta caligine reddi:
 Si tritam misces oleo, corpusq; perungas,
 Pellit frigorem, reuocabit & ipsa calorem.

SCHOLIA.

CHamedrys dicta sic est quasi humilis ac terrestris quercus, quod folia quercus habeat, quæ humi repant.

DE MAURELLA, Cap. 59.

DE Maurella uel strigno Serap. libr. agg. cap. 238. Auic. 2. cano. cap. 650. Galen. lib. 2. de Alim. cap. 48. & libr. 8. Simp. 144. Arnol. de Villa noua in lib. de uinis.

Herbam quam græci strignon dixere, latini Maurellam dicunt, uis eius frigida ualde est:
 Dicitur auriculæ mirè sedare dolorem,
 Illius

Illius succus si sensim funditur intus,
 Aegilopis strigni dicunt cataplasma mederi.
 Istud idem dicunt capitis sedare dolorem,
 Vnà cum strigno si sal panisq; terantur,
 Parotidas reprimet cataplasmatis addita more,
 Strigni prurigo depellitur illita succo.
 Succus suppositus fluxum stringit muliebrem,
 Contritis eius folijs coniunge polentam,
 His superappositis sacer ignis, & herpeta mor-
 Dicitur expelli: si uerò iunxeris istis (dax
 Argenti spumam, cerussam, oleumq; rosarum,
 Fortius & melius prædictum sit medicamen.

S C H O L I A.

A Egilopis strigni id est, fistulis circa angulum lachry-
 malem oculi.
 Parotidas reprimat) hoc est, abscessus post aures.
 Herpeta mordax) herpeta quid sit, antea dictum est.

DE IUSQUIAMO, Cap: 60.

DE Iusquiamo Galen. lib. 2. de Morbor. causis, Serap. agg.
 cap. 340. Galen. 8. Simp. capit. 148. Diosc. lib. 4. cap. 67, & libro 6.
 capite 15.

Iusquiamum Græci, quam nostri caniculatam
 Dicunt, huic herbæ uirtus est frigida ualde:
 Tres habet species, semen profert prior album,
 Altera subrufum producit, tertia nigrum:
 I s Nobilior

Nobilior reliquis est semen, quod gerit album,
 Pro quo si desit, mos est apponere rufam:
 Nigrum uerò frequens medicorum respuit usu.
 Iusquiami folijs contritis adde polentam,
 Hoc adhibendo potes quosuis curare tumores,
 Sic mirè calidam potes infrigidare podagram:
 Auribus infusus uermes succus necat eius,
 Illarumq; solet uarios lenire dolores.
 Ore diu tepidum si contineatur acetum,
 Quo sint decoctæ radices illius herbæ,
 Dicitur immodicum dentis pacare dolorem:
 Expressus succus contriti seminis eius
 Viscosum calidumq; potest compescere rheum:
 Si fuerint oculi patientis sæpe peruncti,
 Seminis illius obolus cum semine mixtus
 Miconis, pariter cum mulsa sumitur illis
 Vtiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
 Et dicunt hæmophthificis sic posse mederi,
 Vel quocunq; modo sanguis iactetur ab ore,
 Dicitur hic potus medicari sæpius haustus
 Cum uino tritum semen, cataplasmaq; factum,
 Mammæ & testes dicunt curare tumentes.
 Emplastris multis apponitur, antidotis' que
 Infert, sicut olus hæc herba comesta maniam,
 Præstat idem succus in quouis uulnere fusus.

S C H O L I A.

Iusquiamum Græci) Hyoscyamon Græci hanc herbam
 nominant, quasi fabam suillam, quod, ut in historia sua Helia-
 nus

is inquit, passu huius herbae sues praesenti mortis periculo sic con-
ellantur, ut nisi aqua statim se foris & intus proluant, confestim
oriantur.

Tres habet species) Vnam, quae purpureos fert flores, &
igrum semen: alteram, luteos & semen subflauum: tertiam flore
semine candido, qua in medicinis utimur.

Medicorum respuit usus) narcoticis enim, hoc est, stu-
efactiuis, adnumeratur.

Cum semine miconis) id est, papaueris.

Comesta ma-
niā) *μανία* insaniae
species est, quae homi-
nes tristes facit, non
multum distans à vi-
cio, quod Graeci *μα-
λαχολία* vocant.

DE MALVA,
Cap. 61.

DE malua Dio-
scorides libro tertio,
capite 155. Serap.

aggre.

aggre. cap. 76. Galen. lib. 7. Simp. cap. 91. Auic. cano 2. cap. 7. Plin. lib. 20. cap. 21.

DIxerunt malua ueteres, qd molliat aluum,
 Esse caco stomachu Sextus Niger asserit illa
 Atq; Dioscorides, tamen interiorib. ambo
 Sumptam sicut olus multum prodesse fatentur:
 Et sic uesicæ dicunt illam medicari,
 Sicq; uenenosis occurrere potibus illam.
 Hi quoq; confirmant maluæ folijs salicisq;
 Ex æquo tritis, citius meliusq; cruentum
 Sanari uulnus, emplastris quam preciosis.
 Addunt autores ipsi, quod malua potenter
 Conquassata iuuat, adipi commixta uetusto:
 Vnius caulis radix admota dolori
 Dentis, sedat eum, Venerem stimulare refertur,
 Hæc eadem femori si lino annexa geratur.
 In lana nigra tectam si gesserit illam
 Fœmina, mammaram dicunt occurrere morbis.
 Scripsit abortiuam Thebana Olympias illam,
 Si resolutus adeps miscebitur anseris illi,
 Et sic subdatur ueluti pessaria uuluæ.
 Contritis folijs illius cum sale pauco
 Aegilopas pellit, succoq; medeberis eius
 Puncturis apium, cui si coniungis olium,
 Corpus & inde linas, apium tibi nulla nocebit:
 Decoctum lotio capiti superaddito maluam,
 Sic turpes acoras pelles, furfurq; nociuum.
 Decoctis folijs eius si iungis olium,
 Extingues ignem sacrum cataplasmate tali,

Et

et combusturis illo bene subuenit ignis;
 Duricias stericas eius decoctio mollit,
 intestinorum causis, matricis & ani,
 hoc etiam mirè prodest si subditur illis.

S C H O L I A.

Cacostomacham) stomacho inuilem seu malam
 potius.

Scripsit abortiuam) Thebanam Olympiam sic scri-
 psisse Plinius habet lib. 20. cap. 21.

Veluti pessaria) pessarium pro matrice, instrumētum est,
 longiudinem & spissitudinem mediū digiti, ex pulueribus cum
 aliquo liquore incorporatis.

Aegilopas) fistulas lachrymales.

Turpes acoras) ἄχρωρ capitis ulcus est, squamas instar fur-
 rum habens.

Furfur & nociuum) furfura tenues squamæ sunt, in capi-
 te & alijs quandoq; corporis par-
 tibus emersa.

De

DE PARATELLA, Cap. 62.

DE paratella Plin. lib. de re medic. 1. cap. 38. L. Apuleius libro de uirtut. herbar. cap. 13. Dioscor. lib. 2. cap. 106. Aeginet. lib. 7.

H Erba solet lapathi uulgo paratella uocari,

Illius species dicuntur quatuor esse,
Par tamen est ferme uis omnibus in medicina:
Omnibus est illis feruens, austera' que uirtus,
Vnde quidem stomachum confortat sumpta, soletque

In stomacho clausum per ructum pellere uentum,
Sumptaque sicut olus fertur restringere uentrem,
Pruritus mordax, stabiesque cutis laceratrix
Illius tepido cedunt apozimate fora.

In ui-

In uino coctæ radicis, & bene tritæ
 Appositæ, scrophas compescunt, parotidasquæ:
 Eius sæpe tepens si coctio gargarizetur,
 Uas sedabit tumidas, dentisquæ dolorem,
 Et dysentericos potu iuuat, & ciliacos:
 Pellitur hac tepida dolor auris, si foueatur,
 Decoctas ualido radices eius aceto,
 Et tritas spleni superaddito sæpe tumentis,
 Quemuis non modicum reprimunt siccando tu-
 morem.
 Cum uino uel aqua radicum coctio facta,
 Menstrua restringet potu, lapidesquæ repellere:
 Hæc eadem iuuat ictericos, suspensaquæ collo,
 Illius radix scrophas nasci prohibebit.

S C H O L I A.

Illius species dicuntur) prima oxilaphaton Græcis &
 Latinis nominatur, officinæ lapatium acutum. Germani men-
 gelwurtz, grind wurtz, oder zitter wurtz dicunt. Secunda hor-
 ensis, priori dissimilis nō quidem in uniuersum, sed duntaxat in fo-
 ijs, quæ latiora sunt, & ob cultum teneriora: hoc rheubarbarum
 nonachorum est, quod pro uero Rheubarbarico minimè exhiben-
 dū, cōtra quorundā pharmacopolarū lucrosas imposturas: qui nisi
 ritū rheubarū in suis officinis exponūt, quod uelut, quū monacha-
 le sit, optimū uenditāt, uulgo minch reubarbar. Tertia syluestris,
 plantagin

plantagini fermè similis, quam uulgato nomine bonum uocamus
Hainricum, gūt Hainrich. Quarta, quæ gustu acorem planè resi-
pit, & Græcis Oxalidis appellatur, Germanicè saur ampffer.

Apozimate) Apoxima decoctum est herbarum, uel radi-
cum simul.

Cargarisetur) Ficticium à sono hoc uerbum est, & col-
luatur significat.

Et Ciliacos) de his dictum est.

DE LOLIO, Cap. 63.

DE lolio Galen. primo Alim. capit. 30. Dioscor. libr. 2. cap. 91.
Plin. lib. 22. cap. 25. ad finem.

FRumentis nocuū loliū Græcus uocat herbā,
Quam nostri dicunt uulgarī more nigellam.
Cancros emundat, pascentia uulnera curat:
Cum raphano modicoq; salis superaddita trita,
Zernas & lepras cura compescit eadem.
Sulphure cum uīno, purgamentisq; columbæ
Admisce lolium, semen quod lilia præbent,
His iungas, hæc cocta mero superaddita scrophis:
Sic scrophas spargit, sic apostemata rumpit,
Duricias alias emolliet hoc cataplasma.
Mulsa decocta cum uīno, thure, crocoq;
Apponas coxæ schiasis, quam uexat iniqua.
Parturiens mulier si se suffumiget illa,
Asseritur citius uentris deponere pondus:
Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;
Appo-

Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ,
Et per se tali multum prodesse probauî.

SCHOLIA.

FRumentis nocuam) Hinc Vergilius Bucolicorum Ae-
gloga quinta, infelix lolium nominat.

Vulgari more nigellam) Est enim uera nigella,
cuius Galen. meminit ad Patern. ciminum Aethiopicum, quod Cicut
uocamus, uulgò schwarzer coriander: Melancholium quoq; Græ-
cis nominatur.

Zernas & lepras) Zernam medici impetiginem uocant,
Cassius Felix.

DE CICUTA,

Cap. 64.

De Cicuta Serap. 288. ca-
pite 347. Dioscorides li-
bro 4. capite 77, & libro
5. capite 11. Plinius libro
11. capite 10. Galenus ad
Patern. cap. 77.

FRigida lætifere
uis noscitur es-
se cicuta,
Vnde necat gelidi
potantes more ue-
neni:

Qui perit hac herba, cutis eius fit maculosa,
Vnde

Vnde genus mortis ualet hoc per signa probari,
 Publica poena reis hæc esse solebat Athenis,
 Hac sumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
 Qualiter hoc fiat non æstimo dicere nostrum,
 Cū nil quod noceat, sed quod iuuat est referendū.
 Hac sumpta si quis mortī sit proximus herba,
 Forte merum tepidum bibat, euadetq; periculum:
 Sed quamuis potu solet hæc assumpta nocere,
 Magnificè tamen apposita solet illa iuuare.
 Aestiuas mirè iuuat epiphoras oculorum,
 Si frons contritis folijs sit operta uirentis:
 Vel si sint eius circumlita lumina succo,
 Hac q; pellūtur sacer ignis & herpeta mordax.
 Tradit Anaxilaus, si succo sæpius eius
 Virgo linat mammas, sibi cum turgescere primū
 Incipient, modicas semper, stantesq; manere.
 Lac contria uirens mammis superaddita siccet,
 Extinguit rumorē fluxum quoq; foeminis omnē.
 Si pectus trita cataplasma sæpius illa
 Argenti spumæ commiscens hanc, adipicq;
 Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ:
 Et per se tali multum prodesse probaui.
 Singula quid memorem? nocuū quēcunq; calorē
 Apposita trita poteris curare cicuta.

SCHOLIA.

F Rigida uis) *Constantinus in libro graduum, hanc calidā
 & siccam in tertio ordine limitat.*
 Publica poena) *Auxerunt cicuta famā Athenienses,
 succo*

succo eius ad mortem in publicis & capitalibus iudicijs utentes,
quæ alioqui indigna erat, & in omnium poetarum carminibus, sapi-
entiumq; scriptis abiecta.

Socrates fuit exanimatus) qua morte Socrates perie-
rit, scribit Laertius lib. 2. cap. de Socrate.

Forte merum tepidum) Cicutæ bezoar est forte vinum
si uomitio precedat, aut lac asini, seu absinthium cum pipere & ca-
storea. Vide Guanerium.

Epiphoras oculorum) Epiphora superinfusio rheuma-
tis est, descendens ad oculos cum inflammationem, Oribasio teste.

DE PIPERE, Cap. 6r.

DE Pipere Serap. aggreg. cap. 367. Galen. 8. simp. & ad Pa-
tern. cap. 205. Plin. lib. 12. cap. 7. Dioscor. lib. 2. cap. 148.

CArmine descriptis paucis uulgaribus herbis
Nunc species illas, quas iam cunctis propè notas
Vnus medendi fecit, tentabo referre,
Atq; prius piperis, quod notius ipsa coquina
Quam medicina facit, vires puto discutiendas.
Virtutis siccæ piper asseritur, calidæq;
Tertius esse gradus conceditur huic in utroq;
Tres sunt huic species, album, longumq; nigrumq;
Sed quia sunt geminæ medicis tantumodo notæ;
De specie nigra dicam quædam mihi nota.
Crudum uel coctum sumptum cum melle iugatum,
Vim digestiuam stomachi, iecorisq; iuuabit;
Morsus pestiferos curat, fastidia tollit,
Occurrit uarijs thoracis sæpe querelis:

K 2 Quodq;

Quodq; mouere solet frigus periodica febris
 Compescit, febris si sumitur ante tremorem,
 Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis:
 Cumq; mero tepido potatum, tormina sedat.
 Et scrophas reprimat, admixtum cum pice dura,
 Et superappositum, rectè quoq; iungitur illis.
 Quæ purgare solent oculos caligine dira,
 Admixtum nitro maculas cataplasmate delet:
 Vsti stercoreis humani cum puluere tritum,
 Vnà iunge piper, & sic superaddito cancris.
 Experti nihil utilius hoc puluere dicunt,
 Nemo potest omnes piperis describere uires.
 Namq; piper fermè medicamina cuncta requirunt,
 Antidotisq; solet preciosis pluribus addi,
 Hinc puto tam paucas laudes de simplici dictas.
 Innumeris, quod sit hoc dignum laude medelis.

S C H O L I A.

P Eriodica febris) *περιόδικη*. id est, interpellata, quæ ex fle-
 gmate fit, putrescente extra uenas, affligens omni die, salsa per
 sex horas quiescit.

D E P I R E T R O, Cap. 66.

De pyretro Serapius aggregat. capite 366. Dioscorides li. 3. ca-
 pite 79. Auicenna libro 2. capite 503. Galenus 8. simpl. cap. 71. &
 ad Patern. cap. 208. Auer. s. collig.

Est

E St pyretrum calidū, siccum quoq; quartus
in istis

Est gradus, excruciat dētes, si frigidus humor
Masticet hoc patiens, teneatq; diutius ore

Et iuuat admixto si gargarizetur aceto: (guam,

Hocq; modo tumidam reprimat de flegmate lin-

Sic uiam releuat humores pondere pressam.

Et multis alijs uicijs sic subuenit oris.

Non modicum prodest sumptū cū melle caducis,

Sicq; leuare solet morbum qui membra resoluit,

Suspensum collo pueris prodesse caducis

Dicitur, & solo succurrere fertur odore.

Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas

Ante febris motum, tollet minuerq; rigorem

Renum, sæpe grauem fugat unguem tale dolorē:

Miram sentit opem paralyticus inde perunctus,

Non leuiter manibus fuerit si sæpe fricatus.

Vngvine si totum corpus mulcebitur isto,

Largus per poros sudor procedit apertos,

Membrorum solet hæc quemuis curare stuporē,

Et corpus seruare potest a frigore tutum,

Et medicamento soluetur tetanus isto.

Tantundem prodest si tritum soluis oliuo,

Sicq; fricando locum quē uis medicare perungas.

SCHOLIA.

Membra resoluit paralytum innuit.

DE ZINGIBRE, Cap. 67.

De Zingibere Dioscor. li. 2. cap. 149. Constant. lib. de grad. cap.
de simpl. tertij gradus.

K ; Zingibe.

Z Ingiber atq; piper æquales in medicina
Dicunt, hac causa taceo de uiribus eius.

DE CIMINO,
Cap. 68.

De Cimino Serap. agg.
lib. cap. 187. Galen. 7. sim-
plic. cap. 59. & ad Pater-
nian. cap. 67. Auic. lib. 2.
cap. 140. Diosc. lib. 3. ca-
pite 61. & 62.

E Sseputāt me-
dici calidū sic
cūq; ciminū,
Tertius est illi gra-
dus in uiribus i-
stis:

Assumptum quocunq; modo depellere tradunt
Viscera uexantem uētum, stomachumq; grauātū,
Et digestiuum stomachi iecorisq; calorem
Excitat, & Veneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto stringere coctum.
Hoc orthopnoicis miram præstare medelam
Experti dicunt, cum pusca sæpius haustum.
Atq; uenenosis cum uino moribus ipsum
Præbet opem, tritumq; fabæ cum polline iuncto
Melle, repentē solet testes curare tumentes
Appositum, sistit cum pusca menstrua sumptum.
Dicunt

Dicunt pallentem dare mansum sæpe colorem.

S C H O L I A.

H Oc orthopnoicis) de orthopnoicis dictum est.
Cum pusca haustum) de pusca item.

DE GALANGA, Cap. 69.

De galanga Serap. lib. agg. cap. 312. Rases ad Alm. r. Constan. li
bro de Gradibus cap. de cal. & sic in tertio.

F Legmonē stomachi sumptū galanga resoluit,
Et si flegmaticus fuerit, corroborat ipsum:
Inclusum uentum sumptū fugat interiorū,
Vim digestiuā iuuat hoc, colicisq; medetur.
Oris non modicum mansum commendat odorē,
Augmentat sumptum Veneris, renumq; calorē.

S C H O L I A.

P Hlegmonem stomachi) φλεγμαται, cum tensione, in
flammati à sanguine, sunt abcessus.

DE ZEDOAR, Cap. 70.

De zedoaria Paul. Aeginet. ca. Zedoaria, Serap. aggre. ca. 172.
Auic. cap. de uiribus cordis, & 2 cano. cap. 719.

A Dprimē sumptū zedoar obstare uenenis
Affirmant, & reptiliū morsus leuat haustum:
Sūptū cōfortat stomachū, ructusq; sonātes
Commouet, & crebro fastidia reprimūt usu.
Antiquum stomachi dicunt curare dolorem,
Illud si patiens ieiuno mastice ore,
Et sic infectam sensim uoret ille saluam,
Lumbricos uentris depellere dicitur haustum:
Allia quem faciunt scetorem pellit ab ore,
Et nimium bibiti uini depellit odorem.

K 4 Scholia.

SCHOLIA.

Allia quem
faciunt) idē
facit ruta com
mesta inquit Nicolus
Flo.

DE GARIO-
philo, Cap. 71.

De Gariophilo Plini-
us libro 12. capite 7.
Constant. in lib. de gra-
dibus.

Gariophilum dicunt calidum siccūq; secūdo
Esse gradu, iecur & stomachū corroborat ip-
sum,

Et fermē cundis ualet interioribus haustum,
Vim digestiuam mirē iuuat, abstinet aluum:
Accendit Venerem, si drachmæ pondere tritum
Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti,
Vim memorem cerebri confortat sæpius haustū.

SCHOLIA.

Venerem cerebri) id est, memoriam.

DE CINNAMA, Cap. 72.

Plin. li. 6. cap. 29. Diosc. li. 1. cap. 11. Serap. cap. 166. Galen. lib. 7.
Simp. & idem de Alimentis, Auic. lib. 1. cap. 128.

Cina-

Cinares tres species dicuntur habere, sed harum
Est preciosa magis quæ plus subtilis habetur,

Et quæ plus mordet, mixta dulcedine linguam,
Humores stomachi siccant, corroborat ipsum:
Et facit acceptas ut digerat ocyus escas,
Sumptum curat hepar, lotiumque & mēstrua purgat:
Humida tussis eo sedabitur, atque catharrus,
Hydropisis specie cui præbent tympana nomē,
Sumptum non modicum reprimat, renumque dolorē.
Reptilium morsus curat si iungitur illis,
Quæ curant oculos, humores siccant aquosos.
Si bene contritum foti miscetur aceto,
Liberat oppositum tetra lentigine uultum:
Sicque iuuat morbum, qui ducit ab impete nomen.
Grossa magis species fluxum hæmorrhoidarum
Stringit, aqua gelida bene si contrita bibatur,
Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit,
De specie geminas hæc querit potio drachmas.

SCHOLIA.

Tympana nomen) Hydropisis tres sunt species, ὑποσάπ
xx, id est, subtercuti: τυμπανίτης, quæ siccam sonat, aut vento
sam: ἀσπίτης, aquosa.

Tetra lentigine) Lentigo in facie maculas præbet, lentis in
star: has Celsus lenticulas nominat.

Ab impete nomen) impetiginē intelligit, quæ cutis est sc
datio, hinc inde serpens, de qua Serenus Samonicus in suo de omni
um morborum cura volumine sic ait:

K s Si uero

Si uerò uitium est, quod ducit ab impete nomen,
 Hoc matutina poteris cohibere salua:
 Seu folio platani, quod mansum mane uorabis.

DE COSTO, Cap. 73.

De Costo Galenus 7. Simpl. ca. 43. Aeginet 1 cap. 69. Auic. libro
 2. capite de Costo, Auerr. 5. collig Serapius libro aggregat. capite
 3. 8. Diosc. lib 1. cap. 15.

Costi sūt gemine species, grauis una rubēsque
 Est, & amara nimis, hæc Indica dicitur esse,
 Altera uerò leuis, nec amara, colore sub alba
 Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinæ
 Urinas purgant, & eis obstantia pellunt:
 Splen curant plenè, laterisque fugare dolorem
 Dicunt, cum uino tepido si sumpserit æger.
 Menstrua purgabunt si se suffumiget illis
 Fœmina, sic etiam uulvæ sedare dolorem
 Dicunt, aut ex his sibi si pessaria subdat.
 Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultum,
 Si tritis cum melle linas: Veneremque mouere
 Dicuntur, si sint cum mulsa sumpta tepenti.
 Ex oleo costum quo coxeris, illine quemuis,
 Ante febris typum reddes à frigore tutum.
 Subuenit hoc schias, mēbrisque stupētibus unguē,
 Antiquum uulnus citò purgat puluis eorum.

SCHOLIA.

Febri typum) Typus est accidens febrium interpola-
 rum, communicans secundum aduentum, non secundum mo-
 ram uel recessum, indicans usum materia calida sit uel frigi-
 da: lege medicorum Epiphaniam.

Despica

E Sse gradu primo calidam, siccamq; periti
 Testantur, spicā quæ dicitur Indica nardus:
 Confortat potata iecur, stomachiq; dolores
 Mirigat, & renes illius apozima purgat:
 Vesicam iuuat, urinas & menstrua pellit,
 Ictericis prodest, nocuisq; humoribus obstat.
 Quos caput ad pectus transmittit, sæpe per uiam
 Puncturas aufert, & morsus interiorum:
 In stomacho clausum solet hausta repellere uentū,
 Matricis nimium restringit subdita fluxum:
 Cum gelida si detur aqua, sedare tremorem
 Dicitur hæc cordis, & nausea sistitur inde.
 Excitat hæc Venerem cum cepe sumpta liquore,
 Duricias stericas elixatura resoluit,
 Eius fomento per partes inferiores,
 Lumina si tepida foueantur sæpius illa,
 Affirmant acri prurigine libera reddi
 Palpebræq; pili bene confortantur eadem.
 Est Nardi species, quæ Celtica spica uocatur,
 Celtarum tantum quæ nascitur in regione,
 Omnia quæ nardus ualet Indica dicitur ista
 Posse, licet uires uideatur habere minores.

SCHOLIA.

Quæ dicitur Celtica id est, Iberica.

DE THVRE, Cap. 75.

De thure Serap. li. 288. ca. 178. Galen. 7. Simp. cap. 77. & ad Pa
 tern. cap. 275. Diosc. lib. 1. cap. 72, & 73.

Thus

THus calidū siccūq; gradu dīxere secūdo,
Lumina clarificat lachrimo si soluitur oui:
Contritum uel fœmineo cum lacte tepenti,
Acri cum uīno tritum pice, lacteq; mixtis
Vulnera præcipue curare recentia dicunt,
Pingui porcino mixtum medicabitur ustis.
At mixtum melli panaricia decutit unguis,
Thus bene contritum, uīnoq; tepente solutum,
Affirmant aurī multum prodesse dolenti.
Tritum cum creta Cīmolea, sicq; rosato
Permixtum, mammas dicunt curare tumentes.
Nil credunt hæmophthīsicis magis auxiliari.
Admixto uīno si sumatur, uel aceto
Thus cum lacte terens muliebri si superaddas,
Vlceribus fieri quæ sæpe uidentur in ano,
Aut alio quocunque loco, medicabitur illis.
Huic aloe iungens, lachrimamq; albuminis oui,
Sic ut sit spissum, sectæ superaddito uenæ,
Aut his uulneribus nimio quæ sanguine manāt,
Nec soluas, nisi comperias diuisa coisse.
Si sit opus, medicamen idem superadde priori,
Donec firmari ualeat solidata cicatrix,
Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
Vim memorem cerebri proprio confortat odore,
Origano inunctum si quis commasticet ipsum,
Humores capitis nocuos per sputa repellit:
Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam,
Anseris aut anatis mixta pinguedine thuri,
Fit cataplasma ualens membris quæ læserit ignis.

Schoe

SCHOLIA.

L Achrimo oui) albumine.

Panaritia decurrit) Panaricium apostema calidum est, accidens plerūq; in summitate alicuius digitorum manus in latere unguis, cum intenso dolor & uigilijs: sic *Valesc. lib. 7. cap. 42.*

Creta cimolæa) creta alba, quæ ad nos ex Sardinia defertur. *Vide Plin. lib. 37. cap. 18. & Serap. lib. agg. cap. 406.*

Huic aloë iungen) sde aloë sequitur.

DE ALOE, Cap. 76.

DE aloë *Auic. cano. 2. ca. 66. Galē. 7. simp. de ingen. sanit. cap. 11. & li de sequela potent. animæ, cap. 2. & lib. de cat. har. cap. 1. Dioscor. lib. 3. cap. 23. Serap. cap. 201.*

Sunt aloë species geminæ, quæ subrubet, & quæ
 Intus sicut hepar, cū frangitur, hæc heparæa
 Dicitur, & magnas habet in medicamine uires.
 Vilior est piceo, quæ fracto colore uidetur,
 Flegmate mūdificat stomachū, caput articulosq;
 Leuiter humorem nocuum purgando per aluum
 Ictericos purgat, iecoris iuuat interiora:
 Vulnus quoq; recēs putredine purgat ab omni,
 Illius iniectus puluis, siccandoq; sanat:
 Ventris præcipuè dicunt & testiculorum
 Vulnura curari, uel ulcera puluere tali.
 Si soluatur aqua iuuat apostema labrorum,
 Et uaris super appositum, nec non oculorum
 Liuoremq; fugat sic circa lumina factum,
 Acri cum uino miscens, oleoq; rosato

Vnge

Vnge dolens caput & frontem, mireq; iuuabit,
 Vnguine pruritus sedabitur hoc oculorum.
 Cum uino bene contritum, cataplasmaq; factum
 Confortat, retinetq; pilos quoscunq; cadentes.
 Linguae, gingiuis, uicis quoq; subuenit oris,
 Si refricetur eo cum uino melleque trito.
 Hoc sumptum per se uentrem non soluit acutè,
 Esse tamen stomachi putat Oribasius aptum,
 Cum laedant illum soluentia cætera uentrem:
 Illius geminas cum mulla sumere drachmas,
 Idem præcepit cholera sic, flegmaque purgat:
 Vnaqua; die post cœnam sumere dixit,
 Vtile tres eius pillulas binas ué uirentis
 Cum succo caulis formatas, ut faba grossas
 Aut cicer: humores nocuos cum stercore purgat,
 Non corrumpendo stomachũ nec uim faciendo.
 Purgatus pillulis fuerit qui sæpius istis,
 Vix unquam capitis uexabitur ipse dolore.
 Et nihil est oculis, mihi crede, salubrius istis:
 Si uerò duram uis soluere largius aluum,
 Partibus est geminis pars admiscenda terendo,
 Vna diagridij, sic apta solutio fiet.

S C H O L I A.

C Vm lædunt illum soluen.) Vnde Galenus 6. de
 simp. cap. 23. aloen præ omnibus simplic. stomacho accõmo
 datam atq; utilem scribit: quam cantilenam & Plinius ro-
 borat lib. 27. cap. 4.

Vna diagridij) Diagridium scammoniũ est, suis correctiuis
 limitatum.

De

DE HERBA QVADAM

exotica, cuius nomen mulier
est amara, D. Georgij
Pictorij locus.

H Erbarum uires descripsit carmine Macer,
Ac dotes herbis dixit inesse bonas,
Omnibus ast utilē tacuit, si procul ab hortis
Plantetur, uel agris, procul & a domibus.
Hanc, lector, recto mulierem nomine dicunt
Vipperea lingua, uipperijscq; labris,
Radicem fert ipsa nigram, quæ foetet ut hircus,
Quæq; assam foedam uincit odore suo,
Candicat & folio, ultra dum toruē tuetur,
Et florem profert rerq; quaterq; nigrum,
Fructus dat toruos, & pessima semina talis,
Quæ possunt multis damna referre bonis,
Vt sunt coniunctos odio disiungere fratres,
Lingua seu truci findere amicicias
Et facere inuisos genitori garrula natos,
Acuere & dentes semper in excidium,
Spargere gliscentes rixas, milleq; nocendi
Fraudes atq; dolos spargere uippereos.
Sextus huic herbæ legitur gradus esse coloris,
Septimus in sicco, toxica sic superat.
Eruere ex terra hæc magni est mihi crede laboris,
Atq; uirum cordis postulat istud opus.
Hæc etenim claua saltem, seu fust, flagello,
Bacillo aut trunco est, effodienda tibi.

Irriguum

Irriguum petit ipsa locum quo crescere possit,
Aut quod plantari cum ratione queat.
Hinc igitur Rheni, non ripas occupet istaec,
Sed medium, sacco uel medicante bono:
Alsa potetur, potetur Danubioq;
Proferat ut florem plantula rectè suum:
Hanc tibi descripsi uiridem, ut florescere in horto
Permittas nunquam Lector amice tuo.

Elenchus

161
**E L E N C H V S O M
N I V M Q V A E I N H O C M A C R I**

uolumine continentur, ex quo uel citra pul-
uerem quisque singularum herbarum
uirtutes addiscet.

A R T H E M I S I A, folio i.

Menses trahit,
Abortiuum pellit,
Matricis duritiem soluit,
Vrinam prouocat,
Lapides proscribit,
Ictericos curat,
Strumis medetur,
Oppij bezoar est,
Venenatis auxiliatur,
Morsus ferarum pellit,
Aduersus rubetas ualet,
Pro stomacho est,
Præcordia sanat.

A B R O T O N V M, fol. 4.

Neruos confortat,
Pectus mundificat,
Dispnoicis ualet,
Tussim repellit,
Lumbos roborat,
Matrici est proficuum,
Vrinam mundificat,

L Contra

Contra schiasim ualet,
 Menfes impeditos soluit,
 Serpentes fugat,
 Februm accelsiones sedat,
 Lumbricos eiicit,
 Oculis collyrium est,
 Stirpes infixas extrahit,
 Venerem excitat.

AB S I N T H I V M, folio 7.

Stomachi robur est,
 Lumbricos necat,
 Aluum mollit,
 Vrinam prouocat,
 Menstrua ducit,
 Fastidium ablegat,
 Pectus lenit,
 Culicum fuga est,
 Ictero subuenit:
 Pro hepate est
 Et splene,
 Fungis est bezoar
 Et cicuta,
 Moribus uenenatis subuenit,
 Oculos clarificar,
 Suggillatis prodest,
 Auditum reuocat,
 Subuenit anginæ,
 Vulnera sanat,

Etul-

Et ulcera,
Pruritus compescit,
Nauseam tollit marinam,
Inguinis tumori utilis est,
Somnum præstat,
Grines denigrat,
Tineas pellit,
Ranam sub linguam sedat,
Liuorem alterat,
Aurium sonitum depellit,
Splenis duritiem mollit,
Mures arcer.

VERTICA, folio 12.

Ictericos subleuat,
Tussim sedat,
Ventris tumori prodest,
Vulnera purgat,
Canis morsui medetur,
Cancrum & parotidas iuuat,
Luxata reponit,
Splenis tumorem lenit,
Podagram mitigat,
Ex naribus cruorem elicit,
Ex naribus fluxum tollit,
Menses trahit,
Matricem occlusam aperit,
Venerem incitat,

L 2 Pleureff

Pleuresi auxiliatur,
 Vrinam cit,
 Aluum astrictam mollit,
 Astringit uuulam,
 Sudorem prouocat,
 Quadrupedes ad coitum angit,
 Capillorum casum impedit.

A L L I V M, fol. 16.

Ictus serpentis sanat,
 Odore uermes abiguntur,
 Vermes & tineas proscribit,
 Vesicæ prodest,
 Secundas expellit,
 Pulmonem roborat,
 Hydropicis subuenit,
 Et nephreticis,
 Item ictericis:
 Aluum astrictam mollit,
 Capitis dolori prodest,
 Et aurium passionibus
 Et tussi:
 Suspiria tollit,
 Clarificat uocem,
 Tenasmonem pellit,
 Aquas corrigit.

P L A N T A G O, folio 17.

Vlcera humida siccat,

Ventrem

Ventrem restringit,
 Et diasintheriam:
 Scrophas dissoluit,
 Hydropim fugat,
 Erasthma,
 Epilepsiam quoq:
 Alcolam curat,
 Aurium pus elicit,
 Sacrum extinguit ignem,
 Hæmophthilicis dat sanitatem,
 Et phtisicis.
 Drasinther. stringit.
 Collyrium est,
 Gingiuas curat,
 Dentium dolorem reprimit.
 Menses impedit,
 Renibus confert,
 Scrophas incidit,
 Febrium accessiones impedit:
 Fistulis medetur,
 Lumbricos necat,
 Parotidas abigit,
 Fessum restituit,
 Vesicæ prodest.

R V T A,

folio 21.

Stomachum roborat,
 Expellit partus,

L 3 Venerem

Venerem coercet,
 Tussim profligat,
 Menstrua purgat,
 Tormina inhibet,
 Pulmonem iuuat,
 Costarum morbo auxiliatur,
 Schiāsi quoq;
 Lumbricos necat,
 Hydropisim curat,
 Et oculos caligantes,
 Capitisq; dolorem,
 Et aurium.
 Sacrum extinguit ignem,
 Acherpetam:
 Acoras quoq; lenit,
 Et narium ulcera.
 Obstat ebrietati,
 Mithridaticum est,
 Mustale sanat ictum.
 Cholon emendat,
 Et testes tumentes,
 Diapeganon est.
 Extenuat bilem,
 Ventrem lenit,
 Et digestionem roborat.

A P I V M, fol. 27.
 Oculos tumefactos curat,
 Et mammas tumentes:

Ardorem

Ardorem stomachi sedat,
 Ventos carminat,
 Vrinam prouocat,
 Veneno resistit,
 Tussim compescit,
 Ventrem fluentem impedit,
 Et uomitum,
 Amissum colorem reparat,
 Febris rigorem sedat,
 Hydropis & splenis tumiditatem
 iuuat,
 Lentiginem abijcit,
 Et ulcera mundificat.

M A L V A, folio 29.

Vulnera purgat,
 Scrophas incidit,
 Matricis tumorem lenit,
 Neros indig. relaxat,
 Apostem. dura rumpit.
 Diasinther medetur,
 Secundas pellit,
 Hamophthoicis prodest,
 Lapides frangit,
 Deformes maculas emendat,
 Venenis obsistit,
 Caua uulnera replet,
 Combustioni ualet.

L 4 Anetum

Lacaugēt,
 Stomacho proficuum est,
 Nauseam sedat,
 Vrinam elicit,
 Matrici utilis est,
 Tormina secludit,
 Digestionem procurat,
 Viliū lādit,
 Genitale claudit iter.
 Vuam siccāt,
 Corrosiuū est,
 Vulnera curat,
 Singultum proscindit,
 Oculorum tollit feruorem,
 Hæmorrhoidas mitigat,
 Et condylomata,
 Cephaleam domat,
 Et neruos indignatos relaxat.

B E T O N I C A, folio 34.

Lapides eijcit,
 Vrinās cit,
 Sputo sanguinis medetur,
 Et hydropicis.
 Oculos lāsos rectificat,
 Et aures:

Hemphecos

Hemphecos restituit,
 Tussim iuuat,
 Suspiria sedat,
 Et stomachi dolores.
 Mouet aluum,
 Vulnera curat,
 Capitis fracturæ subuenit,
 Lachrimas restringit,
 Caliginem proscindit,
 Oculos clarificat,
 Vomicam sanat,
 Spleni iecoriq; prodest,
 Renes purgat,
 Quotidianam impedit,
 Vomitiuum est,
 Ruptos consolidat,
 Contra uenena est.
 Icterus sanat,
 Et menstrua mundificat,
 Digestionem confortat,
 Contra serpentes est,
 Atq; liuorem depellit.

S A B I N A, folio 18.

Vulnera siccant,
 Anthraces curant,
 Cit menstrua,
 Embrion, mort, excludit.

L ̄ Cutem

E L E N C H V S.

Cutem lenit.

Vertiginem sedat.

P O R R V M, folio 39.

Contra sanguinis expuition.

Flux. sang. nar. compescit,

Contractas curat matr.

Fœcundas reddit,

Vlcera mundificat,

Pectus item,

Et tussim:

Vocem clarificat,

Ventre stringit,

Morsui serpentis auxiliatur.

Tussim antiquam curat,

Et pulmoniacos,

Auribus prodest,

Esui fungorum obstat,

Cephalææ prodest,

Lumbis similiter.

Fracturas solidat,

Nervos indignatos relaxat,

Ebrietati resistit,

Et duram remollit aluum.

C H A M O M I L L A, folio 41.

Vrinam prouocat,

Lapidem vesicæ frangit,

Menstrua purgat,

Tormint

Tormina sedat,
 Stomachi inflationes tollit,
 Ictericis prodest,
 Iecur confortat,
 Pellit abortum.
 Accessionem febris impedit,
 Hippocondria suspens. purgat,
 Pestiferos morsus tollit,
 Lienem mundificat,
 Aegilopas curat,
 Anathemata proscribit.

N E P T A, folio 45.

Frigora febris tollit,
 Schiasim proscribit,
 Menstrua purgat,
 Elephantiasi prodest,
 Serpentum morsus aufert,
 Lumbricos necat,
 Purgat ictericos,
 Et asthmaticos,
 Pleuresim quoq.
 Vibices cicatricum tollit,
 Serpentes fugat,
 Singultum proscribit,
 Et Venerem.

P V L E G I V M, folio 47.

Abortum facit,
 Menses elicit,

Et se-

Et secundas:
 Contractis succurrit,
 Sputum faciliat,
 Nauseam curat,
 Melancholiam proscindit.
 Morsui serpentum subuenit,
 Sincopi prodest.
 Gingiuas confirmat,
 Podagram sedat,
 Papulas tollit,
 Spleneticis auxiliatur.
 Contra pruritus est,
 Tussim compescit,
 Vrinam cit,
 Venerem stimulat,
 Pulmonem & iecur roborat,
 Lac mammis auget,
 Atq; morsus caninos sanat.

FOENICVLVM, folio 50.

Venenis resistit,
 Oculos clarificat,
 Aurium uermes necat,
 Renibus prodest,
 Et hydropicis.
 Lac auget,
 Nephreticos subleuat,
 Menses resoluit,

Nauseam

Nauseam sedat,
 Feruorem stomachi tollit,
 Virgæ uirili prodest,
 Venerem incitat,
 Pleuresi conducit.

ACIDVLA, folio 52.

Tollit fastidium,
 Sacrum compescit ignem,
 Phagedenis prodest,
 Et combustioni.
 Capitis dolori subuenit,
 Cephelargiæ item:
 Ventrîs fluxus sedat,
 Et menses nimios:
 Lumbricos pellit,
 Visum confortat,
 Venenis obstat,
 Et scorpionis ictui:
 Auditum confortat,
 Lemnas oculorum soluit.

P O R T V L A C A, fol. 55.

Causonidi ualer,
 Et stomacho,
 Lenit calorem,
 Fluxum restringit,

Hæmodiam

Hæmodiam soluit,
Solis calorem lenit,
Ventrem emollit,
Expuentibus sang. prodest.

LACTUCA, folio 17.

Calorem extinguit,
Somnifera est,
Aluum soluit,
Somnia uana compescit,
Alui fluxum compescit,
Lac auget, &
Oculis prodest.

ROSA, folio 50.

Sacrum compescit ignem,
Præcordia sanat,
Menses impedit,
Collyria præbet,
Alcolam sanat,
Omni feruorem sedat,
Ventrem mollit,
Capitis feruorem tollit,
Vulnera replet,
Combustionem curat,
Dentium dolorem mitigat,
Palpebras rectificat,

Pruri

Pruritus tollit,
Oleum rosarum præbet.

LILIVM, folio 61.

Virus arcet,
Duricas stericas mollit,
Nervi induratos item:
Morsus serpent. curat,
Fungis bezoar est.
Claves pedum sanat,
Pilos reddit,
Ventre purgat,
Et menses.
Nervi præcisi medetur,
Plagas siccant,
Cicatrices inducit,
Rugas erugat,
Lichenas & furfur emendat,
Sudorem elicit, &
Tumorem maturat.

SATVREGIA, folio 62.

Urinam prouocat,
Et abortiuum:
Pectus mundificat,
Tormenta sedat,
Lethargum prescribit,
Prægnant.

Prægnantibus obest,
Nauseam sedat, &
Venerem parit.

S A L V I A, folio 67.

Pellit abortiuum,
Menses purgat,
Contra uenena est:
Sanguinem sistit,
Compescit Venerem,
Laterisq; dolorem:
Pueritus uulvæ curat,
Virgæq; uirilis, &
Capillos tingit.

L I G V S T I C V M, folio 67.

Stomachi uentos sedat,
Digestionem procurat,
Urinas mouet,
Menstrua purgat,
Venen. mors. prodest,
Et colicis.
Pepticam confortat uirtutem,
Oculos lædit item.

O S T R V C I V M, folio 69.

Iecori prodest,
Ictericos iuuat,

Et splē-

E L E N C H V S.

Conuiuas exhilarat.

SINAPI, folio 86

Humores incidit,
Adurit cutem,
Commouet aluum,
Confringit lapides,
Vrinam cit:
Oris collutio est,
Sternutamentum est,
Stomachum confortat,
Suspiria sedat,
Morsum serpentis curat.
Contra fungos est,
Tussim sanat,
Et pthysim.
Vesicatorium est,
Schiasis prodest,
Iecur roborat.
Sinapisimus est,
De sinapi uinum conficitur,
Et oleum.
Dentes dolorosos curat,
Vocem reddit sonoram,
Scrophas dispergit,
Caducos iuuat,
Et matricem.
Læthargum abigit,
Alopeciae medetur,
Et lepræ,

M s Atq;

Atq; periodicam fugat febrem.

C A V L I S. folio 90

Vulnēra sanat,
 Et cancos,
 Podagram item,
 Fistulas quoq;
 Luxata iuuat,
 Tumorem tollit,
 Caliginem abigit,
 Auget lac,
 Stomachum roborat,
 Digerit escas,
 Aluum impedit,
 Splenem reprimi,
 Febris ardorem sedat,
 Lepram nubilat,
 Crines detinet,
 Lateris dolorem lenit,
 Vermes pellit,
 Claram reddit uocem,
 Purgat caput,
 Et ebrietatis est bezoar.

P A S T I N A C A, folio 94

Lumbos iuuat,
 Et iecur,

Asthmat

Asthmaticos item,
 Ventremq; fluentem:
 Testium ablegat tumorem,
 Accendit Venerem,
 Dentibus prodest,
 Scorpionis medetur ictui, &
 Molæ subuenit.

O R I G A N V M, folio 96

Venenis bezōar est,
 Hydropicos curat,
 Melancholicos purgat,
 Tussim repellit,
 Pruritus & acoras tollit,
 Iuuat ictericos,
 Vuulam curat,
 Oris ulcera item.
 Aurium dolori medetur,
 Stomachi morsum sedat,
 Membris contusis utilis.
 Lumbricos prouocat,
 Dentis cruciatum lenit,
 Sudorem prouocat,
 Et coxis prodest.

S E R P I L L V M. folio 98

Capitis dolorem sedat,

Serpentes

Serpentes effugat:
 Prouocat urinas,
 Compescit tormina,
 Splenem iuuat,
 Spurum cruentum tollit,
 Iecoris sedat dolorem,
 Et menstrua ducit.

V I O L A,

folio

155

Inflammationes tollit,
 Capitis grauedinem proscindit,
 Anginæ medicatur,
 Et caducis.
 Inflammatos oculos sanat,
 Caput ulcero sum item.
 Matrici prodest,
 Ragadias ani profligat,
 Menstrua purgat,
 Podagram lenit,
 Cholera euacuat,
 Et tussim infantum.
 Caput infrigidat,
 Lumbricos necat,
 Capitis furfur tollit,
 Vocem reparat,
 Et sanguis fluxum sistit.

Aristo.

Et spleneticos.
 Sclyrosim sanat,
 Lapidés frangit,
 Lotium mouet,
 Tussim sedat,
 Orthopnoicis subuenit,
 Depellit abortum:
 Menstrua cit,
 Lepream emendat,
 Et quasuis pustulas, &
 Sternutare facit.

C A E R I F O L I V N, folio 70

Cancris medetur,
 Lateris dolori quoq;
 Pituitam soluit,
 Lumbricos necat,
 Vrinas mouet,
 Parotidas curat,
 Vomitus compescit, &
 Vertiginem fugat.

A T R I P L E X. folio 71

Aluum ducit,
 Clauis medetur,
 Scabros ungués curat,
 Sacrum extinguit ignem,

M Pod-

Podagram sanat,
Et icterum tollit.

C O R I A N D R V M, folio 73

Lumbricos expellit,
Et tineas,
Testium tumiditatem iuuat,
Ventre cohibet,
Sacrum ignem sanat,
Calorem omnem extinguit,
Scrophas dissoluit,
Febrem arcet,
Et menstrua tardat.

N A S T V R T I V M, folio 75

Venerem coerces,
Anthracem curat,
Et furunculos:
Crines retinet,
Dentis dolorem mitigat,
Depellit abortum,
Vermes depellit,
Serpentes odore fugat.
Splenem reprimit,
Schiasi medetur,
Et lichenis,
Capitisq; pruritui,

Pectoris

E L E N C H V S.

179

Pectoris angorem tollit.
Aluum mollificat,
Et tussim sanat.

ERVCA, folio 77

Vrinam mouet,
Tussim repellit,
Maculas cutis tollit,
Et lentigines.
Ossa fracta emendat,
Pestiferos ictus quoq.
Contra uerbera est,
Venerem stimulat.

PAPAUER, folio 79

Somnum inducit,
Ventre stringit,
Menses retinet,
Tussim compescit,
Lethargum infert,
Fauces curat,
Sacrum exstinguit ignem,
Gutturis asperitatem lenit,
Rheumata siccant,
Oppium præbet,
Capitis dolorem sedat:
Aurium dolorem compescit, &

M . . . . . Pod-

Podagram mitigat.

C E P E,

folio

82

Sitim facit,
 Cholericis obest,
 Pulchrum facit colorem,
 Somnum inducit.
 Aluum trahit,
 Morsum curat canis,
 Et anguis.
 Auribus prodest,
 Linguam reparat,
 Caput purgat,
 Calles pedum soluit,
 Dentibus conuenit,
 Dyssenteriam curat,
 Capillos reddit
 Oris foetorem proscibit,
 Fastidia tollit,
 Oculos iuuat,
 Et maculas proscindit.

B V G L O S S V S,

folio

84

Choleram purgat,
 Et cardiacam,
 Et pulmonem:
 Schias medetur, &

Conuiuas

E L E N C H V S.

ARISTOLOCHIA,

folio

189
102

Pestiferos morsus curat,
Secundas trahit,
Asthmaticis prodest,
Pleuresim sanat,
Vulnera purgat,
Dentes item:
Febres fugat,
Et spasmus:
Podagram lenit,
Ac morbum caducum.
Dæmonia fugat,
Et fistulas,
Ac singultum:
Concipere mares facit,
Trita pisces necat.

MARRUBIVM,

folio

105

Phthisicos iuuat,
Pectus sanat,
Asthmaticos item,
Tussientes quoq;
Partus accelerat,
Atq; secundas.
Vulnera purgat,
Pleuresim sedat,
Visum roborat,

N

Et

Et ictericos.
 Aurium dolori subuenit:
 Sed uesicæ obest,
 Et renibus.

I R I S,

folio

106

Tussim sedat,
 Soporem præbet,
 Præcordia mundificat,
 Choleram proscribit,
 Et tormina,
 Item uenena.
 Menses cit,
 Matricem mollificat,
 Schiasî prodest,
 Fistulas curat,
 Vulnera siccant,
 Epidermida inducit,
 Caliginem abigit,
 Et papulas.

E N V L A,

folio

109

Menses ducit,
 Vrinam & abortum:
 Ventrem lenit,
 Et ichiasim.
 Nephreticis medetur,

Et tuss

Et tussi,
 Spiritum item uix trahentibus,
 Et rupsis prodest.

H Y S O P V S, folio 40

Catharrum sanat,
 Et raucedinem:
 Et pulmoni prodest,
 Lumbricos necat,
 Aluum mollit.
 Vultum colorat,
 Phlegma educit,
 Tumorem splenis sanat,
 Hydropicis auxiliatur,
 Præcordia relaxat,
 Dentium dolorem mitigat,
 Aurium tinnitum soluit.

A S A R V M, folio 41

Prouocat urinam,
 Et menstrua:
 Hydropicos iuuat,
 Et schiasim.
 Icterus pellit,
 Vomitus facit.

M E N T A, folio 42
 Confortat stomachum,
 Vomitus

Vomitum compescit,
 Lumbricos expellit,
 Testibus prodest,
 Lac soluit concretum.
 Auris dolorem sedat,
 Partum accelerat,
 Canis morsum sanat,
 Hæmophthificis prodest,
 Conceptionem impedit,
 Et putredinem casei uetat.

C I P E R V S,

folio

116

Calculus pellit,
 Et abortum:
 Lienem extenuat,
 Corpus roborat,
 Intertriginem curat,
 Vulnere purgat,
 Oris ulcera sanat,
 Stomachum confortat,
 Et hydropicos.

P A E O N I A,

folio

117

Splen & iecur confortat,
 Fluxum alui impedit,
 Scorhosim deponit,
 Infantis calculum ejicit,

Nephreti-

E L E N C H V S.

77

Nephreticos sanat,
Et ictericos,
Etcaducos.
Menses impedit,
Et steriles purgat.

B O R A G O. folio

78

Apes fouet,
Apes retinet,
Ictibus apum ualet,
Et araneorum.
Strumas deponit,
Dysentericos curat,
Et ciliacos,
Etiam asthmaticos
Canis morsum sedat,
Dentes curat,
Et oculos clarificat.

S E N E C I O, folio

79

Tumori ualet testium,
Nervos & uulnera curat,
Ictericis prodest,
Et morbis uesicæ,
Et cordis uicijs.
Tormina sedat,
Strumas dissoluit,

N , Et

Et dentibus subuenit.

CHELIDONIA, folio 123
 Oculis medicatur,
 Et ictericis,
 Dentium dolorem tollit,
 Maculasq; abstergit.

CENTAVREA, folio 124
 Plagas conglutinat,
 Schiassi subuenit,
 Et neruis.
 Menses trahit,
 Aluum ducit,
 Oculos clarificat.

COLVBRINA, folio 125
 Venena fugat,
 A serpentibus tuetur,
 Aurium dolorem lenit,
 Polypum abigit,
 Et cancrum,
 Oculorum caliginem item.
 Abortum pellit,
 Tussim sedat,
 Et catharrum.
 Sanguinem spuentib. conuenit,
 Venerem

Venerem mouet,
Phagedenica mundat,
Et fistulas, &
Pernioni medetur.

I S A T I S, folio 129

Vulnera glutinat,
Sacro igni prodest,
Et tumorem sedat.

HELLEBORVS, folio 128

Pellit abortum,
Sternutatorium est,
Lumina purgat,
Mures necat,
Et muscas.
Vomitum facit,
Vertiginem pellit,
Melancholicis conducit,
Et lymphaticis,
Hydropicis item.
Lepram mundat,
Termina sanat,
Et schiasm.
Febris prodest,
Et tetano,

N 4 Helle-

Infanis conuenit,
 Et podagræ,
 Hydropicis quoq̃,
 Item paralyticis:
 Phlegma proſcribit,
 Et caliginem.
 Fiſtulas mundat,
 Et menſes:
 Depellit abortum,
 Auditum reddit,
 Emendat lepras,
 Dentium dolorem ſedat.

V E R B E N A, folio 133.

Iuuat ictericos,
 Morſus curat,
 Oris ulcera ſanat,
 Venenis nocet,
 Febres curat,
 Conuiuias hilarat.
 An æger moriatur indicat:
 Capiti prodeſt,
 Et pectori, atq̃ pulmoni,
 Pthiſi quoq̃.
 Parotidas diſſoluit,
 Calculum frangit,
 Impetrare

E L E N C H V S.

199

Impetrare facit,
Amicitias conciliat.

G A M A N D R E A, folio 137

Tussim edetur,
Splen siccat,
Menstrua purgat,
Hydropicis subuenit,
Morsus sanat,
Vulnera mundat,
Caliginem pellit,
Et frigus.

I V S Q V I A M V S, folio 137

Podagram lenit,
Aurium uermes necat,
Dentis dolorem mitigat,
Compescit rheuma.
Menses impedit,
Hæmophthificis prodest,
Tumorem testium sedat,
Et mammarum,
Maniam præstat.

M A L V A, folio 139

Vesicæ medicatur,
N s Vul-

Vulnus sanat,
 Dentes dolorosos lenit,
 Venerem stimulat,
 Mammæ curat,
 Abortum parit,
 Aegilopas pellit,
 Puncturas apum sedat,
 Acoras item,
 Et capitis furfur,
 Ac sacrum ignem.
 Matrici prodest,
 Et intestinis.

P A R A T E L L A, folio 142

Stomachum confortat,
 Ventrem impedit,
 Scabiem curat,
 Scrophas compescit,
 Et parotidas,
 Vuulam item,
 Et dentis dolorem.
 Dysentericos curat,
 Et coeliacos,
 Aurium etiam dolorem.
 Splenis tumorem soluit,
 Menses sistit,
 Lapides expellit,
 Et scrophas impedit.

Lolium

F L E N C H V S. 195
L O L I V M, folio 144

Cancros emundat,
Vulnera curat,
Zernas & lepras item:
Scrophas spargit,
Schiasim curat,
Partus accelerat,
Atq; podagras lenit.

C I C V T A, folio 145

Necat,
Epiphoras oculorum sanat,
Sacrum pellit ignem,
Mammas extenuat,
Venerem extinguit,
Et podagram.

P I P E R, folio 147

Digestionem confortat,
Morsus curat,
Et pectus.
Febres compescit,
Tormina sedat,
Scrophas reprimi,
Caliginem depellit,
Maculas delet,

Cancro

Cancro medetur.

PYRETRVM, folio 148

Dentes curat,
Et ranulam sub lingua,
Et uquam,
Caducos eleuat,
Paralyfi medetur,
Febris rigorem tollit,
Sudorem prouocat,
Et tetanum curat.

ZINGIBER, folio 149

Ea curat quæ piper.

CIMINVM, folio 150
Ventos carminat,
Digestionem procurat,
Venerem sedat,
Ventre stringit,
Orthopnoicis prodest,
Morsus curat,
Testes curat,
Et menstrua.

GALANGA, folio 151
Flegmones dissoluit,

Stoma-

E L E N C H V S.

492

Stomachum roborat,
Ventos carminat,
Digestionem adiuuat,
Et colicos,
Atq; bonum oris facit odorem.

Z E D O R R I A. folio 150

Obstat uenenis,
Morsus leuat,
Confortat stomachum,
Ructus sedat,
Fastidia tollit,
Lumbricos depellit,
Allij foetorem inhibet.

C A R I O P H I L V S, folio 151

Corroborat stomachum,
Digestiuam confortat,
Inhibet aluum,
Accendit Venerem,
Et memoriam auget.

C I N A M O M V M, folio 152

Humores siccat,
Digestionem promouet,
Curat hepar,

Menses

Menses purgat,
 Tussim & cacharrum curat,
 Tympanitem quoq;
 Renumq; dolores,
 Et morsus pestiferos.
 Oculis conuenit,
 Lentiginem tollit,
 Et impetiginem,
 Hæmorrhoides quoq;.

C O S T V S, folio 174

Splen curat,
 Laterisq; dolorem:
 Menstrua purgat,
 Lumbricos pellit,
 Lentigines abigit,
 Venerem cit,
 Febres depellit,
 Et schiasim tollit.

S P I C A, folio 155

Confortat iecur,
 Et stomachum,
 Renes purgat,
 Et matricem.
 Ictero obstat,
 Ventos carminat,
 Menses impedit,
 Cordis tremori subuenit,
 Nauseam tollit,
 Venerem excitat,

Palpe,

E L E N C H V S.

179

Palpebras mundat.

T H V S,

folio

48

Oculos clarificat,

Vulnera conglutinat,

Panaritium decutit,

Auribus prodest,

Mamillas tumentes iuuat,

Hæmophthificis auxiliatur.

Condylomata sedat,

Sanguinem sistit,

Memoriam roborat,

Caput expurgat,

Et adustioni prodest.

A L O E,

folio

157

Phlegma expurgat,

Ictericos item,

Vulnera mundificat,

Oculis medetur,

Pilos retinet,

Linguam sanat.

Ventrem lenit,

Stomacho subuenit.

F I N I S.

IMPRESSVM BASILEAE PER

HENRICVM PETRI MEN-

SE MARTIO, ANNO

M. D. LIX.

